

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA ROMANISTIKY

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

El diccionario español-checo de americanismos: locuciones con los
sustantivos *boca, brazo, cabeza, cara, cuello, dedo, diente, lengua,*
mano, nariz, ojo, oreja, pata, pelo, pie, piedra y pierna

Olomouc 2013

Vypracovala: Bc. Eva Kandráčová
Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou použitou literaturu.

V Olomouci dne

Bc. Eva Kandráčková

Poděkování

Mnohokrát děkuji panu prof. PhDr. Jiřímu Černému, CSc. za neocenitelné rady, pomoc a připomínky při zpracování této diplomové práce.

Índice

1. La introducción	4
2. Lista de abreviaciones	6
2.1. Lista de países	6
2.2. Abreviaturas de los diccionarios utilizados	6
2.3. Lenguas indígenas	6
2.4. Otras abreviaciones	7
3. Completación del diccionario de americanismos	8
3.1. Boca	8
3.2. Brazo	12
3.3. Cabeza	13
3.4. Cara	16
3.5. Cuello	20
3.6. Dedo	21
3.7. Diente	22
3.8. Lengua	23
3.9. Mano	25
3.10. Nariz	31
3.11. Ojo	32
3.12. Oreja	37
3.13. Pata	39
3.14. Pelo	45
3.15. Pie	48
3.16. Piedra	50
3.17. Pierna	51
4. Comentario de la traducción	53
5. Conclusión	63
6. Anotación	64
6.1. Anotace	64
6.2. Annotation	65
7. Bibliografía	66
7.1. Literatura primaria	66
7.2. Literatura secundaria	66
7.3. Literatura consultada	66
7.4. Recursos electrónicos	66
8. Apéndice	68

1. La introducción

En el presentado trabajo quisiéramos elaborar la traducción del español al checo de varias voces del *Diccionario de Americanismos* de La Asociación de Academias de la Lengua Española¹. Las voces escogidas representan las partes del cuerpo humano, concretamente se trata de palabras *boca, brazo, cabeza, cara, cuello, dedo, diente, lengua, mano, nariz, ojo, oreja, pata, pelo, pie y pierna*, complementados con la voz *piedra*.

La colaboración del Diccionario de Americanismos nos captó la atención ya durante nuestros estudios, cuando dos veces tradujimos partes de la obra en los seminarios dedicados al español de la América Latina. Como pensamos que la realización de tal obra es muy importante para el futuro de los estudios de español en nuestro país, decidimos dedicar nuestro trabajo final a este tema también.

Como base de nuestro trabajo nos servirá el ya mencionado *Diccionario de Americanismos* de La Asociación de Academias de la Lengua Española². Para la traducción utilizaremos los diccionarios checo-españoles, por ejemplo el *Španělsko-český slovník: nové výrazy* de los autores Dubský y Rejzek³ o el *Španělsko-český a česko-španělský slovník* de Jiří Chalupa⁴, junto con varios recursos electrónicos, que nos parecen muy útiles, como en la vida cotidiana no tenemos muchas oportunidades de preguntar sobre las locuciones a los habitantes latinoamericanos. Estos recursos para nuestro trabajo, entre otros, los consideramos el diccionario en <www.wordreference.com>⁵ y su foro <forum.wordreference.com>⁶ donde se pueden encontrar explicaciones muy detalladas de los significados de varias locuciones, frases y proverbios. Luego utilizaremos varios otros foros y diccionarios electrónicos para ayudarnos con nuestro trabajo, como <www.slovník.cz>⁷, <www.rae.es>⁸ o <http://es.thefreedictionary.com>⁹.

¹ Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010.

² Ibid.

³ DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír: *Španělsko-český slovník: nové výrazy*. Praha: Leda, 1999.

⁴ CHALUPA, Jiří: *Španělsko-český a česko-španělský slovník*. Praha: FIN Publishing, 2006.

⁵ <http://www.wordreference.com/es/>

⁶ <http://forum.wordreference.com/>

⁷ <http://www.slovník.cz>

⁸ <http://www.rae.es/rae.html>

⁹ <http://es.thefreedictionary.com>

En cuanto a la estructura del trabajo, dividimos la elaboración del diccionario en subcapítulos según las voces. Esta división nos parece importante porque durante nuestro trabajo vamos a traducir no solo las palabras listadas en el primer párrafo de esta introducción, sino también algunas de sus variantes derivadas. La elección está comentada en el capítulo cuatro del trabajo presentado.

Esperamos que la elaboración de la traducción no será fácil. Las locuciones que se refieren a las partes del cuerpo humano son inmensas y buscar los equivalentes correctos en la lengua checa será seguramente difícil. Todos los problemas con los que nos encontraremos durante nuestra elaboración del trabajo los vamos a comentar en el apartado 4.

2. Lista de abreviaciones

2.1. Lista de países

Am	-	Amerika
Andy	-	oblast And
Antil	-	Antily
Arg	-	Argentina
Bol	-	Bolívie
Dom	-	Dominikánská rep.
Ekv	-	Ekvádor
Guat	-	Guatemala
Hond	-	Honduras
Chil	-	Chile
JižAm	-	jižní Amerika
Karib	-	Karibská oblast
Kol	-	Kolumbie
Kost	-	Kostarika
Kub	-	Kuba
LaPlat	-	oblast La Plata
Mex	-	Mexiko
Nik	-	Nikaragua
Pan	-	Panama
Par	-	Paraguay
Per	-	Peru
Portor	-	Portoriko
Salv	-	El Salvador
StřAm	-	střední Amerika
svArg	-	severovýchodní Argentina
szArg	-	severozápadní Argentina
[Š: xxx]	-	ve Španělsku (tvar)
[Š: „xxx“]	-	ve Španělsku (význam)
Urug	-	Uruguay
Ven	-	Venezuela
výchBol	-	východní Bolívie

2.2. Abreviaturas de los diccionarios utilizados

(DA)	-	Diccionario de americanismos

2.3. Lenguas indígenas

nah.	-	n., nahuatl, nahua apod.
may.	-	maya apod.
keč.	-	q., quech., quechua apod.
kič.	-	quichua
aim.	-	aimara, aymara apod.
guar.	-	guaraní, tg. apod.
čib.	-	chibcha
arw.	-	arahuaco, arawak apod.

karib.	-	caribe, car. apod.
arw/karib	-	arahuaco/caribe apod.
map.	-	mapuche, araucano apod.

2.4. Otras abreviaciones

adj.	-	přídavné jméno
adv.	-	příslovce
apod.	-	a podobně
arch.	-	archaický
atd.	-	a tak dále
Kanár.	-	Kanárské ostrovy
citosl.	-	citoslovce
eufem.	-	eufemismus
f.	-	femininum, ženský rod
hanl.	-	despektivní
hovor.	-	hovorový
intr.	-	intransitivní
iron.	-	ironicky
kniž.	-	knižní
lid.	-	lidově
m.	-	maskulinum, mužský rod
m/f.	-	maskulinum i femininum
málo použ.	-	málo používané
např.:	-	například
př.: xxx;	-	příklad
slang.	-	slangový výraz, žargon
spíše pl.	-	používané spíše v pl.
suf.	-	přípona
tr.	-	tranzitivní
tr/intr/zvrat.	-	tranzitivní, intransitivní i zvrtné
venk.	-	venkovský
vulg.	-	vulgární
zvrat.	-	zvrtné
▶	-	encyklopedické vysvětlení
●	-	nový pramen
■ Syn:	-	synonymum
■ Var:	-	varianty

3. Completación del diccionario de americanismos

3.1. Boca

boca, f. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan): jednohubky, kanapky; ► servírované v barech a na oslavách jako doplněk k nápojům; (2) (Portor): otvor v umělých ostruhách, které se připevňují bojovým kohoutům; (3) **que su ~ sea la medida**, lid. (Ven): to máte pravdu; ano, souhlasím s Vámi; ► zdvořilostní fráze, která vyj. pozornost; (4) ~ **chula**, lid. (Kub, Dom, Portor): velká ústa; (5) ~ **de buzón**, lid. (Chil): velmi velká ústa; (6) ~ **de guabina** (Dom): velká ústa; (7) ~ **de guasa** (Kub): velká ústa; (8) ~ **rajada** (Portor): zaječí pysk; (9) **a toda ~**, lid. (Pan, Portor): na plnou pusou, hubu; křikem, nahlas; (10) ~ **abierta**, lid. (Dom): o osobě: hloupá; (11) ~ **aguada** (Guat, Salv, Dom): o osobě: hrubián, hulvát; s vulgárním vyjadřováním; (12) ~ **de burro** (Dom): o osobě: pitomá, imbecilní; (13) ~ **de canasta** (Dom): klobouk; vysoký cylindr vyráběný z rákosu; (14) ~ **de chivo**¹, lid. (Ven): o osobě: upovídáná, drbna, klevetník; (15) ~ **de chivo**² (Dom): viz: *boca de sapo*; (16) ~ **de chopa**¹ (Dom): o osobě: s výrazným horním rtem; (17) ~ **de chopa**² (Portor): o osobě: se silnými a výraznými rty; (18) ~ **de expendio** (Arg): pokladní místo; ► obvykle u obchodních řetězců; (19) ~ **de jaiba**, lid. (Kub): o osobě: upovídáná; (20) ~ **de lagarto**, argot (Salv): dámská kabelka; (21) ~ **de lobos**, lid. (Ven, Chil): velmi tmavé místo; (22) ~ **de matillo**, lid. (Portor): o osobě: s velmi malými rty; (23) ~ **de mono**, vulg. (Chil): vulva, ženské lůno; (24) ~ **de paisaje**, lid. (Salv): doušek, lok, panák; (25) ~ **de santo**, lid. (Pan): viz: *boca de sapo*; (26) ~ **de sapo**¹ (Ven): o osobě: předpovídající či oznamující budoucí události; viz též: *boca de chivo*; *boca de santo*; (27) ~ **de sapo**² (Ekv): o osobě: mající velká ústa s tenkými rty; (28) ~ **de tarro**, lid. (Chil): o osobě: vtíravá; mluvka; viz též: *hocico de tarro*; (29) ~ **de tormenta** (Bol, Arg): poklop kanálu; (30) ~ **de verdulero** (Mex): viz: *boca sucia*; (31) ~ **dura** (Dom): o osobě: upovídáná; (32) ~ **floja**¹, lid. (Hond, Salv, Nik, Portor, Kol, Ven, Arg, Ekv): o osobě: netaktní, indiskrétní; (33) ~ **floja**², lid. (Portor): o osobě: upovídáná; (34) ~ **negra**¹, vulg., lid. (Chil): vulva, ženské lůno; (35) ~ **negra**², argot (Chil): revolver, palná zbraň; (36) ~ **sucia**, lid. (Kol, Ven, Ekv, Arg): o osobě: sprostá; viz též: *boca de tarro*; (37) ~ **suelta**, lid. (Dom, Ven): o osobě: mluvka, žvanil, klevetník, chvástal; (38) ~ **verde**, lid. (Ven): o osobě: pomlouvačná; (39) **con ~** (Dom): doplňující pečivo k pokrmu; (40) **de ~** (Kost, Pan, Dom, Portor, Ven, Ekv): ústní, nepsaná dohoda; (41) **¡que tu ~ sea santa!**, lid. (Kub): že tě huba nebolí!; ► vyj. přání, aby se nevyplnilo právě řečené; (42) **que la ~ se te haga chicharrón** (Mex, Nik): že ti huba neupadne!; ► vyj. přání, aby osoba, která prorokuje neštěstí, mlčela; (43) **¡la ~ se te haga a un lado!**, lid. (Arg, Urug): že tě huba nebolí!; ► vyj. přání, aby se nevyplnilo a již nikdy nezmínilo právě řečené; (44) **abrir tamaño ~**, lid. (Dom, Kol, Ven): zůstat (překvapeně zírat) s otevřenou pusou; (45) **aguantar la ~**, lid. (Kub): o osobě: méně jíst; (46) **aguársele la ~**, lid. (US, Mex, Salv, Kub, Dom, Portor, Ven, Par): mít chlupatý jazyk; vychutnávat; sbíhat se někomu se mu sliny; mít chuť na vybranou lahůdku; toužit po ženě či věci; (47) **andar de ~ abierta**¹ (Hond, Salv): být velmi upovídáný (*hablantín*), všetečný; viz též: *andar de jeta abierta*, *andar de jetón*; (48) **andar de ~ abierta**² (Salv): zůstat hloupě zírat; (49) **beber a ~ de jarro**, lid. (Guat, Dom): pít přímo z lahve; (50) **buscar(le) la ~**, lid. (Kub, Arg): popichovat někoho; vyvolávat hádky; chtít se porvat; (51) **coger la ~** (Kub): políbit někoho na ústa; (52) **comer a dos ~s**, lid. (Portor): přejíst se; nacpat se jídlem k prasknutí; (53) **comer ~** (Dom): poslouchat cizí rozhovor; (54) **dar la ~**¹ (Kub): dát někomu pusou; políbit někoho; (55) **dar la ~**² (Kub): pustit si pusou na špacír; udat někoho, prozradit někoho; (56) **dar la ~ a uno** (Kub): požadovat laskavost po někom, kdo se dříve choval povýšeně a pohrdavě; (57) **dejar el muerto ~ arriba** (Salv): kdo nemá v hlavě, má v nohách; (58) **enjuagarse la ~ con consonantes** (Dom): recitovat, přednášet; (59) **estar abriendo la ~** (Nik): vysmívat se; slídit; (60) **estar con el Jesús en la ~**, lid. (Portor): mít srdce až v krku, mít srdce v kalhotách; velmi se něčeho obávat; (61) **hablar por ~ de ganso**, lid. (Dom, Chil, Arg):; žvanit, bezpředmětně tlachat; mlít hubou naprázdno, mlátit prázdnou slámu; (62) **hablar por ~ de santo**, lid. (Portor):

vyjádřit podložený a ověřitelný názor; **(63) hacerse de la ~ chiquita**¹, lid. (Mex, Guat, Salv, Portor): naoko si něco odepřít; **(64) hacerse de la ~ chiquita**² (Nik): nemít chuť k jídlu; **(65) irse de ~**¹, lid. (Mex, Salv, Nik, Dom, Ekv, Bol, Arg, Urug): natáhnout se jak široký, tak dlouhý; zakopnout; **(66) irse de ~**², lid. (Salv, Dom, Chil, Arg, Urug): drze tlachat, pustit si hubu na špacír; **(67) irse de ~**³, lid. (Dom, Arg): nechat se unést vzhledem či hezkými slovy; **(68) irse de ~**⁴, lid. (Arg): vrhnout se na někoho či na něco; **(69) irse de ~**⁵, lid. (Arg): pospíšet si; **(70) irse de ~**⁶, lid. (Guat): obtěžovat někoho; nevhodně se k někomu chovat; **(71) irse de ~**⁷ (Dom): nekontrolovat své chování; chovat se velmi nepatřičně; **(72) irse de la ~** (Mex, Chil): viz: *irse de lengua*; **(73) írsele la ~** (Kub, Dom): žvanit; být nezdvořilý, prostořeký; **(74) no tener ~ con que hablar** (Guat, Hond, Salv, Nik): nemít důvod k mluvení, nemít co říct; **(75) pítar la ~**, lid., hanl. (Portor): páchnout někomu z úst; **(76) ser ~ floja** (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Dom, Ven, Ekv, Per, Bol): být nezdvořilý; prozrazovat tajemství; **(77) ser pura ~**, lid. (Ekv, Per, Bol): o osobě: nedodržet to, co tvrdí; nestát si za svým; **(78) ser todo ~** (Portor): o osobě: víc mluví, než dělá; mít plnou hubu práce; dělat jen hubou; **(79) ser un ~ abierta** (Nik, Dom, Urug): být hloupý; **(80) tener ~ de carretonero**, lid. (Mex, Chil): mít nevymáchanou hubu; mluvit jako dlaždič; ► mluvit hlasně s velkým množstvím nadávek; **(81) tener ~ de chivo** (Dom): předpovídat neštěstí, která se vyplní; **(82) tener ~ de letrina** (Hond, Nik, Urug): mluvit jako dlaždič; mluvit sprostě; **(83) tener ~ de santo** (Nik): o osobě: nejíst; **(84) tener ~ de servicio**, hanl. (Hond): mluvit jako dlaždič; mluvit sprostě; **(85) tener la ~ lucia** (Dom): mít hlad; **(86) tener la ~ salada** (Kub, Dom, Per): splnit se něčí nepříznivé předtuchy; **(87) tener un boniato en la ~** (Kub): šlapat si na jazyk; mluvit nesrozumitelně; **(88) virar la ~** (Pan, Portor): nespokojeně ohrnout rty; (DA).

bocabajo, adj/subst. **(1)** venk. (Portor): o osobě: servilní, pochlebovačná; (DA).

bocabarata, m/f. **(1)** lid. (Guat, výchBol): o osobě: drbna, klepna, klevetník; ► osoba, která velmi rychle rozšíří novinky a tajnosti po okolí; (DA).

bocabierta, m/f. **(1)** lid. (jvMex, Guat, Salv, Nik): o osobě: hloupá; **(2)** adj/subst., lid. (Nik, Arg, Urug): o osobě: roztržitá, dezorientovaná; (DA).

bocachica, f. **(1)** (Per): viz: *boquichico*; (DA).

bocachico, m. **(1)** (Kol): prochilodus síťkovaný; *Prochilodus reticulatus*¹⁰ ► sladkovodní ryba; dorůstá přes 25 cm; s ostny; s malými ústy a málo zuby; na hřbetě modrošedá, na břiše stříbřitá; jedlá; **(2)** (Ven): prochilodus Knerův; *Semaprochilodus kneri*¹¹ ► sladkovodní ryba; dorůstá až 43 cm; na hřbetě modrošedá, na břiše a po stranách stříbřitá; ocasní ploutev má podélně černě a žlutě pruhovanou; (DA).

bocacho, -cha, m/f. **(1)** (szArg): o osobě: mluvka, žvanil; **(2)** (Pan): o osobě: bez jednoho či více předních zubů; **(3)** adj. (Pan): o nádobě: s rozbitým okrajem; (DA).

bocachón, -na, m/f. **(1)** lid., hanl. (Ven): o osobě: mluvka, žvanil, tluchuba; (DA).

bocacosta, f. **(1)** (Guat): zóna dlouhá cca 800 – 1000 m, kde končí guatemalská vysočina *altiplano* a začíná mořské pobřeží; (DA).

bocadillo, m. **(1)** venk. (Mex, Guat): cukroví, bonbóny; ► z mléka, vajec, cukru a kokosu; **(2)** (Kol, Ven): bonbóny, cukroví; ► z tuhého těsta; z *guayaby*; nabízené po malých kouscích zabalených v listech banánovníku; **(3)** (Kol): druh malého banánu, který se jí nezralý; **(4)** (Ekv, Per): bonbóny, cukroví; ► z tuhého těsta; z *guayaby*, kokosu a mléka; nabízené ve tvaru malých kosočtverců; **(5)** (Ven): tuhá sladkost z banánů; **(6)** (Bol): koláčky, obložené chlebičky; ► obvykle se podávají na večírcích či oslavách jako doplněk k nápojům; **(7)** (Portor): obložený chlebiček ze sladkého chleba se sýrem a šunkou; **(8)** (Kol): oblečení; ► kombinace světlého saka či kabátka a tmavých kalhot; **(9) ~ veleño** (Kol): bonbóny, cukroví; ► z *guayaby* a cukru; typické pro kolumbijské město Vélez; (DA).

bocadito, m. **(1)** (Hond, Nik, Pan, Kub, Dom, Portor, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug): jednohubky; ► pokrm podávaný obvykle při předkrmech k alkoholickým nápojům;

¹⁰ viz: příloha č. 1

¹¹ viz: příloha č. 2

- z různých ingrediencí; viz též: *botana*; *picada*; *picadera*; (2) (Kub, Dom): obložený chléb, sendvič; ► dva krajíce chleba, mezi které se dává šunka, sýr a další ingredience; (3) (Kub): kousky pečiva s pomazánkou; ► podávaný na dětských oslavách narozenin; (4) málo použ. (Kub): aperitiv; (5) vulg., lid. (Kub): provozování sexu mezi třemi osobami; (6) (Kub): cigareta zabalená v listu tabáku; (7) pl., lid. (Kub): ošklivé boty; (DA).
- bocado**, m. (1) venk. (Hond, Ven): označení dobytka; ► půlkruhová značka; malý řez na okraji ucha; (2) (Per): pečivo s kusem masa napuštěným jedem, který se dává k usmrcení toulavým psům; (3) (Salv, Nik): kus masa napuštěný jedem, který se dává k usmrcení např. psům; (4) (Chil): zmrzlina; ► z vajec, mléka, vanilky a cukru; (5) (Portor): hluboký zářez do kmene stromu; ► označení stromů ke kácení; (6) **calentarse el** ~ (Dom): sbíhat se sliny; dostat chuť k jídlu; (7) **ganarse el** ~ (Nik, Dom, Ven): vydělávat si práci na živobytí; (8) **no ser ~ de trompudos**, lid. (Hond): o situaci, o problému, o činnosti: složitý, nesnadný k rozřešení; (DA).
- bocadulce**, adj/subst. (1) lid. (Kub): o osobě: s mlsným jazyčkem; (DA).
- bocafloja**, m/f. (1) (Mex, Salv, Pan, Dom, Arg): o osobě: upovídána a netaktní; (DA).
- bocaguá**, adj/subst. (1) (Dom): o osobě: jasnovidec, prorok; (DA).
- bocal**, m. (1) (záp, již Hond): nádoba z vypalované hlíny; ► s rovným hrdlem; slouží k domácímu upotřebení; (DA).
- bocanada**, f. (1) (Portor): nahlas řečené sprosté slovo; (DA).
- bocaracá**, f. (1) (Kost, Pan): křovinař ostnitý; *Bothriechis schlegelii*; ► had žijící na stromech; dorůstá až 75 cm; s trojúhelníkovou hlavou a očima s vertikálními zornicemi; barevně rozmanitý od žluté po zelenou, šedou a hnědou; se vyčnělými štítky nad očima; (DA).
- bocarada**, f. (1) venk. (Guat, Hond, Salv, Nik): množství tekutiny či kouře, který vychází z úst; (2) (Hond, Chil): množství tekutiny, která se najednou vezme do úst a poté se vyplivne; (3) (Guat): narážka; ► neurčitě řečená věc někomu na srozuměnou; (DA).
- bocasucia**, adj/subst. (1) lid. (Nik, Kol, Ven, Per, Arg, Urug): o osobě: neomalená; (DA).
- bocatán, -na**, m/f. (1) lid. (Per): o osobě: mluvka s nevybranými způsoby; (DA).
- bocatería**, f. (1) lid. (Ven): fanfaronství, chvástání se; (DA).
- bocatero, -ra**, adj/subst. (1) venk. (Mex, Hond, Nik, Ven): o osobě: chvástava a vulgární; (2) adj., lid. (Ven): o osobě: mluvka; (DA).
- bocatoma**, f. (1) (Per): vtok, ústí, kterým přitéká voda; ► zejména u jezu; (2) (Chil): jez či kanál, kterým se přivádí říční voda k zavlažování; (3) (Chil): koryto, kterým se přivádí zavlažovací voda; (DA).
- bocayate**, m. (1) (Dom): chrochtal; *Haemulon* spp.; ► mořská ryba; dorůstá až 33 cm; se třinácti ostny na hřbetě a třemi v řitní oblasti; ocasní ploutev je u samců částečně tmavá, u samic oranžová; (DA).
- bocetear**, tr. (1) (Ven, Per, Chil, Arg): načrtnout; naskicovat; (DA).
- bocón**, m. (1) (Ven): brykon; *Brycon* spp.; ► mořská ryba; s podlouhlým tělem pokrytým malými a lesknoucími se šupinami; s malou hlavou a tupou přední částí hlavy; zbarvení obvykle stříbrné; s typickým černým pruhem táhnoucím se od hlavy až k ocasní ploutvi; s velmi vyhledávaným masem; (2) (Kub, Portor): sardel jamajská; *Cetengraulis edentulus*;¹² ► mořská ryba; dorůstá délky přes 15 cm; s paprskovitými ploutvemi; s velkýma očima a ústy; stříbrná s šedomodrým vzorem na hřbetě; (3) (Portor): sardel americká; *Anchoa hepsetus*;¹³ ► mořská ryba; dorůstá délky až 15 cm; s paprskovitými ploutvemi; stříbrná s lesklým stříbrným pruhem po celé délce těla; (DA).
- bocón, -na**, adj/subst. (1) lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Ven, Ekv, Bol, Arg): o osobě: indiskrétní, všetečná; drbna, klevetník; viz též: *bochinero*; *boquiflojo*; *hablador*; *lengüetero*; (2) lid. (Kost, Kub, Dom, Portor, Ven, Arg): o osobě: chvástava, chlubitvá, furiantská; (3) adj., lid. (Ven, Ekv, Bol): o osobě: pomlouváčná, nepřející; (4) lid. (Kub): o osobě: odmlouváčná; (5) (Salv): o osobě: upovídána a prolhaná; (6) (Hond): o osobě: vulgární, sprostá; (7) lid. (Portor): o osobě: hlasitá,

¹² viz: příloha č. 3

¹³ viz: příloha č. 4

- ukřičená, uřvaná; zvyklá mluvit nahlas; **(8)** (Portor): mluvka; viz též: *boquiflojo*; **(9)** (Portor): hulvát; viz též: *boquisuelto*; **(10)** adj. (Hond, Ven): o nádobě: s velkým hrdlem; (DA).
- bocona**, f. **(1)** (Pan): venkovský hudební nástroj; ► z cedrového dřeva; se čtyřmi strunami; používány vesničany při představeních *mejorana*; (DA).
- boconada**, f. **(1)** (Kub, Dom): chvástání se; viz též: *bambolla*; *cacharro*; *faro*; **(2)** (Hond): vulgárismus, sprosté slovo; (DA).
- boconear**, intr. **(1)** (Pan, Kub, Dom, Portor): chvástat se; sekýrovat; **(2)** lid. (Portor): mluvit dunivým, hřmotným hlasem; (DA).
- boconeo**, m. **(1)** lid. [Š: *habladera*] (Portor): hlasité dohadování; křik; **(2)** lid. (Portor): chvástání se, chlubení se; (DA).
- boconería**, f. **(1)** lid. (Kub, Dom, Ven): vychloubačné jednání; **(2)** lid. (Kub, Dom): chvástání se, chlubení se; (DA).
- bocota**, f. **(1)** **tener una** ~ (Bol): o osobě: mající drzost mluvit upřímně, na rovinu, neomalene; (DA).
- bocudo**, **-da**, adj/subst. **(1)** (Hond, Salv): o osobě: vulgární; **(2)** (Salv): o osobě: netaktní, upovídáná; **(3)** adj., lid. (Portor): o osobě: dávající ostentativně najevo své postavení, funkci; (DA).
- boquear**, intr. **(1)** lid. (Ven): opakovaně zívat; **(2)** tr., málo použ. (Salv): jíst jednohubky (*boquita*); **(3)** venk. (Hond): vložit jízdnímu zvířeti do tlamy udidlo; (DA).
- boqueburro**, **-ra**, adj/subst. **(1)** hanl., lid. (Dom): o osobě: bez zdravého rozumu; pitomá, hloupá; viz též: *boquepuerco*; (DA).
- boquejaiba**, m/f. **(1)** lid. (sevKol): o osobě: s velkými ústy; (DA).
- boquellanta**, adj/subst. **(1)** lid. (Per): o osobě: se silnými rty či s velkými ústy; (DA).
- boquense**, adj/subst. **(1)** (Arg): hráč či fanoušek fotbalového klubu Boca Juniors v Buenos Aires; **(2)** adj. (Arg): týkající se čtvrti La Boca v Buenos Aires; **(3)** (Arg): týkající se fotbalového klubu Boca Juniors v Buenos Aires; (DA).
- boquepuerco**, **-ca**, adj. **(1)** (Dom): hloupý, pitomý; viz též: *boqueburro*; (DA).
- boqueriento**, **-ta**, adj/subst. **(1)** lid., hanl. (Chil): o osobě: se špinavými rty a koutky úst; (DA).
- boqueta**, f. **(1)** lid. (Dom, Ven): o osobě: s rozštěpem rtu; (DA).
- boquete**, m. **(1)** argot (Kub): jídlo; **(2)** (Dom): zranění; **(3)** venk. (Nik): ústí horské cesty; (DA).
- boquetero**, **-ra**, m/f. **(1)** (Arg): zloděj, který se vloupává do domů a budov skrz okýnka ve střeších či zdech; (DA).
- boqueto**, **-ta**, adj/subst. **(1)** lid., hanl. (Kol): o osobě: s vrozeným rozštěpem horního rtu; viz též: *bochinche*; *boquinche*; *boquineto*; (DA).
- boqui**, m. **(1)** (Chil): *Vitis striata*; ► popínavá rostlina; s velmi odolným stonkem používaným při výrobě košů; **(2)** (← angl. *walkie talkie*, „vysílačka“), ~ **toqui**, lid. (Kub, Chil): přenosná vysílačka; (DA).
- boquiabierta**, adj/subst. **(1)** lid. (Pan, Ekv, Arg, Urug): o osobě: velmi roztržitá; (DA).
- boquichico**, m. **(1)** (Per): prochilodus načernalý; *Prochilodus nigricans*;¹⁴ ► sladkovodní ryba; dorůstá až 30 cm délky; s tělem kónického tvaru; s širokými ústy, kterými dýchá; stříbřitá s tmavými pruhy, které korespondují s tmavými okraji šupin; maso je jedlé, ale plné kostí; viz též: *bocachica*; (DA).
- boquicolorado**, m. **(1)** (Portor): mořská ryba; viz též: *barbudo*; *boquicolorao*; (DA).
- boquicolorao**, m. **(1)** (Portor): viz: *boquicolorao*; (DA).
- boquiduro**, **-ra**, adj/subst. **(1)** lid. (výchBol): o osobě: tvrdošíjně dávající najevo co si myslí a co prožívá; (DA).
- boquiflojo**, **-ja**, adj/subst. **(1)** lid., hanl. (Mex, Pan, Dom, Portor, Kol, Per, Chil): o osobě: upovídáná, ráda šířící klepy a drby; **(2)** lid. (Portor): o osobě: upovídáná; viz též: *bochinchero*; *bocón*; *lengütero*; **(3)** lid. (Portor): o osobě: netaktní; viz též: *bocón*; **(4)** (Portor): o osobě: pomlouvačná; viz též: *boquisuelto*; (DA).

¹⁴ viz: příloha č. 5

- boquijano**, m. (1) (Portor): kohout, který má vadu na okraji zobáku; ► ránu, výrůstek či bouli (*taco*); viz též: *esboquillado*; (DA).
- boquilla**, f. (1) pl. (zápVen): svačinka; ► lehký, jednoduchý pokrm; podávaný mezi hlavními jídly; (2) (Portor): nakažlivá nemoc, která způsobuje odřeniny v koutcích úst; (3) (Portor): o bojovém kohoutovi: s pohmožděným zobákem po klovnutí či ráně ostruhou od soupeře; (4) venk. (Hond): otvor u mlýnku, kterým se dovnitř dává cukrová třtina k semletí; (5) (Hond): kanalizační síť; (DA).
- boquillazo**, m. (1) lid. (Chil): strohé a kategorické slovní přerušení; (DA).
- boquillero, -ra**, adj. (1) lid. (Kub, Arg): o osobě: upovídáná; ukecaná; (2) adj/subst. (Portor): sázkař, který nedrží slovo; sázkař, který po prohře zmizí; (DA).
- boquinche**, adj/subst. (1) lid., hanl. (Kol): viz: *boqueto*; (DA).
- boquinegro**, m. (1) (Kub): chňapal černoploutvý; *Lutjanus buccanella*;¹⁵ ► mořská ryba; dorůstající délky až 40 cm; hřbet a vrchní část boků červené či růžové, břicho a spodní část boků stříbřité s načervenalým nádechem; ocasní ploutev a části prsní ploutve jasné růžové; prsní ploutev s černou skvrnou; (DA).
- boquineto, -ta**, adj/subst. (1) (Kol): viz: *boqueto*; (DA).
- boquisafao, -fá**, adj/subst. (1) lid., hanl. (Pan): viz: *boquizafado*; (DA).
- boquisucio, -ia**, adj/subst. (1) lid. (Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ekv): o osobě: prostořeká, sprostá, nepřející, pomlouvačná, oplzlá; (DA).
- boquisuelto, -ta**, adj/subst. (1) lid. (Kol, Ekv, Chil): o osobě: mluvící nerozvážně a bez rozmyslu; (2) lid. (Portor): o osobě: pomlouvačná, nepřející; viz též: *boquiflojo*; (3) lid. (Portor): o osobě: vtíravá; viz též: *bochinchero*; (4) adj/subst. (Portor): o osobě: rozmazlená, nevychovaná; viz též: *bocón*; (DA).
- boquita**, f. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik, Pan): jednohubky; ► lehký pokrm, který se servíruje k alkoholickým nápojům či jako chuťovka; (2) (Dom): krabí nohy (*muelas*); (3) adj/subst., lid., hanl. (Dom): o osobě: drbna, klevetník; ráda šířící pomluvy; (4) **a ~ de noche** (Dom): soumrak, stmívání; (5) **~ de chicharra**, lid., hanl. (Portor): o osobě: ukřičená; (DA).
- boquitoqui**, m. (1) (← angl. *walkie talkie*, „vysílačka“), (Nik, Kub): viz: *boqui toqui*; (DA).
- boquizafado**, adj/subst. (1) (Pan): o osobě: vtíravá; viz též: *boquisafao*; (DA).

3.2. Brazo

- bracilargo**, m. (1) (Pan): *Ateles fusciceps*;¹⁶ ► opice; dorůstá až 1,17 m; s neupravenou, hrubou a poddajnou srstí; po celém těle černá nebo tmavě hnědá; s krátkýma ušima a krkem; s plochým a ohebným trupem; k tělu s nepoměrně dlouhými končetinami; přední končetiny má delší a štíhlejší; s pěti chápavými prsty; (DA).
- bracitos**, m. (1) **de ~** (Bol): držet se s někým za ruku; (DA).
- braceador, -ra**, m/f. (1) málo použ. (Ekv): o jízdim zvířeti: zvedající při chůzi elegantně přední nohy, jdoucí španělským krokem; (2) lid. (vých, jižBol): pracovník na plantážích cukrové třtiny; (DA).
- bracear**, intr. (1) (Dom): neoprávněně obdržet peněžní odměnu; ► při obchodním jednání, v zaměstnání; (DA).
- bracero, -ra**, m/f. (1) (Mex, Nik): málo zkušený pracovník, který emigruje do jiného státu, kde si vydělává na živobytí; (2) (Kub): brigádník, který na vozících převáží a překládá zboží; (DA).
- brazo**, m. (1) (Kub): telefonní sluchátko; (2) **~ de guitarra** (Portor): hmatník kytary; (3) **~ de reina** (Kol, Chil): roláda; ► cukrářský výrobek; válcovitého tvaru ze srolovaného vláčného a nadýchaného těsta z mouky, vajec a cukru; plněný mj. krémem, slazeným či kandovaným ovocem či zkaramelizovaným mlékem (*dulce de leche*); (4) **a ~ borneado** (Chil): vehementně, s elánem a chutí; (5) **arrancarle el ~¹**, lid. (Ven): okamžitě přijmout peněžní nabídku; (6) **arrancarle el ~²**, lid. (Kub, Portor): okamžitě a bez rozmyslu

¹⁵ viz: příloha č. 6

¹⁶ viz: příloha č. 7

přijmout nabídku; viz též: *arrancarle la mano*; (7) **caérsele los ~s** (Mex, Urug): ztratit odvahu, zarazit se; demoralizovat; (8) **cortar el ~** (výchUS): nabádat někoho, aby pro sebe udělal něco prospěšného; (9) **cortar los ~s**, lid. (Bol, Chil): přistříhnout křídélka; ► zabraňovat někomu, aby pokračoval v činnosti, kterou realizoval; (10) **dejar con los ~s cruzados** (Guat, Hond): vydědit někoho; zbavit někoho peněz a majetku; (11) **partir el ~** (Kub): nabídnout prst a vzít si celou ruku; ► využít příhodné situace k tomu, aby člověk něco získal, něčeho dosáhl nebo něco obdržel; (12) **torcer el ~**, lid. (Mex, Pan, Ekv, Bol, Chil, Par, Urug): donutit někoho něco udělat; (DA).

brazolada, f. (1) (svArg): vlasec; ► část rybářského prutu, na kterou se připevňuje háček; (DA).

brazolargo, m. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): chápan středoamerický; *Ateles geoffroyi*;¹⁷ ► opice; dorůstá až 1 m; štíhlá; s krátkýma ušima a krkem; s plochým a ohebným trupem; s velmi dlouhýma zadníma nohama a ocasem; s neupravenou, hrubou a poddajnou srstí; barevně kolísá mezi hnědou a šedou; viz též: *mico*; (DA).

3.3. Cabeza

cabeceada, f. (1) lid. (Mex, Guat, Hond, Nik, Pan, Dom, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): klímání; podřimování; ► pokyvování hlavou, které dělá usínající člověk, který neleží v posteli; (2) (Hond, Salv, Nik, Kost, Kol, Per, Bol, Par, Urug): o fotbale: hlavička; úder hlavou do balónu; (3) lid. (Per): nezaplacený dluh; (4) lid. (Per): dobrovolné nezaplacení dlužné částky; (5) lid. (Per): směs dvou tekutin; (DA).

cabeceador, -ra, adj/subst. (1) lid. (Per): o osobě: neplaticí své dluhy; viz též: *cabecero*; (2) (Kub): o osobě: mající na starosti svazování listů tabáku (*cabezas*); (DA).

cabeceadora, adj. (1) (Ekv): o pouštění draka: třepotající se v poryvech větru; (DA).

cabecear, tr. (1) venk. (Mex, Hond, Nik, Kub, Portor): svazovat listy tabáku; (2) málo použ. (Chil): tvarovat konce doutníků; (3) intr. (Kub, zápVen): pochybovat, váhat ohledně rozhodnutí; (4) tr., lid. (Per): nezplatit dluh; (5) lid. (Per): smíchat dvě tekutiny; (6) intr. (Ekv): o pouštění draka: nejistě a nestabilně se třepotat ve větru; (7) intr., lid. (Portor): praktikovat orální sex; (8) venk. (Kost): počátek růstu hlízy u některé zeleniny, např. cibule či česneku; (DA).

cabeceburro, -ra, m/f. (1) hanl. (Hond, Salv, Nik, Dom): o osobě: hlupák, kterému je těžké porozumět; (DA).

cabeceñas, f., pl. (1) (Nik): výmysly, výmluvy; náhody; lži; (DA).

cabeceño, -ña, adj. (1) (Nik): o osobě: vymlouvající se; mluvící nesmysly (*cabeceñas*); (DA).

cabeceo, m. (1) lid. (Ekv): o pouštění draka: třepotání se v poryvech větru; (DA).

cabecera, f. (1) venk. (Per): část obdělávané půdy, kudy vedou zavlažovací systémy; (2) (Guat): sladkost; ► *ayote*, *panela* a *jocotes* považené s cukrem a skořicí; (3) **romper ~ de surco**, venk. (Portor): v cukrovarnickém průmyslu: vysušit z půdy přebytečnou vodu; (DA).

cabecero, -ra, m/f. (1) (Per): v žurnalistice: osoba, která má na starosti titulky a záhlaví článků; (2) (Per): o osobě: dlužník (*cabeceador*); (DA).

cabecilla, m. (1) venk. (Ekv): vesničan indiánského původu, kterému se svěří moc reprezentovat společnost či jiné uskupení; (2) (Bol): příležitostně pracující horník; (3) venk. (Bol): o osobě: mající na starosti organizaci a zaplacení folklorních svátků; (DA).

cabecipelado, -da, adj. (1) lid. (Pan, Kub, Portor, Kol): o osobě: holohlavá, bez vlasů; s velmi málo vlasy; (DA).

cabecipeludo, m. (1) (Ven): temenáček diadémový; *Catamblyrhynchus diadema*;¹⁸ ► pták; dorůstající délky až 14 cm; s šedou horní částí těla, křídly a ocasem, hnědým břichem a vrchní částí hlavy žlutou; s tuhým a sametovým peřím; (DA).

¹⁷ viz: příloha č. 8

¹⁸ viz: příloha č. 9

cabecita, m. (1) ~ **negra** (Arg, Urug): *Carduelis magellanica*;¹⁹ ► pták; dorůstající délky až 12 cm; zabarvení peří kolísá od žluté po olivovou; u samců s černou hlavou; viz též: *jilguero peruano*; (DA).

cabeza, f. (1) (Mex, Nik): o hodinkách: korunka; ► postranní ozubené kolečko u kapesních nebo náramkových hodinek; sloužící k natahování a nařizování správného času; (2) (Nik, Ekv, Per, Bol): trs plodů banánovníkovitých rostlin (*plátano*, *banano*); (3) (Hond): klas některých typů travin (*teocinte*, *maicillo*); (4) venk. (Portor): zelené listy ananasu; (5) m., argot (Dom, Portor, Per): nadřízený, šéf, boss; ► především u vůdců organizovaného zločinu; (6) f., venk. (Salv): zplnomocněná osoba, která má na starosti pronajímanou půdu; (7) přen. (Hond): pracovní pozice úředníka nebo zaměstnance; (8) (← angl. *head*, „hlava“), málo použ. (jzUS): čelo postele; (9) adj., lid. (Dom, Bol): o osobě: inteligentní, chytrá; hlavička; (10) f., venk. (Kost, Portor, Salv): alkoholický nápoj špatné kvality; ► získaný během první fáze destilace; (11) (Hond): svazek tří až pěti listů tabákového listí, které se suší na tyči (*cuje*); (12) (Hond): špička doutníku; (13) venk. (Ekv): přední rozsocha sedla; ► část sedla, která spojuje jeho boční části; (14) ~ **amarga** (Arg, Urug): *Crenicichla* spp.; ► sladkovodní ryba; hnědá nebo šedá, obvykle s tmavšími šikmými pruhy; s velmi dlouhou hřbetní ploutví; viz též: *juanita*; (15) ~ **amarilla** (Hond, Nik, Ekv): o chovu krevet: onemocnění bakteriálního původu; ► napadá hlavičky těchto živočichů a způsobuje jejich úmrtí; (16) ~ **clava** (Per): podoba lidské hlavy vytesané do kamene; ► kamenný vrchol sloupu z prehispánských dob, obvykle umístěných na hradbách; (17) ~ **de agua** (Kost, Pan): velké množství vody; ► při povodních a při vzrůstu hladiny řek; (18) ~ **de ajo**, m., lid. (Chil): o osobě: bělovlasý; (19) ~ **de bananos**, f. (Nik): trs banánů; (20) ~ **de bombero**, vulg. (Chil): penis, pyj; (21) ~ **de candado** (Pan, Kol): *Bothrops nasutus*;²⁰ ► jedovatý had; dlouhý až 60 cm; se silným a krátkým tělem; s výrazně tvarovanou hlavou; světle šedý s tmavými čarami; viz též: *tamagás*; (22) ~ **de cebolla** (Ekv, Per, Urug): cibule; hlíza této rostliny; (23) ~ **de cordero** (Bol): polévka; ► vývar z jehněčí hlavy, rýže, brambor, mrkve a cibule; (24) ~ **de indio** (Salv): ostnatý drát na plotech; (25) ~ **de lomo** (Hond, Nik, Kost, Bol): hovězí roštěná; (26) ~ **de plátanos** (Nik, Ekv, Bol): trs banánů; (27) ~ **de tuna**, lid. (Bol, Chil): o osobě: bez vlasů; s velmi málo vlasy; (28) ~ **de zepelín** (US, Kub): o osobě: s velkou a protáhlou hlavou; (29) ~ **guateada** (szArg): pokrm; ► ze zvířecí hlavy, obvykle hovězí, pečené v troubě nebo v ohništi s řevavými uhlíky; (30) ~ **guineo** (Pan): trs plodů; ► u rostliny *guineo* nebo banánovníku; viz též: *cabeza plátano*; (31) ~ **negra** (Guat, Hond, Nik): *Sclerotinia sclerotiorum*; ► nemoc postihující rostliny, např. hlávkové zelí, fazole (*frijol*), hlávkový salát či tabák; způsobená houbami; typickými příznaky jsou vodnaté plochy na stonku a na listech u země; rostlina seschne během 10 až 14 dnů; (32) ~ **plátano** (Pan): viz: *cabeza guineo*; (33) ~ **caliente**¹ (Dom, Ven, Per, Chil): horká hlava; ► o osobě: obvykle nízkého věku, která má odvážné a revoluční myšlenky; (34) ~ **caliente**², lid. (Per): o osobě: sexulně vzrušená; (35) ~ **caliente**³, lid. (Per): o osobě: nerozhodný, dělající si přílišné starosti; (36) ~ **de ayote**, hanl. (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): o osobě: hlupák, tupec; (37) ~ **de clavo** (US, Kub): černoška, která má velmi málo vlasů; (38) ~ **de cobre**, lid. (Chil): o osobě: se zrzavými vlasy; s měděnými vlasy; (39) ~ **de guatusa** (Nik): o osobě: s rusými vlasy; (40) ~ **de higüera** (Portor): viz: *cabeza de jigüera*; (41) ~ **de incendio**, lid. (Chil): o osobě: se zrzavými vlasy, s měděnými vlasy; s ohnivými vlasy; (42) ~ **de jigüera**, lid. (Dom): o osobě: s oválným obličejem; viz též: *cabeza de higüera*; (43) ~ **de jícara**, málo použ., lid. (Dom): o osobě: s malou a kulatou hlavou; (44) ~ **de moroco** (Bol): o osobě: plešatá; (45) ~ **de novia**, lid. (Arg, Urug): o osobě: roztržitá, dezorientovaná; (46) ~ **de ñame**, lid. (Kub, Dom, Ven): o osobě: ingnorant; neomalený, neslušný; nešikovný; tupohlavec; viz též: *caco de ñame*; (47) ~ **de oropéndola** (Nik): o osobě: s rozcuchanými vlasy; (48) ~ **de pichí**, lid., málo použ. (Chil): o osobě: s blond vlasy; (49) ~ **de pollo**¹, lid. (Nik, Ekv, Per, jižBol, Chil): o osobě: zapomnětlivá; (50) ~ **de pollo**², lid. (Ekv, jižBol): alkoholik; (51) ~ **de rodilla**, lid. (Ven,

¹⁹ viz: příloha č. 10

²⁰ viz: příloha č. 11

Per, Bol, Chil): o osobě: plešatá; s hlavou holou jako koleno; **(52) ~ de tuna**, lid. (Chil): o osobě: plešatá; s málo vlasy; **(53) ~ floja**, lid. (Dom): o osobě: nemístná, nepřistojná; **(54) ~ llena de pajaritos**, lid. (Dom): o osobě: s hlavou v oblacích; naivka; osoba, která žije mimo realitu; **(55) ~ volada**, lid. (Bol): o osobě: zapomnětlivá, roztržitá; **(56) ~(s) de pescado(s)**, lid. (Chil): to je nesmysl!; to je ale pitomost!; ► psané či mluvené nesmyslné prohlášení; **(57) ni la ~ de un guanajo**, lid. (Kub): v žádném případě!, ani náhodou!, jen přes mou mrtvolu!; **(58) no se puede tapar dos ~s con el mismo sombrero** (Hond, Nik): nejde sedět jedním zadkem na dvou židlích zároveň; ► vyj., že nejde dělat dvě věci zároveň či mít najednou dvě zaměstnání; **(59) abrir la ~¹**, lid. (Arg, Urug): rozšířit někomu obzory; **(60) abrir la ~²**, lid. (Arg, Urug): mít nadhled; být nad věcí; **(61) arrancar la ~**, lid. (Arg, Urug): natáhnout někoho; ► říct si o nepřiměřenou cenu; **(62) cortarse la ~**, lid. (Kub): viz: *caerse de culo*; **(63) curar la ~**, lid. (Bol): vyléčit kocovinu; ► dát si skleničku likéru či sníst pikantní jídlo nadměrné konzumaci alkoholu; viz též: *curar el chaqui*; **(64) dar ~** (Portor): hloubat, myslet; viz též: *dar cráneo*; **(65) dar en la ~¹**, lid. (Kol): podvést nebo okrást někoho; **(66) dar en la ~²**, venk. (Portor): dokázat někomu jeho chybu; **(67) dar por la ~**, lid. (Kost, Kol, Arg, Urug): natáhnout někoho; ► říct si o nepřiměřenou cenu; **(68) echar de ~**, málo použ. (Mex, Ekv): odhalit; obvinít, udat; donášet na někoho jeho zavrženíhodné činy; **(69) echarse de ~¹** (Mex): odhalit někoho či něco; dokázat někomu něco; **(70) echarse de ~²** (Dom): zastat se někoho; ► vypovídat ve prospěch napadeného, pomlouvaného člověka; **(71) hacer ~** (Hond, Nik, Portor): vzpomenout si; **(72) irse de ~** (Dom, Arg): překonat se, jít ve svých činech či projevech až za hranice možností; **(73) jugar ~¹** (Kub): zkušeně někoho podvést a moci se tak vyhnout povinností; **(74) jugar ~²** (Kub): obejít někoho, napálit někoho; ► zkušeně se někomu vyhnout kvůli svému prospěchu a vysmívat se tak jeho ostražitosti; **(75) jugar ~³** (Portor): viz: *jugar hasta la cabeza*; **(76) jugar hasta la ~**, lid. (Portor): vyhýbat se závazkům či povinností; viz též: *jugar cabeza*; **(77) lavar la ~**, lid. (Arg): kárat, napomínat; **(78) llenar la ~ de cucarachas**, lid. (Kol): dotírat na někoho; otravovat někoho s vymyšlenými, přehnanými, ale znepokojujícími fakty; **(79) llenarse la ~ de humo**, lid. (Portor): kouřit; **(80) manejar prendida la ~** (Nik): mít vysokou horečku; **(81) meter ~¹**, lid. (Per): požádat o peníze bez úmyslu je vrátit a při pokusu o vymáhání předstírat nevědomost; **(82) meter ~²** (Pan, Kub): přemýšlet nad správným řešením; **(83) meter ~³**, lid. (Kub): tvrdohlavě si jít za svým cílem; **(84) meter la ~** (střKol): postavit si hlavu; **(85) meter la ~ en un cartucho** (Kub): stydět se; **(86) pararse de ~** (Nik, Kub, Per, Bol): obrátit se hlavou dolů; udělat stojku; **(87) parecer ~ de gallina** (Nik): být zapomnětlivý; **(88) pedir la ~**, lid. (Kub): netolerovat někoho; **(89) picar a la ~ de(l) ala**, venk. (Portor): o kohoutích zápasech: zabodnout ostruhu pod křídlo soupeře; **(90) poner la ~ en un picador**, lid. (Kub, Portor): viz: *caerse de culo*; **(91) quebrarse la ~**, lid. (Nik): neustále přemýšlet nad řešením problému; **(92) sanar la ~** (Bol): zmírnit následky kocoviny z přemíry alkoholu; **(93) ser ~ de coco**, lid., hanl. (Portor): o osobě: zatvrzelá; zabejčená; **(94) tener ~ de gallina**, lid. (Hond, Nik): být hloupý; **(95) tener donde meter la ~** (Salv, Kol): mít kam hlavu složit; mít střechu nad hlavou; **(96) tener la ~ llena de musarañas** (Kub): nemít zdravý (selský) rozum; **(97) tirar ~** (Per): nevrátit někomu zapůjčenou věc; (DA).

cabezada, f. **(1)** venk. (Nik, Kol, Ekv, Bol, Par, Arg, Urug): přední rozsocha sedla; ► část sedla, která spojuje jeho boční části; **(2)** (Dom): o hovězím dobytku: trknutí; útok rohy, nabrání na rohy; (DA).

cabezal, m. **(1)** málo použ. (Mex, Portor, Kol, Arg, Per): čelo postele; **(2)** (Urug): nosník, podpůrný sloup; **(3)** (Nik, Kost, Ekv): tahač; ► motorové vozidlo, na které je možnost připojit návěs či plošinu na převoz těžkých nákladů; **(4)** (Hond): oba zděné konce mostu vyplněné zeminou; (DA).

cabezazo, m. **(1)** lid. (Kol): zářná, skvělá myšlenka; (DA).

cabezo, m. **(1)** (Chil): molo, prodloužená rampa, která zasahuje do moře; (DA).

cabezón, m. **(1)** málo použ., vulg., lid. (Portor, Ekv, Chil, Per): penis, pyj; viz též:

cabezona; **(2)** vulg. (Per): u penisu: žalud; **(3)** lid. (Chil): nápoj s vysokým obsahem

alkoholu; (4) **tener** ~, lid. (Per): dělat si s něčím hlavu; kvůli něčemu nespát; dělat si starosti; (DA).

cabezón, -na, adj/subst. (1) lid., hanl. (Hond, Salv, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Per, Bol, Arg): o osobě: hloupá, neomalená; (2) lid., hanl. (Salv, Pan): o osobě: svéhlavá, tvrdohlavá, umíněná; (3) adj., lid. (Kol, Ven, Per): o osobě: zamyšlená, znepokojená; rozvážná; (4) lid. (Ekv): o osobě: velmi unavená; (5) adj., lid. (Bol, Nik, Chil): o osobě: velmi inteligentní; (6) m/f. (Guat, Salv): o osobě: významná v sociální, politické či administrativní oblasti; (7) adj., lid. (Chil): o události: vyžadující velké zamyšlení; obsahující množství problémů; (8) adj/subst., lid. (Ekv): špinavý a neupravený účes; (DA).

cabezona, f. (1) (Hond, Salv, Nik): penis, pyj; viz též: *cabezón*; (2) (Nik): želva; viz též: *caguama*; (DA).

cabezote, m. (1) (Kub): velký neopracovaný kámen používaný ve stavebnictví; (2) (Kub): sladkost, bonbón; ► z vláčného těsta z pšeničné mouky, vajec a cukru; po upečení se obaluje v sirupu; (3) (Dom): tahač; (4) (Dom): tahač s návěsnou plošinou pro přepravu kontejnerů (námořní doprava); (5) venk. (Portor): ohlávka; ► prováz nebo kůže, která se dává kravám nebo býkům k jejich uvázání; obvykle při předvádění na dobytčích trzích; (6) (Pan): ventil; kovová adaptační objímka, která se používá při vypouštění butanu z bomby; (DA).

cabezudear, intr. (1) lid. (Par, svArg): o dítěti: zlobit, tropit neplechy; (DA).

cabezudo, -da, adj/subst. (1) lid. (Par, svArg): o dítěti: neposlušné, zlobivé; (2) málo použ. (Dom, Urug): o osobě: umíněná, zarputilá, vzdorná, tvrdohlavá; (3) adj., přen. (Par): o osobě: vést nevázaný život; (DA).

3.4. Cara

cara, m/f. (1) lid. (← aim a keč. *q'ara*, „bez porostu, bez vegetace“), (záp, stf, jvBol): o osobě: běloch, obvykle z města, s vyšší životní úrovní a dobrou ekonomickou situací; (2) f. (Salv): lež; (3) ~ **escudo** (Hond, Dom): panna (hlava) nebo orel; ► při rozhodování pomocí mince; (4) **por tu linda** ~ (Kub): kvůli tvým krásným očím; ► vyj. ironický nesouhlas s něčím postojem, chováním; (5) ~ **amarrada** (Pan, Kub, Ven): vážná, nepřátelská tvář; viz též: *cara de tranca*; (6) ~ **de adobe**, venk., hanl. (Bol, Hond): o osobě: s vážnou tváří, s kamenným výrazem; (7) ~ **de barro**, lid., hanl. (Nik, Kost): o osobě: drzá, nestydatá; (8) ~ **de bulldog**, lid. (Pan, Dom, Portor, Arg; málo použ. Chil): o osobě: s nasupeným, pochmurným výrazem; (9) ~ **de callo**¹, lid. (Chil): o osobě: nestydatá, cynická; (10) ~ **de callo**², lid. (Chil): cynické, nestydaté jednání či postoj; (11) ~ **de cañón**, lid. (Ven): vážné a nespokojené vzezření; (12) ~ **de chancha parida**, hanl. (Hond): o osobě: s protáhlou, zasmušilou tváří; (13) ~ **de culo**¹, f., lid., hanl. (Per, Par, Arg, Urug): o osobě: neustále naštvaná či pohrdavá; (14) ~ **de culo**², lid., hanl. (Bol, Par, Arg, Urug; vulg. Chil; Dom): o výrazu, o gestu: hněvivé, rozmrzelé, smutné; (15) ~ **de culo**³, lid. (Hond): o osobě: neustále obtěžující či obelhávající ostatní; (16) ~ **de dame medio** (Bol): o osobě: politováníhodná; ► většinou kvůli svému vzezření a výrazu v obličeji; viz též: *cara de pide medio*; (17) ~ **de galleta**, lid. (Kub, Arg, Urug): o osobě: se širokým a plochým obličejem; viz též: *cara de galleta de campo*, *cara de palangana*; (18) ~ **de galleta de campo** (Arg): viz: *cara de galleta*; (19) ~ **de gato**, lid. (Portor): o osobě: hloupá naivní; (20) ~ **de guagua**¹, m/f., lid., přen. (Ekv, Bol, Chil): o osobě: s dětským výrazem v obličeji; (21) ~ **de guagua**², f., lid. (Ekv, Chil): o dospělé osobě: s dětským výrazem v obličeji; (22) ~ **de guante** (Kub): o osobě: bezostyšná; (23) ~ **de guayo**, lid. (Kub, Dom, Portor): o tváři: s jizvami po akné; (24) ~ **de hacha**, lid. (Nik, Chil): o osobě: s orlím nosem; (25) ~ **de lata**, lid. (Kub, Portor): o osobě: nestydatá; viz též: *caralata*; (26) ~ **de lechuga**¹, lid. (Par, Portor): o osobě: drzá, troufalá; (27) ~ **de lechuga**², lid. (Pan, Portor): o osobě: nezodpovědná; (28) ~ **de lechuga**³, lid. (Pan, Portor): o osobě: neuctivá, bezohledná, nestydatá; (29) ~ **de orto**¹, lid., hanl. (Arg, Urug): o výrazu, o gestu: hněvivé, rozmrzelé, smutné; (30) ~ **de orto**², lid., hanl. (Arg, Urug): o osobě: neustále se tvářící naštvané či pohrdavé; (31) ~ **de palangana** (Kub): viz: *cara de*

galleta; (32) ~ **de palo** (Kub, Ekv, szArg; adj/subst. Chil): o osobě: cynická, bezostyšná; (33) ~ **de paña**, m/f. (Nik): o osobě: nevychovaná, zlostná; (34) ~ **de perro bulldog**, f., lid. (Kub): o osobě: vážného či nepřátelského vzezření; (35) ~ **de pescado**¹, lid. (Chil): o výrazu: skleslý, protivný; (36) ~ **de pescado**², lid., hanl. (Ekv): o výrazu: neutrální; neupřímně skrývající své city; (37) ~ **de picha**, adj/subst., vulg. (Nik, Kost): o osobě: sprostá, neuctivá; viz též: *carepicha*; *cara de pinga*; (38) ~ **de pide medio**, f. (Bol): viz: *cara de dame medio*; (39) ~ **de piedra**¹ (Pan, Ven, Arg): kamenná, nevýrazná a neproniknutelná tvář; (40) ~ **de piedra**², adj/subst., lid. (Nik, Pan, Par, Arg): drzý, nestydatý; (41) ~ **de pinga** (Kost): viz: *cara de picha*; *carepinga*; (42) ~ **de piña**, m/f., hanl. (Hond, Nik): o osobě: se zjizveným obličejem, se stopami po neštovicích či akné; (43) ~ **de pito** (Guat): o osobě: s vážným výrazem; s kamennou tváří; (44) ~ **de poto**¹, f., lid. (Per): o výrazu: našťvaný, nepřijemný; (45) ~ **de poto**², vulg., lid. (Chil): o obličej: nehezky; (46) ~ **de poto**³, m/f., lid., vulg., přen. (Chil): o osobě: nehezká; (47) ~ **de puñete**, f. (Pan, Bol): o osobě: s našťvaným výrazem; špatně naladěná; (48) ~ **de raja**¹, adj/subst., lid. (Chil): o osobě: drzá, nestoudná; (49) ~ **de raja**², f., lid. (Chil): drzý postoj či chování; (50) ~ **de suela**, adj/subst., lid., hanl. (Ekv): o osobě: drzá; (51) ~ **de tabla**, m/f. (Kub): o osobě: nestydatá; (52) ~ **de teja**, hanl. (Hond): o osobě: s vážným výrazem, s kamennou tváří; (53) ~ **de tranca**, f. (Kub): viz: *cara amarrada*; (54) ~ **de tubo**¹, m/f., hanl. (Hond): o osobě: vážná; (55) ~ **de tubo**² (Nik): o osobě: nestydatá; (56) ~ **de velorio**, f. (Mex, Hond, Kub, Dom, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): o výrazu: smutný, rozčarovaný; (57) ~ **de yo no fui** (Mex, Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven, Ekv, Per, Par, Arg, Urug): já to nebyl!; ► výraz v obličej maskující vinu; předstíraná nevinnost; (58) ~ **de yo no sé** (Dom; lid. Portor, Arg): to já nevím; ► výraz v obličej, který vyjadřuje nevědomost; (59) ~ **difícil** (Arg): o obličej: velmi škaredý; (60) ~ **fácil** (Kub): o obličej: pěkný; (61) ~ **o ceca** (Arg): panna (hlava) nebo orel; ► hra, která spočívá ve vyhazování mince či figurky do vzduchu a následné sázky, kterou stranou dopadne na zem; viz též: *cara o seca*; (62) ~ **o seca** (Arg): viz: *cara o ceca*; (63) ~ **o sello** (Pan, Kol, Ven, Ekv, Per, Chil): panna (hlava) nebo orel; ► hra, která spočívá ve vyhazování mince do vzduchu a následné sázky, kterou stranou dopadne na zem; (64) ~ **parada**, m/f., lid. (Hond): o osobě: ve špatné náladě, našťvaná; (65) ~ **rota**, adj/subst., lid. (Arg, Urug): drzoun, nestyda; (66) **a ~ o ceca**¹, lid. (Arg, Urug): o rozhodnutí: spontánní, náhodné; (67) **a ~ o ceca**², lid. (Arg, Urug): panna (hlava) nebo orel; ► u rozhodování mezi dvěma možnostmi; (68) **a ~ o sello** (Kol, Ekv, Chil): panna (hlava) nebo orel; ► u rozhodování mezi dvěma možnostmi; (69) ~ **de caballo**, vulg., lid. (Hond): penis, pyj; (70) ~ **de gallo**¹, lid. (Chil): Slunce; hvězda; (71) ~ **de gallo**², venk. (Hond): mačeta; ► chladná zbraň s velkou čepelí; s vyrytým logem kohoutí hlavy; (72) ~ **de gato**¹, vulg. (Salv): část penisu: žalud; (73) ~ **de gato**² (sevHond): pokrm; ► rozmačkaná kolečka zelených banánů osmažená na oleji; (74) ~ **y ceca** (Arg): každá mince má dvě strany; ► dvě protikladná hlediska jednoho tématu či problému; viz též: *cara y seca*; (75) ~ **y seca** (Arg): hlediska; viz též: *cara y ceca*; (76) ~ **y sello** (Kol, Chil): každá mince má dvě strany; ► dvě protikladná hlediska jednoho tématu či problému; (77) **como toda su** ~, lid. (Guat): špatně, špatným způsobem; (78) **con la ~ bien lavada** (Ven, Ekv): bez mrknutí okna; bez známek studu; (79) **de doble** ~ (Bol): o oblečení: oboustranné; (80) **de dos** ~s (Bol): o oblečení: oboustranné; (81) **la otra ~ de la medalla**, lid. (Dom, Ekv, Bol): druhá strana mince; ► negativní okolnosti události, vlastnosti osoby či instituce; obvykle se projeví jako protiklad tomu, co vyzařuje na povrch; (82) **mala** ~, lid. (Bol): o osobě: nestydatá; (83) ~ **de torta y tu cuchillo que no corta**, lid. (Bol): žertovná rýmovaná odpověď; ► pokud někdo řekl něco veršovaného; (84) **amarrar la** ~ (Pan, Ven): zamračit se; ► vyj. znepokojení, zlost, vážnost; (85) **andar de** ~ (Arg): nebyt závislý na drogách; abstinovat od užívání drog; (86) **aplaudir la** ~, lid. (Pan): nafackovat někomu; (87) **dar** ~¹ (Per, Bol): postavit se čelem; ► nevyhýbat se nebezpečí, situaci či povinností; (88) **dar** ~² (Pan): nalestit boty; (89) **estar con ~ de culo**, lid., vulg. (Bol): mít špatnou náladu; (90) **hacer** ~s¹, lid. (Mex, Nik, Kost, Portor, Kol, Ekv, Per, Chil, Arg): dělat obličej, šklebit se; ► pomocí výrazu v obličej vyj. nespokojenost nebo odmítnutí; (91) **hacer** ~s², lid. (Ekv): chtě nechtě dávat výrazem

v obličejí najevo emoce; **(92) lavar la ~** (Bol): napravit chybu; **(93) no darle la ~**, lid. (Arg, Urug): nemít někdo odvalu či chuť něco udělat; **(94) parar la ~**, lid. (Hond): dát najevo odmítnutí vůči někomu či něčemu; **(95) pelar la ~¹** (Salv, Nik): uvést někoho do rozpaků; odhalit někoho; **(96) pelar la ~²**, lid. (Hond): dát najevo odmítnutí vůči někomu či něčemu; **(97) pelarse la ~**, lid. (Pan): žádat po někom něco nevhodného a nepatřičného; **(98) poner ~ de barro** (Nik): prominout někomu jeho skutky; **(99) poner ~ de herrero mal pagado** (Guat): naštvat se; **(100) poner ~ de marimbero mal pagado** (Nik): naštvat se; **(101) poner ~ de pascua**, lid. (Guat): prominout někomu jeho skutky; **(102) poner ~ de tusa**, lid. (Portor): být naštvaný; **(103) quedar como su ~**, lid. (Guat): nacházet se v trapné situaci; **(104) quedar con la ~ larga**, lid. (Arg): protáhnout obličej; ► vyj. zklamání, nespokojenost; **(105) quedarse con ~ de mexicano**, lid. (Nik): přijít o všechno, zůstat na mizině; **(106) rebotar en la ~** (Hond): vrátit něco i s úroky; **(107) sacar en ~**, lid. (Nik, Kost, Kub, Dom, Portor, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg): vmést někomu něco do obličej; ► připomenout někomu jeho špatné skutky; **(108) tener ~ de ratón**, lid. (Portor): mít křivý pohled; nevypadat důvěryhodně; **(109) tener la ~ como la pitahaya** (Dom): zrudnout; hořet v obličej; **(110) tener la ~ cortada** (Ekv): viz: *ser la cara cortada*; **(111) tocar(le) la ~**, lid. (Portor): naštvat se na někoho; **(112) verle la ~**, lid., vulg. (Mex, Guat, Portor, Ekv, Per, Bol): pokusit se někoho podvést; **(113) voltear la ~**, lid. (Mex, Hond, Par, Portor, Kol, Bol, Chil): pohrdavě někoho přehlížet; (DA).

cará, m. **(1) ;anda pa'l ~!**, vulg., lid. (Dom, Portor, Chil): no nekecej!, to není možné!; ► vyj. překvapení a obdiv; (DA).

carachupa, f. **(1)** (Per, Bol): viz: *tacuacín*; **(2)** (Per): pásovec; *Dasyopus* spp.; ► dorůstající délky až 50 cm; tělo má chráněné krunýřem ze zkostratělých destiček krytých rohovinovými pohyblivými šupinami; viz též: *q'arachupa*; **(3)** m. (Hond): vačice čtyřoká; *Philander opossum*; ► vačnatec; dorůstající délky až 53 cm, z toho 28 cm tvoří ocas; s krátkou hrubou žlutou a černou srstí; v oblasti čela nad očima má dvě výrazné bílé skvrny; s malýma ušima podobné jako u *coyote*; s krátkými pětiprstými chápavými končetinami; se silnými prsty; viz též: *q'arachupa*; *cayopolín*; *cuatro ojos*; **(4)** adj/subst., lid., hanl. (střBol): o osobě: s drzým chováním vůči svým známým; viz též: *q'arachupa*; (DA).

caradita, f. **(1) dar una ~** (Kub): věnovat krátkou návštěvu; (DA).

caradurez, f. **(1)** lid. (Par, Arg, Urug): postoj drzých a neomalených osob; **(2)** lid. (Par, Arg, Urug): výrok či činnost drzé, neomalené osoby; (DA).

caradurismo, m. **(1)** lid., málo pouz. (Ven, Arg, Urug, Chil): chování, postoj nestydaté osoby; (DA).

caragallo, m/f. **(1)** lid., hanl. (Bol): o osobě, obvykle o cizinci: světlé pleti a blond vlasy; **(2)** lid. (Bol): osoba postrádající majetek; chudřas; (DA).

caranegra, adj/subst. **(1)** venk. (Arg, Urug): o ovci: s černým obličejem; obvykle chovaná pro maso; **(2)** (Ven): *Ateles* spp.; viz též: *mono araña*; (DA).

carapacho, m. **(1)** lid. (Ven): kostra, krunýř; ► soustava tvrdých a odolných částí, které udržují, podporují a ochraňují těla zvířat; **(2)** (Ven): vnější schránka, obal věci; **(3)** přen., lid. (Ven): lidské tělo; **(4)** lid. (Ekv): příkrývka; houně; **(5)** (Ven): pokrm z krabího masa; ► servírovaný v krunýři tohoto zvířete; **(6)** (Nik): pokrm ze slepičího, kohoutího, kroceního nebo kachního masa; ► přidává se kukuřičná mouka, máslo, vejce a okoření se paprikou, rajčaty a cibulí; **(7)** (Per): *Micrandra spruceana*; ► strom; dorůstá výšky až 35 m; kůra je červenočerná; pokud je povrch stromu poškozen, zbledá; viz též: *rupiña*; **(8)** m/f. (Guat): o osobě: nestydatá; **(9)** m. (výchHond): *Megascelis*; ► malý brouk, který napadá fazole (*frijol*); **(10)** venk. (Portor): slupka kokosu (*caparazón*); **(11)** lid. (Portor): vzhled, vzezření; **(12) partir el ~¹** (Kub): porazit někoho; **(13) partir el ~²** (Kub): zabít někdo někoho; (DA).

carapachona, f. **(1)** (Ven): sled' západoindický; *Harengula clupeola*;²¹ ► mořská ryba; dorůstá velikosti více než 60 cm; s dlouhým a placatým tělem; na hřbetě modrá až modrozelená, na břicho bílá; (DA).

²¹ viz: příloha č. 12

carapalismo, m. (1) málo použ., lid. (Chil): o osobě, o skupině: s cynickým a drzým postojem; (DA).

carapampear, intr. (1) lid. (Bol): spát pod širákem; (DA).

carapanza, adj/subst. (1) lid. (záp, stř, jižBol): o osobě, obvykle o dítěti: s odhaleným, nezakrytým břichem; (DA).

caraparí, m. (1) (Bol): *Neoraimondia herzogiana*;²² ► kaktus; dorůstající výšky až 12 m; s rudými jedlými, ale chuťově nepříjemnými plody; roste převážně na nížinných pouštích, na pláních a v suchých údolích; (DA).

carapecho, m. (1) (Bol): tenká vrstva masa, která se nachází pod kůží v oblasti hrudní kosti turů; (2) adj. (Bol): o osobě: s nahým, nezakrytým hrudníkem; (DA).

carapelo, m. (1) (Pan): *Couratari panemensis*; ► strom; z rovníkových tropických oblastí; dorůstá výšky až 40 m; s jednoduchými střídavými listy; růžovými květy; válcovitými plody; dřevo se využívá v nábytkářství a na výrobu sloupů; viz též: *congolo*; *coquito*; (DA).

carapucho, m. (1) (Per): viz: *cebadilla criolla*; (DA).

carapulca, f. (1) málo použ. (Per, Bol, sevChil): dušený pokrm; ► z vysušených sladkých brambor, vepřového, kuřecího a lamího masa, případně s mladou kukuřicí; (DA).

carapulcra, f. (1) (Per, sevChil): dušený pokrm; ► z vysušených sladkých brambor, vepřového, kuřecího a lamího masa, případně s mladou kukuřicí; (DA).

caraqueño, m. (1) (Portor): o kohoutích zápasech: rod, původ bojového kohouta; (DA).

carar, tr. (1) (← keč. *q'aray*, „oloupat, oholit, nechat bez porostu“), venk. (Bol): oškrábat, oloupat; (2) (← keč. *qaray*), venk. (stř a jzBol): v hornictví: nabídnout plamen či zárodek ohně kolegovi (*tío*); ► pro úspěšnou těžbu hornin a nerostů a pro ochranu před nehodami; (3) (← keč. *q'aray*, „servírovat jídlo“), venk. (stř a jzBol): nakrmit domácí zvěř; (4) (← keč. *q'aray*, „svědit kůže“), intr., venk. (stř a jzBol): cítit po těle svědění, pálení; svědit; (DA).

carare, m. (1) (Ven): tropická nemoc; charakteristická bílými či narůžovělými skvrnami na kůži, které se obvykle rozšíří po celém těle; způsobená bakterií *Treponema carateum*; (DA).

cararoso, -sa, adj. (1) (Ven): o osobě: trpící nemocí *carare* či jinou podobnou kožní nemocí; (DA).

cararota, ad/subst. (1) lid. (Arg, Urug): o osobě: drzá, nestoudná; (DA).

carasucia, m. (1) (Arg): *Malus pumila*; ► jabloň; s menšími plody s velmi výraznou barvou slupky; (2) (Arg): ovoce tohoto stromu; (3) f. (Kol, Ven): viz: *perico carasucia*; (4) m/f., lid. (Arg, Urug): o dítěti, o chlapci: bez dostatečných prostředků k životu; (5) m. (szArg): sladké pečivo z listového těsta; pečené v troubě posypané třtinovým cukrem; (6) lid. (zápEkv): sladké pečivo, které má na povrchu stopy jiného vzoru ve formě skvrn či čtverečků; (7) adj/subst., venk. (Arg): kůň s bílými skvrnami na obličejí; (DA).

caratazo, m. (1) (Chil): silná rána rukou; viz též: *karatazo*; (DA).

carate, m. (1) (Hond, Salv, Nik, Kost, Kol, Ven): nemoc, která způsobuje na kůži bledé, zarudlé nebo tmavě modré pigmentové léze; viz též: *calate*; (2) venk. (Hond): hubeňour; viz též: *calate*; (3) m. (Kol): *Vismia*; ► strom; s velkými listy se vstřícným postavením; s hroznovým květenstvím; produkuje červenou smůlu používanou k různým účelům v lidovém léčitelství; viz též: *manchador*; *mandul*; *papamo*; *pichirina*; (4) (Pan): viz: *chacaj*; (DA).

caratear, tr. (1) (Ven): (vy)spárovat; ► vyplnit směsí vápna či bílého cementu mezery mezi dlaždicemi; (DA).

caratejo, -ja, adj. (1) (zápKol): o osobě (*caratoso*): trpící nemocí *carate*; (DA).

caratillo, m. (1) (zápVen): osvěžující nápoj z rýžové mouky, cukru a třtinového cukru (papelón), případně s květy pomerančovníku, skořicí a citronovou kůrou; (DA).

carato, m. (1) venk. (Portor, Ven): hustý vychlazený osvěžující nápoj; ► z pomleté rýže či kukuřice, nebo z dužiny čerstvého ovoce, např. ananasu či *guanábany*; rozmíchaná ve vodě a oslazená bílým cukrem či třtinovým cukrem (*papelón*); viz též: *carato de*

²² viz: příloha č. 13

- guanábana; cordial de guanábana*; (2) (Portor): viz: *caruto*; (3) ~ **de guanábana**, venk. (Portor): nápoj; viz též: *carato*; (DA).
- carato, -ta**, adj. (1) (Pan): viz: *cuijen*; ► popelavé barvy; (DA).
- caratoso, -sa**, adj. (1) (Hond, Nik, Kol, Ven): o osobě: trpící nemocí *carate* či jinou kožní nemocí; viz též: *caratejo*; (2) lid. (Hond): o zvířeti, obvykle o psovi: mající svrab; (3) lid., hanl. (Hond): o osobě: mající špinavý obličej; (4) přen. (Hond): o osobě, o věci: bezcenná, bez hodnoty; (DA).
- carátula**, f. (1) (Mex, Nik, Kost, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug): první list školního sešitu, kde se uvádí název předmětu a jméno studenta; (2) (Mex, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): o úředním dokumentu, zejména soudním: strana, kde je uvedeno identifikační číslo, datum zápisu a název; (3) (Par, Arg): identifikační název trestního řízení, kde se uvádí druh přestupku a údaje o vyšetřování; (4) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): hodinový ciferník; (DA).
- caratulado, -da**, adj. (1) (Chil, Par, Arg, Urug): o úředním dokumentu, zejména soudním: mající uvedeno identifikační číslo, datum zápisu a název; (DA).
- caratular**, tr. (1) (Chil, Par, Arg, Urug): vyplnit úřednímu dokumentu hlavičku (*carátula*); (2) (Chil, Arg): o soudci: objasnit detaily trestního řízení; (3) (Par, Arg): vyplnit ve školním sešitě úvodní stranu (*carátula*); (DA).
- caricontento, -ta**, adj. (1) (Nik, Kol): o osobě: s veselým výrazem v obličej; (DA).
- cariduro, -ra**, adj/subst. (1) lid. (Kub, Portor, Kol): o osobě: drzá; viz též: *fuerte de cara*; (2) lid. (Portor): o osobě: umíněná; (DA).
- carifresco, -ca**, adj/subst. (1) lid. (Portor): drzý, nestoudný; (2) lid. (Portor): o osobě: neustále se smějící; vysmátá; (DA).
- carilimpieza**, f. (1) lid. (Pan): drzost, nestoudnost; (DA).
- carilimpio, -ia**, adj. (1) (Pan): o osobě: drzá, odvážná; viz též: *carifresco; caripelado; caripelao*; (DA).
- carimacho**, m. (1) lid., hanl. (Bol): o ženě: mužatka; ► se vzhledem, povahou a chováním muže; (DA).
- carincho, -cha**, subst/adj. (1) venk. (szArg): o zvířeti: s bílým skvrnitým obličejem; (DA).
- caripela**, f. (1) lid. (Arg, Urug): tvář, obličej; ► zejména pokud je nepříjemný, neatraktivní, sklíčený; (DA).
- caripelado, -da** adj. (1) (Portor): drzý; viz též: *carilimpio*; (DA).
- caripelao**, adj. (1) lid. (Portor): drzý; viz též: *carilimpio*; (DA).
- carita**, f. (1) lid. (Mex): krása, noblesa, fyzický půvab; (2) (Mex): u autorádia: odnímatelný panel, kterým se zvuková soustava ovládá; (3) (szArg): typ hračky, figurky pro děti; (4) (Dom): o osobě: velmi oblíbená u ostatních; (5) (Nik): oslazená voda či mléko; viz též: *charamusca*; (6) **nada de ~s**, lid. (Kost, Chil): ty máš co říkat!; ► vyj. radu pro někoho, kdo by si neměl stažovat či protestovat; viz též: *y nada de caritas*; (7) **y nada de ~s**, lid. (Kost, Chil): viz: *nada de caritas*; (8) ~ **tiburona** (Portor): *Isurus oxyrinchus*; viz též: *carite*; (9) ~ **de** (Dom): zdarma; (10) **de ~** (Dom): zdarma; (11) **dar ~** (Guat, Hond, Salv): vyvolávat v někom závist; (12) **hacer ~¹** (Salv, Kub, Bol, Chil, Arg, Urug): snažit se někoho rozesmát ► vtipně gestikulovat, aby někoho přešel vztek; (13) **hacer ~²**, lid. (Kost, Kub, Ekv): naštvane, odmítavě zamračit se; (14) **hacer ~³**, lid. (Guat, Hond, Salv): žárlit; (DA).

3.5. Cuello

- cuelleada**, f. (1) (Bol): přehánění, vytahování se; ► u osoby, která se nechce před ostatními cítit méněcenně; (DA).
- cuellear**, intr. (1) (Bol): přehánět, vytahovat se, zveličovat, chvástat se; ► mluvit tak, aby se člověk necítil před ostatními méněcenně; (DA).
- cuello**, m. (1) (Arg, Urug): pивní pěna; ► pěna, která se tvoří v horní části sklenice piva při servírování; (2) lid. (Guat, Hond, Salv): vliv; přátelství s nadřizenými autoritami za účelem dosažení cílů a úlev; (3) adj/subst. (Bol): o osobě: chvástává; ► člověk, který v konverzaci přehání tak, aby před ostatními nevypadal hloupě; (4) ~ **beatle** (Bol, Chil):

viz: *cuello de tortuga*; (5) ~ **de tortuga** málo použ. (Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Kub, Kol, Ekv, Bol, Chil): ohrnovací límec u roláku; viz též: *cuello tortuga*; *cuello beatle*; *cuello jorge chávez*; (6) ~ **jorge chávez** (Per): viz: *cuello de tortuga*; (7) ~ **tortuga** (Kost, Kol, Bol, Chil): viz: *cuello de tortuga*; (8) **como ~ de monja** (Kost): viz: *como chaqueta de salonero*; (9) ~ **de peta**, lid. (výchBol): o osobě: s krátkým krkem; viz též: *cuello de tatú*; (10) ~ **de tatú** (výchBol): viz: *cuello de peta*; (11) **de ~ blanco**¹ (Ven, Bol): o osobě: gentleman; osoba, která se chová elegantně a bez projevů násilí; (12) **de ~ blanco**² (Hond, Dom, Ekv): o osobě, o úřednících; z vyšších vrstev; (13) **de ~ duro**, lid. (Bol): o osobě: ze střední či nižší společenské vrstvy; (14) **la ~ de tortuga** (Hond): penis, pyj; (15) **dar ~**¹, lid. (Mex): podříznout krk; zabít někoho; (16) **dar ~**², přen., lid. (Mex): zhltnout; úplně něco zkonsumovat; (17) **estar del ~** (Hond): žít v nedostatku a v nouzi; (18) **levantar lo del ~ de la camisa** (Nik): napomenout někoho; potrestat někoho; (19) **levantarse el ~**, lid. (Mex): předpokládat něco; ► obvykle bez podložených důkazů; (20) **pararse el ~**, lid. (Mex): předpokládat něco; ► obvykle bez podložených důkazů; (21) **quedar con ~**, lid. (Chil): protáhnout obličej; ► cítit se rozčarovaný, zklamáný; (22) **quedarse con ~ de camello**, lid. (Chil): protáhnout obličej; ► cítit se rozčarovaný, zklamáný; (23) **torcer el ~** (Hond): obměkčit někoho, přemluvit někoho, aby ustoupil od svých požadavků; (DA).

cuelludo, -da, adj/subst. (1) (Guat, Hond, Salv): o osobě: dostávající ochranu či preference od vlivnější osoby; (DA).

3.6. Dedo

dedal, m. (1) (Mex, Guat): panák; ► malá sklenička likéru; (2) **un ~** (Kub): troška, špetka; malé množství; (DA).

dedalito, m. (1) (Arg, Urug): těstoviny ve tvaru malých kroužků; (DA).

dedazo, m. (1) (Mex, Hond, Nik, Kost, Bol; desp. Ekv): jmenování kandidáta do funkce; ► ve veřejném sektoru; realizované výkonnou mocí; bez okolních formalit; (2) (Salv): obvinění, udání; (3) lid. (Kost): překlep; chyba při zadávání dat do počítače; (DA).

dedear(se), tr. (1) vulg. (Mex): masturbovat, uspokojovat ženu prsty; (2) intr/zvrat., vulg. (Mex): o ženě: masturbovat; uspokojovat se prsty; (3) tr. (Per, Chil): dotýkat se prsty erotogenních zón; vzrušovat někoho; (4) lid. (Per): udat, obvinít někoho; (5) intr. (Bol): stopovat; (DA).

dedeo, m. (1) (Pan): brnkání na kytaru; (DA).

dediparado, -da, adj/subst. (1) (Kol): o osobě: z vyšších společenských vrstev; (DA).

dedo, adj. (1) (Mex): o osobě: donašečská, práškačská; zrádčovská; (2) m/f. (Salv): policejní informátor; (3) m. (Guat, sevHond, Kost, Pan): jeden plod z trsu banánovníkovitých rostlin (*banano, plátano*) (4) lid. (Ekv): podvod, klam, lež; (5) ~ **del medio** (Kub): prsteníček; (6) ~ **grande** (Portor, Kol, zápVen): palec; (7) ~ **miche** (Hond): malíček (na ruce i na noze člověka); (8) **al ~**¹ (Bol, Par): z vlastní vůle; z vlastní hlavy; ► vybrat někoho či něco dle vlastního dobrovolného rozhodnutí; (9) **al ~**² (Bol): stopem; stopováním aut; (10) **al ~**³, lid. (Kost): pěšky, po svých; (11) **de ~ parado**¹, lid. (Kol): o osobě: z vyšších společenských vrstev; (12) **de ~ parado**², lid. (Kol): o osobě, o věci: elegantní, distingovaná; (13) ~ **a ~**¹, lid. (Mex): cesta autostopem; (14) ~ **a ~**², lid. (Mex): podvod, lež; (15) ~ **chiquito**, lid. (Mex): rozmazlenec; oblíbenec, nejlepší přítel; (16) ~ **malcriado**, lid. (Bol): neslušné, obscénní gesto; ► neslušné gesto rukou se vztyčeným prostředníčkem; (17) ~ **sin uña**, vulg. (Mex, Hond, Salv, Kost): penis, pyj; (18) ~ **s de seda** (Bol): kapsář, zloděj peněženek; viz též: *dedos finos; dedos largos*; (19) ~ **s finos** (Bol): viz: *dedos de seda*; (20) ~ **s largos** (Bol): viz: *dedos de seda*; (21) ~ **s verdes**, lid. (Chil): osoba, která má cit pro pěstování rostlin; (22) **al ~ malo todo se le pega** (Dom): z bláta do louže; z deště pod okap; ► vyj., že už i tak nešťastný člověk přitahuje další neštěstí; (23) **amarrar el ~**, lid. (Mex): tušit něco, a podle toho se chovat; (24) **caer al ~**, lid. (Bol): stát se něco v pravou chvíli a na pravém místě; (25) **coger el ~ la puerta** (Guat): mít zpoždění; (26) **dar el ~ y querer la mano**, lid. (Kub, Bol): nabídnout prst a vzít si celou ruku; ► využívat štědrosti a důvěry jiných; (27) **echar ~**, lid. (Kol):

stopovat; **(28) halar ~** (Ekv): viz: *pedir aventón*; **(29) jugar el ~ en la boca** (Mex): podvést či napálit někoho; **(30) mamarse el ~**, lid. (Nik, Pan, Dom, Portor): předstírat hloupost; **(31) meter el ~¹**, lid. (Nik, Pan, Ekv, Per, Bol; vulg. Per): podvést někoho; **(32) meter el ~²** (Hond, Nik): někoho negativně ovlivňovat, ubližovat; **(33) meter el ~³** (Kub): vyzvídat; zpovídat někoho, aby řekl co ví; **(34) meter el ~ en el ventilador**, lid. (Arg, Urug): dotknout se bolavého místa; ► zmínit věc či okolnost, která je nejvíce ožehavá nebo nejdůležitější; **(35) meter el ~ en la boca**, lid. (Guat, Kol, Bol, Chil, Par): podvést někoho; považovat někoho za hlupáka; **(36) meter los ~s a la boca**, lid. (Kol, Bol): probouzet v někom falešné naděje; **(37) no quitar el ~ del renglón** (Mex, Hond): trvat na návrhu; **(38) parar el ~**, lid. (Chil): lenošit, nic nedělat, relaxovat; **(39) picar los ~s**, lid. (Hond): přát si něco okamžitě udělat; **(40) poner el ~** (Guat, Salv): udat někoho; zradit někoho; **(41) poner el ~ en el renglón** (Mex, Nik): zdůrazňovat něco; **(42) sacar el ~** (Nik, Par, Portor, Ekv): udělat neslušné gesto rukou se vztyčeným prostředníčkem; **(43) tener ~s para el piano**, lid. (Chil): mít předpoklady pro vykonávání nějaké činnosti; **(44) tener ~s verdes**, lid. (Chil): mít cit pro pěstování rostlin; **(45) tener el ~ metido en el culo**, vulg., lid. (Nik, Dom): být na mizině, bez prostředků; nacházet se ve složité situaci; **(46) tirar ~¹**, lid. (Per): udat či obvinít někoho; **(47) tirar ~²**, lid. (Per): stopovat; (DA). **dedocracia**, f. **(1)** (Hond, Portor, Ekv, Bol, Chil, Arg): forma vlády, kdy se pracovní pozice či vysoké funkce udělují bez výběrových řízení; (DA). **dedón, -na**, adj. **(1)** (Mex): o osobě: s velkými prsty; (DA).

3.7. Diente

diente, m. **(1) ~ de arado**, venk. (Hond): radlice; ► část zemědělského pluhu, která rozrývá půdu; **(2) ~s pelados¹**, pl. (Guat): o osobě: usměvavá, sympatická; **(3) ~s pelados²** (Hond): o osobě: hněvivá; zlé povahy; **(4) buen ~**, lid. (Guat, Hond, Pan, Dom, Ven, Per, Bol): o osobě: jedlík, žrout; **(5) de ~ largo**, lid. (Dom, Chil): otesánek; ► osoba, která sní cokoliv a ve velkém množství; **(6) de ~s para afuera** (Kol): viz: *de los dientes para afuera*; **(7) de los ~s para afuera**, lid. (Dom, Bol, Chil): o osobě: pokrytec; viz též: *de dientes para afuera*; **(8) del ~ al labio** (Guat, Hond, Dom): tahat výmluvy až z paty; falešně, lživě, klamně; **(9) ~ de perro¹** (Kub): pórovitý kámen s výraznými výběžky; viz též: *seboruco*; **(10) ~ de perro²** (Guat): *Capsicum frutescens*; ► druh papričky *chile*; podlouhlého tvaru; velmi pikantní; **(11) ~ de perro³** (Hond): křemen; **(12) ~ de perro⁴**, lid. (Portor): o osobě: průměrná; neschopná; **(13) ~ de ratón** (Bol): malá pinzeta; ► používaná při chirurgických zákrocích; **(14) ~ de tigre** (Kub): alkoholický nápoj; ► domácí, venkovský destilovaný alkohol; **(15) ~ encarnado** (Bol): o osobě: s velkými špičáky; **(16) ~ frío¹** (Bol; málo použ. Per): o osobě: s vyčnívajícím zubem; **(17) ~ frío²**, málo použ. (Bol, Per): o osobě: pouze s jedním zubem; **(18) ~ frío³**, hanl. (Kub): o osobě: s křivými a vyčnívajícími horními zuby; **(19) ~s cómeme**, přen., lid. (Portor): o osobě: s předkusem; s velmi vyčnívajícími horními řezáky; **(20) primero mis ~s que mis parientes** (Hond, Bol): bližší kabát než košile; ► vyj., že mluvčí má přednost před ostatními; **(21) botar el ~ de leche¹**, venk., lid. (Chil): žena, která dosáhla pohlavní dospělosti; **(22) botar el ~ de leche²**, lid. (Chil): o osobě: mít první pohlavní styk; **(23) chuparse los ~s¹** (Hond, Nik): vyjadřovat nespokojenost či nesouhlas pomlaskáváním; **(24) chuparse los ~s²** (Hond): mít pusu od ucha k uchu; smát se; **(25) coger en ~**, málo použ., lid. (Ekv): lézt někomu krkem; ► být někomu někdo nesympatický; **(26) cortar un ~**, lid. (Arg, Urug): o dítěti: prořezávat se zuby; **(27) darse con los ~s contra el suelo**, lid. (Arg, Urug): skřípat zuby; ► snášet nepříjemnosti či velké zklamání; **(28) engañar el ~** (Chil): viz: *engañar el hambre*; **(29) estar con los ~s al sol** (Dom): zubit se; stále se smát; **(30) meter el ~**, lid. (Salv, Kost, Pan): vydělávat víc peněz než je domluveno; ► díky službě nebo věci; viz též: *meter el colmillo*; **(31) pegar el ~**, lid. (Dom, Portor): jíst s velkou chutí; **(32) pelar el ~¹**, lid. (Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Bol): usmívat se; ► zejména při flirtování; **(33) pelar el ~²**, lid. (Pan, Ven, Bol): pochlebovat, lichotit někomu; **(34) pelar los ~s¹**, lid. (Mex, Guat, Hond, Nik, Pan, Portor, Ven, Bol, Par; málo použ. Per): usmívat se; ► zejména při flirtování; **(35)**

pelar los ~s², lid. (Mex): nezpůsobit žádný efekt či poškození; **(36) pelar los ~s³**, lid. (Nik, Kost, ven, Chil): vycenit zuby; zazubit se; **(37) pelar los ~s⁴**, lid. (Hond, Bol): zamračit se; ► vyj. nelibost, nesouhlas; **(38) tener el ~ largo**, lid. (Chil): mít velkou chuť k jídlu; **(39) volar ~** (Guat, Nik): jíst; (DA).

dientemeno, m/f. **(1)** (Dom): o osobě: bez jednoho nebo více zubů; (DA).

dientera, f. **(1)** (Pan, Dom): trnutí, nepříjemný pocit zubů; (DA).

dientón, m. **(1)** (Kol): leporinus santanderský; *Leporinus muyscorum*; ► sladkovodní ryba; dorůstá délky až 50 cm; po stranách se zploštělým tělem, širokým u hlavy; se přední částí hlavy špičatou; s výraznými ústy s relativně velkými zuby; na hřbetě tmavá, ve středu bílá se stříbřitými částmi; s tmavou skvrnou na hlavě; viz též: *moino*; **(2)** (Portor): *Cynoscion jamaicensis*; ► mořská ryba; dorůstá délky až 50 cm; s paprskovitými ploutvemi; s horní částí těla šedivou, se spodní stříbřitou; s velkými špičatými zuby v horní čelisti; (DA).

dientón, -na, adj/subst. **(1)** lid. (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Ven, Per, Bol): zejména o osobě: s velkými zuby; (DA).

dientú, adj. **(1)** hanl. (Dom): o osobě: s velkými zuby, zejména řezáky; (DA).

dientudo, m. **(1)** (Bol, vých, svArg, Urug): tetralka; *Oligosarcus* spp.; ► ryba; stříbřitá s lesklými šupinami; s velmi výraznými horními zuby; viz též: *dentudo*; (DA).

dientudo, -da, adj/subst. **(1)** lid., hanl. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kub, Kol, Per, Bol, Chil, Arg): o osobě: s velkými horními zuby; viz též: *dientuso*; (DA).

dientuso, m. **(1)** (Kub): viz: *dientuzo*; (DA).

dientuso, -sa, adj/subst. **(1)** (Kub): o osobě: s velkými horními zuby; viz též: *dientudo*; (DA).

dientuzo, m. **(1)** (Kub): žralok; viz též: *dentudo*; *dientuso*; (DA).

dientuzo, -za, adj/subst. **(1)** (Kub): o osobě: s velkými horními zuby; viz též: *dientudo*; (DA).

3.8. Lengua

lengón, adj. **(1)** (Hond, Salv): o osobě: mluvka, všetečná; **(2)** lid. (Kost): o osobě: zvyklá v řeči přehánět; (DA).

lengua, f. **(1)** (Nik, Kost, Portor, Kol, Ekv, střBol, Chil, Par): jazyk u boty; **(2)** (Hond, Salv, Arg): sušenka, piškot; ► pečivo tvarem připomínající cukrářské piškoty: podlouhlého tvaru s kulatými okraji; **(3)** (Guat): jakýkoliv jazyk kromě španělštiny, kterým se mluví v Guatemale; **(4) ~ de fuego** (Arg): *Anarthrophyllum desideratum*; ► ostnatá rostlina; s velmi členitým stonkem; se složenými trojčetnými listy; s množstvím malých sytě růžových či naoranžovělých květů; s ochmýřenými lusky; **(5) ~ de loro** (Chil): *Chloraea bletioides*; ► trvalá rostlina; dorůstající výšky až 80 cm; s dlouhými a přízemními listy; s hroznovitým květenstvím; s bílými zeleně pruhovanými květy; **(6) ~ de mujer** (Portor): viz: *faurestina*; **(7) ~ de pájaro** (Mex): truskavec ptačí; *Polygonum aviculare*;²³ ► rostlina; dorůstající výšky až 80 cm; s kopinatými zakulacenými listy; květenství vyrůstá z paždí; s málo květy; s nažkami; viz též: *sanguinaria*; **(8) ~ de payaso** (Nik): sladká roláda; ► plněná červenou marmeládou; **(9) ~ de perico** (Mex): viz: *matarratón*; **(10) ~ de perro** (Per): *Gamochoeta* spp.; ► trvalá rostlina; dorůstající výšky až 60 cm; s hrubými, širokými, kopinatými purpurovými celokrajnými řapíkatými listy; s trychtýřovitými purpurovými květy; využívána v lékařství; **(11) ~ de suegra**¹ (Hond, Nik, Kost, Pan, Kol): *Sansevieria guineensis*; ► bylina, sukulent; s oddenky, ze kterých vyrůstá až 6 listů se žlutým okrajem; s aromatickými nočními, bílými květy trubkovitého tvaru; listy a oddenky se využívají v tradiční medicíně; viz též: *curarina espada de suegra*; *espada de rey*; *espada de diablo*; **(12) ~ de suegra**² (Salv): sušenka, piškot; ► pečivo tvarem připomínající cukrářské piškoty: podlouhlého tvaru s kulatými okraji; **(13) ~ de vaca**¹ (Kol, Ven, Ekv, Arg, Urug): *Rumex* spp.; ► bylina; dorůstající výšky až 1,20 cm; s kopinatými listy; s květenstvím lata; **(14) ~ de vaca**² (Kub, Portor): *Sansevieria*

²³ viz: příloha č. 14

hyacinthoides; ► planá bylina; dorůstající výšky až 1 m; vzpřímená a členitá; s žilkovaným stonkem; s větvemi pokrytými chloupky, které zadržují ranní rosou; s dlouhými, plochými a masitými sytě zelenými listy; s bílými květy; s květenstvím klas; plody jsou bobulovité, hnědočervené; výtažek z listů se používá v tradiční medicíně; viz též: *lengüevaca*; (15) ~ **de vaca**³ (Hond, Nik): keř; viz též: *marucha*; (16) ~ **de vaca**⁴ (Pan): *Elephantopus mollis*; ► rostlina; dorůstající výšky až 70 cm; s kopinatými celokrajnými listy, na rubu ochmýřenými; s květenstvím lata; s bílými či světle fialovými květy; (17) ~ **de vaca**⁵ (Pan): viz: *munune blamco*; (18) ~ **figida** (Salv, Nik): sekaná; ► pečený pokrm z mletého vepřového a hovězího (*res*) masa; dochucené kořením a solí; (19) ~ **malespina** (Hond): viz: *malespín*; (20) ~ **mechada** (Salv): pečený pokrm z hovězího (*res*) jazyka s omáčkou; (21) **de media** ~, lid. (Kub, Dom): o osobě: koktající; osoba, která neodkáže vyslovit správně některá slova; viz též: *media lengua*; (22) ~ **bola**¹, lid. (szArg): o osobě: šlapající si na jazyk; mluvící koktavě, se špatnou výslovností; (23) ~ **bola**², lid. (szArg): o osobě: žvatlavá, koktající; (24) ~ **de billetera**, lid. (Pan): o osobě: rozšiřující pomluvy, drby; (25) ~ **de erizo** (Chil): pohlavní orgán, jazyk ježovky; ► delikatesa; (26) ~ **de gato**¹, lid. (stř, zápBol): velmi tenký plátek potravy; (27) ~ **de gato**², lid. (Kost): o osobě: nemající problém pozřít horké jídlo; (28) ~ **de lata** (Salv): o osobě: upovídáná; (29) ~ **de lija**¹, lid. (Chil): záliba či vlastnost v pomlouvání jiných; (30) ~ **de lija**², lid. (Chil): osoba, která zlomyslně mluví o ostatních; (31) ~ **de mime** (Dom): nůž s dlouhou čepelí; (32) ~ **de panza**, lid. (výchBol): bacher; ► část žaludků přežvýkavců; (33) ~ **de trapo**, lid., hanl. (Pan, Kub): o osobě: prostořeká, drzá; (34) ~ **floja**, lid. (Hond, Dom, Ven, Ekv): o osobě: upovídáná, netaktní; (35) ~ **larga**, lid. (Dom; málo použ. Ekv): o osobě: prolhaná; (36) ~ **mota**¹, lid. (szArg): šlapající si na jazyk; špatně vyslovující; (37) ~ **mota**², lid. (szArg): o osobě: šlapající si na jazyk; (38) ~ **sucia**, lid. (Kub, Ven, Bol, Chil, Arg; málo použ. Nik, Par; zápBol): o osobě: hovořící způsobem, který ostatní považují za hrubý a neslušný; (39) ~ **suelta**¹ (Mex): o osobě: netaktní a v hovoru bezohledná; huba nevymáchaná; (40) ~ **suelta**², lid. (Nik, Kub, Ven, Bol, Chil, Par): o osobě: mluvící bez okolků a bez rozmyslu; (41) ~ **media**, lid. (Nik, Dom, Ekv): viz: *de media lengua*; (42) **de ~ se come un taco**, lid. (Mex): plná huba řečí; kecy; ► vyj., že člověk se předvádí a vytahuje, slibuje věci, které nedodrží; (43) **aguantar la ~**, lid. (Kub, Dom, Portor): být taktní a ohleduplný; (44) **castigar a alguien la ~**, lid. (Kost, Kol): stát se obětí kritiky; (45) **comerse la ~** (Bol): držet jazyk za zuby; spolknout si jazyk; být zticha, mlčet; (46) **darse la ~**¹, lid. (Kub, Dom): vášnivě se líbat; (47) **darse la ~**², lid. (Kub): hodit se k sobě; snášet se; (48) **echar ~**, lid. (Kol): moc a nevybíravě mluvit; (49) **irse de ~**, lid. (Dom, Chil): tlachat; moc mluvit, nevědět kdy přestat mluvit; pustit si hubu na špacír; mluvit více, než je zdrávo; viz též: *irse de la boca*; *irse de lenguas*; (50) **irse de ~s** (Dom): viz: *irse de lengua*; (51) **jalar la ~**, lid. (Per): donutit někoho, aby prozradil tajemství; (52) **parar la ~**, lid. (Portor): pobízet někdo či něco k pití alkoholu; (53) **pasar la ~**, lid., vulg. (Dom): nadbíhat, lichotit, pochlebovat někomu; (54) **picarle la ~**¹, lid. (Kol): tahat z někoho tajemství; (55) **picarle la ~**² (Kost, Pan, Bol; málo použ. Par): chtít se zapojit do diskuze; (56) **poner ~s**, lid. (Ekv): šířit zprávy; ► chtít něčeho dosáhnout, něco nabídnout; (57) **ser pura ~**, lid. (Mex): vychloubat se; nedodržet sliby; (58) **tener ~ de billetera**, lid. (Pan): mnoho mluvit; nezavřít pusy; (59) **tener la ~ sucia** (Nik, Dom, Ven): mluvit neslušně, hrubě, sprostě; (60) **tener una ~ que se la pisa** (Kub): mít někdo předpoklady k šíření pomluv a klepů; (61) **tragarse la ~** (Nik, Kub, Dom, Portor, Kol, Par, Urug): držet jazyk za zuby; nedat najevo svůj názor (ze strachu či kvůli situaci); (62) **volar ~**, lid. (Guat, Hond, Nik, Kost): tlachat, žvanit; mnoho s někým mluvit; (63) **volverse pura ~**, lid. (Mex): vychloubat se; nedodržet sliby; (DA).

lenguachuta, m/f. (1) lid. (výchBol): o osobě: koktal; (DA).

lenguajero, m. (1) (zápHond): osoba indiánského původu, která zná svůj domorodý jazyk a zachovává si jistou slovní zásobu; (DA).

lengualarga, m/f. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Per, Bol): o osobě: pomlouváčná, drbna, klevetník; (2) adj/subst. (Nik, Pan, Kub, Per, Bol): o osobě: prostořeká, upovídáná; (DA).

lengualisa, m/f. (1) (Nik): o osobě: pomlouváčná; (DA).

- lenguarada**, f. (1) (Ven): série nesrozumitelných zvuků; ► např. žvatlání malých dětí; (DA).
- lenguarico, -ca**, adj/subst. (1) málo použ., lid. (Mex): o osobě: prostořeká, odvážná v řeči; (DA).
- lenguazo**, m. (1) (Guat, Salv): pomluva, udání; klep, drb; (2) vulg., lid. (Par): smyslný polibek s jazykem; (DA).
- lengue**, m. (1) (Arg, Urug): obvykle bílý šátek na krk; typický pro oblečení hejska, vejtahy (*compadrito*); (DA).
- lengüeta**, f. (1) lid. (Arg, Urug): o osobě: mluvící bezohledně, nevhodně; dotěrná, všetečná; (DA).
- lengüetao**, m. (1) (Kub, Dom): drby, klepy, pomluvy; (DA).
- lengüetazo** m. (1) lid., málo použ. (Hond, Dom, Portor; málo použ. Salv): drby, klepy, pomluvy; (DA).
- lengüeteada**, f. (1) (Hond, Salv, Bol): olíznutí; (2) (Salv): drby, klepy; (DA).
- lengüeteado, -da**, adj. (1) (Mex, Hond, Salv, Bol): olíznutý; (DA).
- lengüetear**, intr. (1) málo použ., lid. (Arg, Salv): mnoho a zmateně mluvit; (2) lid. (Guat, Dom, Portor; málo použ. Kub): pomlouvat, šířit klepy; (3) lid. (Dom, Portor): žvanit, mluvit na prázdno; mluvit, aby řeč nestála; (DA).
- lengüeteo**, m. (1) (Mex, Hond, Salv, Bol, Arg): neustálé olizování; (2) lid. (Arg): vleklý a zmatený projev, diskuze; (3) lid. (Dom, Portor): viz: *lengüetería*; (DA).
- lengüetería**, f. (1) lid. (Dom, Portor): drby, pomluvy; viz též: *lengüeteo*; (DA).
- lengüetero, -ra**, adj/subst. (1) lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Dom, Ven; adj., hanl. Portor): o osobě: pomlouvačná, rozšiřující drby; (2) (Ven; lid., hanl. Portor): o osobě: velmi upovídána; (DA).
- lengüetrapo**, m/f. (1) (Nik, Par, Portor): o osobě: pomlouvačná, drbna, klevetník; (2) (Nik): o osobě: s vyjadřovacími problémy; (DA).
- lengüevaca**, f. (1) (Kol): *Rumex crispus*; *R. obtusifolius*; ► travina; dorůstající výšky až 1 m; s velkými kopinatými listy; s načervenalé žlutými drobnými květy seskupenými ve velkých hroznovitých vzpřímených květenstvích; (2) (Kub, Portor): travina; viz: *lengua de vaca*; (DA).
- lengüino**, adj/subst. (1) lid. (Kub): o osobě: zvyklá pomlouvat jiné a rozšiřovat klepy; (DA).
- lengüisucio, -ia**, adj/subst. (1) lid., hanl. (Pan, Kub, Dom; hanl. jzKol, Portor): o osobě: používající v řeči hrubá a neslušná slova; (2) adj., lid., hanl. (Portor): o osobě: pomlouvačná, svárlivá; (DA).
- lengüisuelto, -ta**, adj. (1) lid., hanl. (Kol, Ekv): o osobě: upovídána a pomlouvačná; (DA).
- lengüita**, f. (1) (Arg, Urug): *Symphurus* spp.; ► ryba; dorůstající délky až 20 cm; žije v u mořského dna; viz též: *tapaculo*; (2) (Salv): o osobě: vtíravá; (3) (Salv): velmi opotřebovaná mačeta (*cuma*); (4) ~ **de gato**, m. (Arg): sušenka, piškot; ► pečivo tvarem připomínající cukrářské piškoty: podlouhlého tvaru s kulatými okraji; (DA).
- lenguón, -na**, adj/subst. (1) lid., hanl. (Guat, Hond, Salv, Nik, Pan): o osobě: upovídána, pomlouvačná; (2) (Guat, Kost, Ekv): o osobě: prolhaná, zvyklá přehánět; (DA).

3.9. Mano

- manada**, f. (1) (Guat, Salv): políček; facka; (DA).
- manazo**, m. (1) (Mex, Nik, Kost, zápVen, Ekv, Per, Bol, Urug): rána rukou; plácnutí; (DA).
- maneada**, f. (1) venk. (Bol, Arg, Urug): spoutání nohou jezdeckých zvířat; (DA).
- manadero**, m. (1) venk., lid. (Guat, Hond): místo, kde se ukládají ohlávky chovné zvěře; (DA).
- maneadó, -da**, adj. (1) (Hond, Salv, Nik, Bol): o hovězím dobytku, o jízdním zvířeti, o koze: se spoutanýma všema čtyřma nohama; viz též: *maniado*; (2) lid. (Chil): o osobě: ohromená, zmatená; (DA).
- maneador**, m. (1) venk. (Mex, Bol, Arg, Urug): kožený řemen s poutkem na jednom konci; ► slouží ke spoutání či uvázání jízdních zvířat; (DA).

manear(se), intr/zvrat. (1) lid., venk. (Guat, Nik, Kost, Chil, Arg; málo použ. Urug): být zmatený, chovat se nešikovně, hloupě; (2) (Kol): zaplést se, uvrtat se do mnoha nedůležitých prací; (3) (Urug; lid. Arg): zakopnout o vlastní nohy; zamotat se někomu nohy při chůzi; (4) tr. (Nik): zamotat něco; (5) zvrat., přen. (Hond, Salv, Urug): svázat někomu ruce a nohy; (6) přen. (Guat): zabránit někomu něco udělat; (7) intr. (Salv): nedodělat zemědělskou práci; (8) tr. (Hond): počítat ovoce (pomeranče, *bananos*) po pěti (*mano*); viz též: *maniar*; (DA).

manechi, m. (1) (výchBol): viz: *mono colorado*; (DA).

maneco, m. (1) (Nik): studentský předseda; (DA).

maneco, -ca, x. (1) (Mex): mající překážky; viz též: *maneto*; (DA).

manejada, f. (1) (Salv, Kost, Dom, Ekv): řízení motorového vozidla; (DA).

manejador, m. (1) (Hond): u lovu: osoba, která má na starosti psy; ► při honu je vypouští, popohání výkřiky a hlídá; (DA).

manejador, -ra, m/f. (1) (← angl. *manager*, „manažer“), (US, Nik, Dom, Portor): zplnomocněná osoba boxera či sportovního družstva; (2) (US): administrátor, správce; (3) (zápVen): řidič vozidla; (DA).

manejadora, f. (1) (Kub): chůva; žena, která se nechá najmout k hlídání jednoho či více dětí; (DA).

manejar, tr. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): řídit dopravní prostředek; (2) (Hond, Salv, Kub, Bol): u kolektivních sportů (např. fotbalu): kopnout do míče opačně; (3) (Hond, Dom): mít něco, vlastnit; (4) **manejate** (Arg): snaž se!; ► vyj. ať osoba, které je tato narážka směřovaná, jde za svými sny a tužbami; (5) ~ **del tramojo al cagadero** (Nik): naprosto někoho ovládat; (6) ~ **el incensario** (Guat): ze zájmu někomu lichotit; (7) ~ **prendida la cabeza** (Nik): mít vysokou horečku; (DA).

maneje, m. (1) lid. (Chil): řízení; viz též: *manejo*; (DA).

manejo, m. (1) (Pan, Kub, Dom, Ven, Per, Chil, Arg, Urug): řízení obecně, zejména dopravních prostředků; viz též: *maneje*; (2) (Dom): peníze; (DA).

maneo, m. (1) (Hond): spoutání chovné zvěře; (DA).

manequé, m. (1) (Salv): důvěrný přítel, nerozlučný kamarád; (DA).

maniabierta, adj. (1) lid. (Pan): o osobě: rozhazovačná, marnotratná; (DA).

maniabierta, -ta, adj. (1) lid. (Pan, Kub, Kol, Ekv, Bol, Chil): o osobě: štedrá, rozdávající; (DA).

maniado, -da, adj. (1) (Guat, Salv, Nik, Pan, Ven, Bol): o osobě: se spoutanýma rukama; (2) přen. (Guat, Nik, Kost, Ven): o osobě: se svázanýma, spoutanýma rukama; ► nemoci se chovat podle své vůle; kvůli vlivu a tlaku jiných; kvůli problematické situaci; (3) venk. (Salv, Nik): se spoutanýma všema čtyřma nohama; viz též: *maneado*; (4) (Guat): o osobě: hloupá, neschopná, nezpůsobilá; (DA).

maniaguado, -da, adj. (1) (Pan): o osobě: s dřavýma, olšovýma rukama; ► snadno pouštějící věci; (DA).

maniar, zvrat. (1) venk. (Dom, Salv, Nik; lid. Bol): svázat, spoutat, zauzlovat; (2) venk. (Salv, Nik): počítat ovoce; viz též: *manear*; (DA).

manicagado, -da, adj. (1) lid., hanl. (Kol): o osobě: levák; (DA).

manicero, m. (1) lid. (Guat, Salv): blázinec; (DA).

manicero, -ra, adj/subst. (1) (Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Ven, Ekv, Bol, Chil, Par, Arg): týkající se *maní*; viz též: *manisero*; (2) (Kub, Dom, Ven, Per, Bol, Chil, Par, Arg; m/f. Portor, Ekv): prodavač *maní*; viz též: *manisero*; (3) lid. (Per): o muži: s malým penisem; (DA).

manichear, tr. (1) lid. (Kub): řídit firmu, společnost, podnik; (2) lid. (Kub): řídit jednu nebo více osob; (DA).

manicheo, m. (1) lid. (Kub): ředitelství firmy, podniku; (2) lid. (Kub): nadřizený; (DA).

manicheta, adj. (1) (Nik): o osobě: rozhazovačná, marnotratná; (DA).

manicho, -cha, adj/subst. (1) (Ekv): o osobě: nerozvázná, nerozumná, neopatrná; (DA).

manicillo, m. (1) (Bol, szArg): *Terminalia oblonga*; ► strom; dorůstající délky až 35 m; se světle hnědou odlupující se kůrou; s velmi kvalitním dřevem; používané ve stavebnictví a v truhlářině; (DA).

manicito, m. (1) lid. (Per): penis, zejména u dítěte; (DA).

maniculiteteo, m. (1) vulg. (Kol): erotické pohlazení; (DA).

manicur, f. (1) (Kol, Ven, Bol): péče; viz též: *manicure*; (DA).

manicure, f. (1) (US, Hond, Nik, Pan, Kub, Portor, Kol, Ven, Per, Bol, Chil; m. Mex, Salv, Kost, Pan, Ekv): manikúra; péče a zkrášlování rukou a nehtů; viz též: *maniquiur*; *manicur*; (2) m/f. (Kub, Chil): o osobě, zejména o ženě: mající jako zaměstnání péči o nehty; manikérka; (DA).

manicureado, -da, adj. (1) (Hond, Salv): o osobě: s právě hotovu manikúrou (*manicure*); (DA).

manicurista, m/f. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg): o osobě: živící se péčí o ruce, zejména o nehty; manikér, manikérka; (DA).

manido, -da, x. (1) (Kub): plný; viz též: *cundido*; (DA).

maniega, f. (1) (Hond): levá ruka; (DA).

manifestación, f. (1) (Chil): banket; oslava na něčí počest; vzpomínková oslava; (DA).

manifestar(se), intr/zvrat. (1) (Dom, Bol, Ekv): pozvat někoho, zaplatit za někoho útratu; (2) intr., málo použ. (Urug, Chil): zúčastnit se manifestace; (DA).

maniflojo, -ja, adj/subst. (1) lid. (Pan, Kol, Ekv, Bol): o osobě: rozhazovačná, hýřící penězi; (2) (Pan): o osobě: neváhajících udeřit; nechodící si pro ránu daleko; viz též: *manisuelto*; (DA).

maniful, m. (1) (← angl. *manifold*, „sběratel“), (Hond, Salv): o motoru: svody do výfuku; ► trubky odvádějící plyny ze závěru motoru do výfuku; (DA).

manigordo, m. (1) (Hond, Nik, Kost, Pan, Ven): viz: *ocelote*; (DA).

manija, f. (1) lid. (Bol, Par, Arg, Chil, Urug): moc, vliv; (2) venk. (Arg, Urug): kožený řemínek, splétaný provaz, kterým se připevňuje bič (*rebenque*) k zápěstí; poutko; (3) **hasta la ~**, lid. (Arg, Urug): o dopravním prostředku: nacpaný k prasknutí; přeplněný; (4) **dar ~**, lid. (Bol, Par, Arg, Urug): úmyslně někoho pobízet, aby přemýšlel, řekl nebo udělal něco určitého; (5) **darse ~**, lid. (Arg, Urug): stále znovu nad něčím přemýšlet; být něčím či někým posedlý; (6) **tener la ~** (Par; lid. Arg, Urug): viz: *tener banca*; (DA).

manijar, tr. (1) málo použ., lid., venk. (Chil; venk. Dom): řídit dopravní prostředek; (2) málo použ., venk. (Salv): ovládat, řídit; (DA).

manijazo, m. (1) lid. (Arg, Urug): manipulace; změna, přetvoření a deformace něčeho pro vlastní účely; (2) lid. (Arg): příznivé doporučení; (3) lid. (Arg): svévolná akce za zneužití pravomocí; (DA).

manijear, tr. (1) lid. (Arg, Urug): úmyslně někoho pobízet, aby přemýšlel, řekl nebo udělal něco určitého; (2) lid. (Arg, Urug): zmanipulovat situaci, aby vyšla příznivě k vlastním účelům; (DA).

manijera, f. (1) venk. (Arg, Urug): kožený řemínek, splétaný provaz, kterým se připevňuje bič (*rebenque*) k zápěstí; poutko; (DA).

manijero, -ra, adj/subst. (1) lid. (Arg, Urug): o osobě: pokoušející se ovlivnit vůli jiného; zejména kvůli vlastním prospěšným účelům; (DA).

manila, f. (1) (Nik, Kost, Pan): silné lano z přírodních materiálů; (2) (Nik, Kost): konopná vlákna; (3) lid. (Pan): při hře v domino: mít šťastnou ruku; ► když se daří vybírat správné kostky; (4) (Pan): rukavice; viz též: *manopla*; (5) **sobre de ~**, m. (Hond, Salv, Kost, Pan, Kub, Portor, Kol, Bol, Arg, Urug): obálka; ► různých rozměrů; z papíru z *manila*; (DA).

manilargo, m. (1) lid. (Pan, zápBol): o muži: mající ve zvyku lascivně se dotýkat žen, které tím obtěžuje; (DA).

manilargo, -ga, adj. (1) (Portor, Bol): o osobě: rozhazovačná; utrácějící peníze; (DA).

manilla, f. (1) (Kub): zlatý či stříbrný řetízek na ruku; náramek; (2) (Kub): náramek hodinek; (3) (Kub): hrst tabákových listů; (4) (Hond): hamaka (*manguillo*); (5) (Pan): baseballová rukavice; (6) **colgar la ~** (Pan): o hráči baseballu: skončit kariéru; (DA).

manillar, tr. (1) (Dom): ovládat někoho; vést osobu tam, kde někdo potřebuje; (DA).

manilleo, m. (1) (Dom): vládá nad někým; dovedení někoho k vlastnímu prospěšnému cíli; (DA).

manillete, f. (1) (Hond): klika mlýnku na cukrovou třtinu; (DA).

manilo, m. (1) venk. (Dom, Portor): druh banánu (*plátano*); (2) **ser ~**, lid. (Portor): být zbabělec; (DA).

manilo, -la, adj. (1) (Portor; adj/subst. Dom): o kohoutovi, o slepici: mohutná, ale nevhodná k zápasům; (2) přen., lid. (Dom, Portor): o osobě: ustrašená, zbabělá; (DA).

manimoto, m. (1) (Kol): sladkost; ► kuličky s příchutí *maní*; (DA).

manín, m. (1) lid. (Guat): důvěrný přítel; nerozlučný kamarád; viz též: *manix*; (DA).

manipulador, -ra, m/f. (1) (Portor): o osobě: snažící se přemluvit někoho k užívání drog; (DA).

manipulativo, -va, adj. (1) (Portor): o objektu, o didaktické pomůcce: umožňující objevovat, používat a rozvíjet znalosti; (DA).

manipular, tr. (1) lid. (Mex, Dom, Bol, Chil, Par; málo použ. Arg, Urug): manipulovat; vést osobu či vyústění situace tam, kde někdo potřebuje; (2) (Mex, Dom, Bol, Chil, Arg): pracovat rukama; (3) (Portor): přemluvit někoho k užívání drog; (DA).

maniquiur, m. (1) (← angl. *manicure*, „manikúra“), (Salv, Nik, Dom, Ven, Bol, Arg): manikúra; viz též: *manicure*; (DA).

manirse, intr/zvrat. (1) (Mex, Dom): nimrat se v jídle; (DA).

manisero, -ra, m/f. (1) (Nik, Kost, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv, Bol, Chil, Par, Arg, Urug; málo použ. Per): prodavač arašídů (*maní*); viz též: *manicero*; (2) adj. (Nik, Kost, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv, Bol, Chil, Par, Arg): týkající se arašídů (*maní*); viz též: *manicero*; (DA).

manisuelto, -ta, adj/subst. (1) lid. (Pan, Kub, Dom, Kol, Ekv; adj. Portor): viz: *botarate*; (2) (Pan, Kub, Portor): neváhající někoho uhodit; viz též: *maniflojo*; (DA).

manita, f. (1) **hasta las ~s**, lid. (Mex, Guat, Salv, Nik, Bol): o osobě: opilá; (2) **~ de gato**, lid. (Mex, Ekv): povrchní oprava, úprava někoho či něčeho; (3) **dar una ~** (Mex, Dom): podat pomocnou ruku; (DA).

manito, f. (1) (szKost, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, szArg, Urug): ručka, ručička; (2) m. (Nik, Dom): důvěrný přítel; nerozlučný kamarád; (3) **~ de gato**¹, lid. (Per, Bol, Chil): ledabylé, rychlé líčení; (4) **~ de gato**², málo použ., lid. (Pan): rychlé opláchnutí obličeje; (5) **~s calientes** (Nik, Chil): hra; ► dvě osoby stojící naproti sobě natáhnou ruce, jedna z dlaněmi nahoru a druhá s dlaněmi dolů, a první se snaží druhého plácnout přes ruce dřív, než uhne; (6) **dar una ~** (Kub, Ven, Per, Bol, Chil): pomoci někomu při vyřizování záležitosti; (7) **darse una ~ de gato** (Salv, Nik): upravit a nalíčit si obličej; (DA).

manituoso, -sa, adj. (1) (Dom): o osobě: drzá, vtíravá, neuctivá; (DA).

manizuela, f. (1) (Per): klika; (DA).

mano, f. (1) (Mex, Guat, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, sevChil): část trsu banánovníkovitých rostlin (*banano*, *plátano*), které po oddělení zůstávají spojeny po pěti plodech; (2) (Mex, Guat, Nik, Per, Bol): jednotka; ► pět kusů ovoce či zeleniny; (3) m. (Hond, Bol): pět kusů ovoce; (4) venk. (Guat, Nik, Bol, Pan): důvěrný přítel; nerozlučný kamarád; (5) f. (Kub): velmi mnoho lidí, zvířat či věcí na jednom místě; (6) m. (Bol): válcovitý kámen užívaný na drcení kukuřice či kakaa ve hmoždíři (*metate*); viz též: *mano de piedra*; (7) **meta ~**, lid. (Portor): jen tak dál! ► vyj. podpou velmi podnikavého člověka; (8) **~ cuica** (Hond): vykloubená ruka; (9) **~ de arada** (Ekv): cesta, stezka na poli; (10) **~ de león**¹ (Mex): *Celosia cristata*;²⁴ ► jednoletá bylina; dorůstá výšky až 60 cm; se střídavými jednoduchými listy s výrazným žilkováním; se širokým květenstvím; s bílými, žlutými, růžovými či fialovými květy; ozdobná; viz též: *cresta de gallo*; *terciopelo*; (11) **~ de león**² (Chil): viz: *garra de león*; (12) **~ de león**³ (Hond, Nik): *Cecropia peltata*; ► dvoudomý strom; dorůstá výšky až 20 m; s bělavým bledým kmenem; s dutými dlouhými dělenými větvemi; na svrchní části s tmavě zelenými, na

²⁴ viz: příloha č. 15

spodní bílými listy připomínajícími palmy; s oválnými černofialovými plody; **(13) ~ de león**⁴ (Guat): viz: *inguande*; **(14) ~ de mico** (Mex): *Chiranthodendron pentadactylon*;²⁵ ► strom; dorůstá výšky až 30 m; s hladkou našedlou kůrou; s velkými laločnatými listy; výraznými sytě červenými květy; s okvětními lístky připomínajícími palmu, na špičce se světlými skvrnkami; s dřevnatými dlouhými tobočkami s oválnými černými semeny; z kmene se extrahují vlákna; do listů se balí tvaroh; viz též: *kanac*; *mapasúchil*; **(15) ~ de moler** (Guat, Kol, Ven): kámen velikosti pesti, který slouží k drcení zrn; **(16) ~ de oso** (Mex): viz: *bolpoch*; **(17) ~ de piedra**¹ (Guat, Hond): had; viz: *timbo*; **(18) ~ de piedra**² (Hond, Nik, Kost): válcovitý kámen; viz: *mano*; **(19) ~ de piedra**³ (Hond, Nik): hovězí maso (*res*); ► z nohy; tuhé, bez tuku; používané na přípravu dušeniny (*salpicón*); **(20) ~ de pilón** (Pan, Dom, Kol, Ven): tlouček; dřevěný nástroj ke shrnování a drcení zrn či potravy; **(21) ~ de tigre** (Mex, Kost): viz: *conté*; **(22) ~ del metate** (Mex): kamenný váleček, kterým se drtí kukuřice na kameni (*metate*); **(23) ~ del molcajete** (Mex): kámen, kterým se drtí čili (*chile*), rajčata a jiné rostliny v nádobě (*molcajete*); **(24) ~ vuelta**¹, lid. (Chil): oplacení laskavosti; **(25) ~ vuelta**², venk. (Hond): tradiční systém práce na venkově; ► členové společnosti si navzájem pomáhají při zemědělských úkonech či při stavbě domů; osoba, které je taková pomoc nabídnuta je zavázána tuto laskavost oplatit; **(26) a ~**, lid. (Guat, Salv, Nik, Pan, Kub, Portor, Ven, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): za stejných podmínek, bez závazků či dluhů; **(27) a ~ limpia**, lid. (Nik, Pan, Kub, Dom, Ven, Bol, Urug): pěstmi, beze zbraní; na férovku; **(28) a ~s lavadas**, lid. (Ekv): bez námahy, bez zásluh; **(29) bajita la ~**, lid. (Mex): kradmo, nepozorovaně; **(30) con la ~ en la cintura**¹, lid. (Mex, Nik): snadno, lehce; levou zadní; **(31) con la ~ en la cintura**², lid. (Mex): rozhodně, autoritativně; **(32) con las ~s puras**, lid. (Hond): s prázdnými rukama; bez ekonomických prostředků, bez vhodných nástrojů; **(33) hasta las ~s**¹, lid. (Arg, Urug): o osobě: velmi se zajímat o někoho či o nějakou aktivitu; viz: *hasta las guachas*; **(34) hasta las ~s**², lid. (Arg): o osobě: opilá či pod vlivem drog; viz též: *hasta las guachas*; **(35) la ~ que aprieta**, lid. (Chil): o osobě: zachovávající na určitém místě či v určitém prostředí kázeň, disciplínu; **(36) ~ aguada**, lid. (Pan): dřeváky; olšové ruce; ► o osobě, které často padají věci z rukou; **(37) ~ caída** (Mex, Guat, Hond, Nik): homosexuál; **(38) ~ cuica**, lid. (Hond): homosexuál; **(39) ~ de chaya**, lid. (sevChil): o osobě: štědrá, velkorysá; **(40) ~ de gato**, lid. (Per, Bol, Chil): povrchní úprava, aby něco či někdo vypadalo lépe; **(41) ~ de guagua**, lid. (Chil): o osobě: lakomec, skoupá, chamtivá; **(42) ~ de hacha**, lid. (Chil): o osobě: málo manuálně zručná; **(43) ~ de lagarto**, venk. (Guat): svrab; **(44) ~ de matrona**, lid. (Chil): o osobě: všetečná; **(45) ~ de monja**, lid. (Chil): lenost, nechť věnovat se domácím pracím, zejména přípravě jídla; **(46) ~ de mono** (Guat): krádež, podvod, zpronevěra; viz též: *mano peluda*; **(47) ~ de terciopelo**, málo pouz., lid. (Bol, Chil): zloděj, zručný kapsář; **(48) ~ de trapo** (Nik, Dom): o osobě: nemotorná; s dřeváky; **(49) ~ liviana**¹, lid. (Chil): nedostatek přístnosti, svědomitosti v osobním velení či zacházení; **(50) ~ liviana**², lid. (Dom): o osobě: vhodná k bezchybné realizaci zadaných úkolů, schopná; **(51) ~ mora**, lid. (Chil): osoba, skupina či okolnost, která tajně zasahuje či ovlivňuje událost; **(52) ~ muerta** (Pan): o osobě, zejména o muži: nepozorovaně a chlípně osahávající jinou osobu; **(53) ~ pachona** (Nik): osoba; viz též: *mano peluda*; **(54) ~ peluda**¹, lid. (Guat, Salv, Pan, Ven): osoba, která tajně zasahuje do události; viz též: *mano pachona*; **(55) ~ peluda**² (Guat): viz: *mano de mono*; **(56) ~ pesada** (Nik, Pan, Dom, Urug): přísnost v osobním jednání a zacházení; **(57) ~ quebrada**, lid., hanl. (Nik, Ekv): o muži: homosexuál; **(58) ~ salada**, lid. (Dom): o osobě: nemotorná, neschopná provádět manuální práce; **(59) ~ suelta** (Urug, Nik, Kost, Bol, Arg): o osobě: nezištná; rozhazovačná; **(60) ~ volteada**, hanl. (Hond, Nik): homosexuál; **(61) ~s de caca** (Mex): viz: *manos de estómago*; **(62) ~s de estómago**, lid. (Mex): o osobě: rozbíjející a kazící vše na co sáhne; **(63) por ~ del diablo** (Dom): náhodně; **(64) aconcharse la ~**, lid. (Salv): žádat o něco; žebrot; **(65) aflojar la ~**, lid. (Ven): dát ránu, uhodit; **(66) aguantar la ~** (Kub): umírnit své chování; **(67) arrancarle la ~** (Portor): viz: *arrancarle el brazo*; **(68) cagar (fuego) en su propia ~** (Salv): ublížit

²⁵ viz: příloha č. 16

sám sobě; **(69) caérsele la ~**, lid. (Mex, Guat, Hond, Nik, Chil): o muži: být zženštilý či homosexuál; **(70) calentar la ~** (Ekv): podmazat, podplatit někoho; **(71) cargar la ~** (Kub): věnovat něčemu velkou pozornost či zájem; **(72) comer las ~s** (Chil): chtít být součástí něčeho nereálného, nemožného; muset čekat na konec; **(73) dar ~ y muñeca**, málo použ. (Portor): snadno někoho porazit; **(74) dejar en la ~¹** (Kub): vyhýbat se někomu; **(75) dejar en la ~²** (Kub): o partnerském vztahu: rozejít se; **(76) dejar en la ~³** (Kub): neposlechnout, neudělat, co bylo přikázáno; **(77) dejársela en la ~** (Nik): vyhrát či přemoci někoho v něčem; **(78) echar ~s al bulto**, lid. (Portor): pustit se do práce; **(79) endurecer la ~** (Kol, Chil, Par): přijmout závažná opatření a postoje; **(80) estar a ~**, lid. (Portor): nezodpovídat se dvě osoby navzájem; nebýt si nic dlužni; **(81) estirar la ~**, lid. (Mex, Nik, Per, Bol, Chil): žádat či vydělávat peníze; viz též: *estirar la poruña*; **(82) haber ~ pachona** (Nik): existovat někdo, kdo manipuluje s ostatními; **(83) hablar con las ~s metidas en la bolsa** (Nik): být pokrytec; **(84) hablar con papelititos en la ~** (Nik, Bol): dokázat pravdivost svých skutků; **(85) hacer ~ de mono** (Guat): vynalézavě okrást či odcizit; **(86) írsele la ~ en pollo** (Pan): přehánět; **(87) jugar de ~s** (Kub, Dom): o dvou osobách: mazlit se, hladit se; **(88) lanzar la piedra con ~ ajena** (Guat): dělat něco pokrytecky, s přetvářkou; **(89) llevar de la ~ y corriendo**, lid. (Kub): viz: *llevar a paso de conga*; **(90) mandarle ~**, lid. (Ekv): osahávat; dotýkat se někoho s erotickými úmysly; **(91) meter la ~ en la candela¹** (Kub, Kol): velmi někomu důvěřovat a zaručovat se za tuto osobu před ostatními; **(92) meter la ~ en la candela²** (Dom): zastat se někoho, být o někom skálopevně přesvědčen; **(93) meter la ~ en la lata**, lid. (Pan, Bol, Arg, Urug): nedovoleně si někdo přivlastnit cizí věc, zejména svěřené peníze; **(94) meter las ~s**, lid. (Guat): míchat se do rozhovoru nebo události; **(95) meter las ~s en la candela¹** (Pan, Kol): velmi někomu důvěřovat a zaručit se za něj před ostatními; **(96) meter las ~s en la candela²** (Pan): zastat se někoho, být o někom skálopevně přesvědčen; **(97) meterle la ~¹** (Nik, Dom): podat pomocnou ruku; **(98) meterle la ~²**, lid. (Pan): zbit někoho; **(99) mojar la ~**, lid. (Dom, Ven): podplatit, podmazat někoho; **(100) parar la ~¹**, lid. (Pan, Per, Arg, Urug): zabrzdit nebo přerušit rozvoj něčeho; **(101) parar la ~²** (Guat): klást někomu odpor vůči jeho názorům, činům; **(102) pararse de ~s**, lid. (Kost, Arg, Urug): viz: *parase de uñas*; **(103) pasar la ~¹**, lid. (Dom, Ekv, Urug): podplácet; **(104) pasar la ~²** (Kub): být k někomu benevolentní, shovívavý; **(105) pasar mala ~** (Guat): mít někdo nehodu; **(106) romper la ~**, lid. (Per): podplatit, podmazat někoho; **(107) sacar la ~¹**, lid. (Kol): zemřít; **(108) sacar la ~²**, lid. (Kol): přestat něco fungovat; **(109) salir a ~**, lid. (Mex): o zápase, o partii: remízovat; **(110) soltar la ~** (Kub): zmírnit na někoho požadavky; **(111) tener comiendo en la ~**, lid. (Mex, Hond, Nik, Portor, Ekv): zobat někomu z ruky; naprosto někoho ovládat; **(112) tentar a Dios con las ~s sucias¹** (Guat): rouhat se; jednat lehkovážně v otázkách týkajících se Boha či náboženství; **(113) tentar a Dios con las ~s sucias²** (Guat): rozhodnout se vykonat něco nebezpečného; **(114) tirar la ~** (Pan): boxovat; **(115) tiritar la ~** (Chil): pochybovat, váhat při choulostivé otázce či situaci; **(116) untar la ~**, lid. (Guat, Nik, Kost, Arg, Kol): podplatit někoho; (DA).

mano, -na, m/f. **(1)** lid., málo použ. (Mex, Guat, Nik, Pan, Kol, Ven, Dom, Portor): přítel, kamarád; **(2)** (Guat, Hond, Nik, Portor, Bol): oslovení mezi dobrými přáteli; (DA).

manófono, m. **(1)** (Kub): sluchátko telefonu; (DA).

manojada, f. **(1)** (Guat): velký trs, svazek; (DA).

manojeador, -ra, m/f. **(1)** (Kub): o osobě: mající na starosti výrobu svazků tabákových listů (*manojos*) během sběru (*escogida*); (DA).

manojear, tr. **(1)** (Mex, Kub): svazovat, dávat listy tabáku ve svazcích (*manajo*) na větve k sušení; **(2)** venk. (Guat, Nik): vyrábět svazky tabákových listů (*manojos*); **(3)** venk. (Kost): třídít listy tabáku; (DA).

manojeo, m. **(1)** (Kub): výroba svazků tabáku (*tabaco en rama*); **(2)** venk. (Hond): výsadba cukrové třtiny; (DA).

manajo, m. **(1)** venk. (Hond): svazek dvou až čtyř listů tabáku k usušení; **(2)** (Hond): stovka doutníků (jednotka); (DA).

manolarga, m/f. **(1)** lid. (Mex, Nik, Kub, Bol): zloděj; (DA).

manopelada, x. **(1)** (szArg, Urug): viz: *aguará popé*; (DA).

manopla, f. (1) lid. (Mex, Guat, Kost, Kub, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug, Pan): boxer; ► kovová zbraň; (2) pl. (Hond, Salv, Nik, Kost, Bol): ruce; (3) (Hond, Salv, Nik): baseballová rukavice; viz též: *manila*; (4) vulg. (Nik): vulva, ženské lůno; (DA).

manoplazo, m. (1) (Mex, Bol): úder boxerem (*manopla*); (2) (Dom, Portor): facka; (DA).

manosanta, m/f. (1) (Par, Arg, Urug): o osobě: s rukama léčitele; se zázračnými rukama; (DA).

manoseada, f. (1) lid. (Mex, Guat, Salv, Kost, Dom, Bol, Par, Arg, Urug, Chil): časté osahávání někoho, obvykle s erotickým záměrem; (DA).

manosear, tr. (1) lid. (Guat, Bol, Arg, Kol, Par): morálně někoho týrat; (2) (Arg): provokovat; opětovně a záměrně mluvit o tématu či chování, které někoho uvádí do rozpaků; (3) (Guat, Salv, Nik, Dom): nerespektovat někoho; (DA).

manoseo, m. (1) (Kol, Bol, Arg, Urug): morální týrání; (DA).

manotada, f. (1) lid. (Kol): hrst, hrstka; množství, které se vejde do jedné či dvou spojených dlaní; (2) venk. (Pan): měrná jednotka váhy, která odpovídá množství rýže, které se vejde do dlaně; (DA).

manoteada, f. (1) lid. (Guat, zsArg): facka; políček; (DA).

manotear, tr. (1) venk. (Nik): vést koně španělským krokem; (DA).

3.10. Nariz

nariceado, -da, adj. (1) lid. (Ven): o osobě: donucená něco udělat; (DA).

naricear, tr. (1) (Hond, Ven): připevnit kruh (*naricera*) chovnému dobytku, aby byl klidný; (2) lid. (Ven): přikázat něco jedné nebo více osobám; (DA).

naricera, f. (1) (Hond, Kost, Ven): viz: *nariguera*; (DA).

nariciada, f. (1) (Salv): inhalace kokainu; (DA).

narigada, f. (1) málo použ., lid. (Arg): množství šňupavého tabáku nebo kokainu, které se najednou vdechne nosem; (2) lid. (Ekv): špetka; ► množství, které se může vzít mezi palcem a dalším prstem; (DA).

narigón, m. (1) (Kub): díra v kmeni, kterým se protáhne provaz, aby se mohl odtáhnout; (2) (Dom): klapky na oči pro koně; (3) (Kub): vzdálenost mezi jednotlivými sazeničkami cukrové třtiny v jednom řádku osetého pole; (4) **llevar por el** ~ (Kub): vodit za ruku; ovládat někoho; (5) **tener cogido por el** ~ (Kub): zobat z ruky; naprosto někoho ovládat; (DA).

narigonear, tr. (1) venk. (Kub): propíchnout nosní chrupavku hovězímu dobytku, aby se mohl připevnit kruh (*narigón*); (2) venk. (Kub): vést hovězí dobytek za kruh v nose (*narigón*); (DA).

narigonero, -ra, m/f. (1) venk. (Kub): osoba, která vede dobytek (*res*) za kruh v nose (*narigón*); (DA).

nariguera, f. (1) (Mex, Hond, Kol, Ekv): kruh, který se připevňuje hovězímu dobytku, aby byl klidný; viz též: *naricera*; (DA).

nariguero, m. (1) (Kub): osoba, která vede dobytek za kruh v nose (*narigón*); (2) (Pan): vodící kruh, který se připevňuje volům do nosu; (DA).

narigueta, adj/subst. (1) lid., málo použ. (Arg, Urug, Chil): o osobě: s velkým nosem; (DA).

nariz, f. (1) (Portor): viz: *quijada*; (2) ~ **bombolona** (Dom): nevyčnávající, ale velmi zakulacený nos; (3) ~ **de chamborote** (Guat): dlouhý orlí nos s velmi červenou špičkou; (4) ~ **de chucho** (Hond): viz: *nariz de perro*; (5) ~ **de frononó** (Dom): široký a rozplácly nos; (6) ~ **de hacha** (Nik, Bol; málo použ. Chil): dlouhý orlí nos; viz též: *nariz de lora*; (7) ~ **de lora** (Nik): viz: *nariz de hacha*; (8) ~ **de perro** (Hond, Nik): velmi studený nos; psí čumák; viz též: *nariz de chucho*; (9) ~ **esparrachada**, lid. (Portor): rozplácly nos; (10) ~ **bola**, lid. (Mex): ne; zápor; (11) ~ **de santo** (Guat): práce, která vyžaduje pečlivost a puntičkářství; (12) ~ **estirada**, lid. (Nik, Kub, Ven): mít nos nahoru; o osobě: arogantní a povýšená; (13) ~ **para arriba** (Arg, Urug): viz: *nariz parada*; (14) ~ **parada**, lid. (Dom, Arg): mít nos nahoru; o osobě: arogantní a povýšená; viz též: *nariz para arriba*; *nariz*

respingada; **(15) ~ respingada** (Nik, Dom, Bol, Urug): viz: *nariz parada*; **(16) ~ sin hueco**, lid. (Pan): vážná a velmi škodlivá situace, kterou může někdo zažít kvůli nesprávnému chování nebo postoji; **(17) estar como la ~ del perro**, venk. (Nik): být někomu zima; **(18) hacer ~ces** (Bol): udělat rukama posměšné gesto; **(19) hornearse la ~**, lid. (Bol): viz: *sacar el pan del horno*; **(20) torcer la ~**, lid. (Chil): změnit či porušit přirozený rozvoj, proces nebo okolnosti, které provázejí událost nebo následek; **(21) ver el derecho de su ~** (Guat): nevidět si dál, než na špičku nosu; dělat si někdo starosti jen kvůli věcem, které jej přímo ovlivňují; (DA).

narizazo, m. **(1)** (Salv, Nik, Pan): vdechnutí kokainu či jiné drogy; (DA).

narizón, m. **(1)** venk. (Portor): silný kruh s provazem, který se připevňuje plemenným býčkům do nosu, aby byli povolní; **(2) dos ~es no se pueden besar** (Kub): stejné povahy se odpuzují; ► vyj., že dvě osoby se stejnou negativní vlastností se k sobě nehodí; (DA).

narizona, f. **(1)** vulg. (Nik): penis, pyj; (DA).

narizudo, -da, adj. **(1)** lid. (Hond, Salv, Nik, Portor, zápVen): o osobě: s velkýmnosem; (DA).

3.11. Ojo

ojal, m. **(1)** lid. (Mex, Per, Chil; pl. Hond): oko, zrakový orgán; **(2)** přen., lid. (Salv, Nik, Chil): anus, řiť; **(3) echar el ~** (Chil): pečlivě někoho či něco pozorovat; (DA).

ojalador, m. **(1)** (Ekv): důlčik; kovový nástroj na tvoření děr; (DA).

ojaladora, f. **(1)** (Hond, Nik, Per, Bol, Urug): šicí stroj, který do látky vytváří díry; (DA).

ojar, tr. **(1)** lid., venk. (Arg): poranit chladnou zbraní; (DA).

ojamán, m. **(1)** (Mex): strom; viz též: *chaparro*; (DA).

ojanco, m. **(1)** (Kub, Dom, Portor): *Lutjanus ojanco*; ► mořská ryba; dorůstá délky až 40 cm; na hřbetě červenohnědá; na bocích se žlutými pruhy; s jasně růžovým ocasem; s velkýma očima; s velmi ceněným masem; (DA).

ojé, m. **(1)** (Per): viz: *yanchama ojé*; **(2)** (sevBol): strom; viz též: *amate*; (DA).

ojeado, -da, adj/subst. **(1)** (Am): v lidových náboženstvích, o osobě: prokletá, uhranutá; (DA).

ojeador, -ra, m/f. **(1)** málo použ. (Per, szArg, Pan): v lidových náboženstvích o osobě: mající na ostatní negativní vliv, zejména na děti; (DA).

ojeadura, f. **(1)** venk., lid. (zsArg): uhranutí, uřknutí, prokletí; zlý pohled; (DA).

ojeat, tr. **(1)** venk., lid. (Guat, Hond, Salv, Dom, Kol, Ekv, Per, Chil, Par, Pan, Ven, Urug): v lidových náboženstvích: uřknout, proklít někoho; **(2)** lid. (szArg): podezřívát, předpokládat něco; (DA).

ojeis, adj. **(1)** lid. (Mex): o osobě: se zlými úmysly; viz též: *ojete*; (DA).

ojeo, m. **(1)** (Dom, Per, Par, Arg): v lidových náboženstvích: uřknutí; (DA).

ojera, f. **(1)** ;ay ~s!, lid. (Mex): ale fuj!; ► vyj. strach či nelibost; (DA).

ojero, m. **(1)** (Sal, Par): kuří oko; (DA).

ojete, adj. **(1)** vulg. (Mex): o věci: nuzná, ubohá, opovrženíhodná, lakomá; **(2)** adj/subst., vulg. (Mex): o osobě: se zlými úmysly; se záměrem někomu ublížit, někoho využít; viz též: *ojete*; **(3)** m. (Salv): špatný přítel; **(4)** vulg., lid. (Arg, Urug): mít velké štěstí; **(5) como el ~**, lid., vulg. (Arg, Urug): celkově špatný; na dvě věci; viz též: *para el ojete*; **(6) de ~**, vulg., lid. (Arg, Urug): (šťastnou) náhodou; **(7) para el ~**, málo použ. (Arg, Urug): viz: *como el ojete*; **(8) tener el ~ roto**, vulg. (Per): být homosexuál; (DA).

ojetería, f. **(1)** vulg. (Mex): zavrženíhodný čin, který má někomu ublížit či někoho využít; (DA).

ojetillo, m. **(1)** (Chil): kruhový otvor vyztužený plastovými či kovovými druky; ► slouží k protahování lan a provazů; (DA).

ojetudo, -da, adj/subst. **(1)** vulg., lid. (Arg, Urug): o osobě: mající štěstí; (DA).

ojialegre, adj. **(1)** lid. (Mex): o osobě: neustále s někým koketující, flirtující; **(2)** adj/subst. (Guat, Nik, Ekv): o osobě, zejména o muži: se zálibou pozorující ženské tělo; **(3)** (Guat): o osobě: bez sexuálních zábrán; **(4)** (Bol): o muži: záletník; mající poměr s více ženami zaráz; (DA).

ojibrotado, -da, m/f. (1) lid. (Kol): o osobě: s vypoulenýma očima; (DA).

ojillo, m. (1) (Mex, Par): dírky pro tkaničky u bot; dírka u pásku; (2) (Mex): *Paullinia pinnata*; ► dřevnatá liána (*bejuco*); s trojčetnými oddenky; s malými dlouhými složenými pětičetnými zpeřenými listy; s bílými květy; plody tvoří tmavě červené tobolky v hroznovitém květenství; s černými semeny; vysušený stonek se používá jako provaz; viz též: *azucarito*; *pate*; (DA).

ojinegro, m. (1) (Kub): viz: *sesí*; (DA).

ojite, m. (1) (Mex): viz: *huje*; (2) (Hond): strom; viz též: *ojoche*; (DA).

ojito, m. (1) (Kub): praní prádla; viz též: *ojo*; (2) (Urug): kulatá sušenka se sladkou náplní uprostřed; (3) venk., inf. (Pan): hra v kuličky; ► jeden z hráčů přidrží kuličku mezi palcem a ukazováčkem u oka a poté ji vši silou hodí tak, aby se srazila s jinou, které leží ve tvaru trojúhelníku na zemi, a obdržel ji pak jako výhru; (4) ~ **de picho** (Mex): *Rhynchosia* spp.; viz též: *frijolillo*; (5) **de** ~¹, málo použ., lid. (Bol, Arg, Urug): o způsobu čtení: nepozorovaně, potají; (6) **de** ~², lid. (Bol, Arg): zadarmo; na účet jiných; (7) **de** ~³, málo použ., lid. (Arg, Urug): bez zkušeností, bez dostatečných znalostí; (8) **de** ~⁴, málo použ., lid. (Arg, Urug): přibližně; od oka; (9) **de** ~⁵, lid. (Arg): bez přímého zásahu; (10) ~ **s de mosquito velando sancocho** (Salv): malá ospalá očka; (DA).

ojo, m. (1) (Arg): jedinec zadržovaný s jinými delikventy, ale bez předchozích záznamů; (2) (Hond, Bol): pupeny některých rostlin, zejména cukrové třtiny; (3) venk. (Hond): středová část zrna; viz též: *alma*; (4) (Kub): praní; viz též: *ojito*; (5) ~, **pestaña y ceja**, lid. (Chil): na to pozor!; ► upozorňuje, že je něčemu třeba věnovat velkou pozornost; (6) ~, **piojo** (Chil): viz: *ojo al piojo*; (7) ~ **al piojo** (Arg, Urug na to pozor!; ► upozorňuje, že je něčemu třeba věnovat velkou pozornost; (8) ~ **pelao**¹, lid. (Pan, Dom, Portor, Ven): na to pozor!; ► upozorňuje, že je něčemu třeba věnovat velkou pozornost; (9) ~ **pelao**² (Pan, Dom, Portor, Ven): upozornění; (10) **¡sóplame el ~!**, lid. (Nik): dejchni na mě!; ► používá se pro zjištění, jestli je někdo opilý; (11) ~ **a la vinagreta**, lid. (Ekv): monokl; ► modřina kolem oka po ráně; (12) ~ **choco** (Salv): bdění u mrtvého, kde se nenabízí nic k jídlu ani k pití; (13) ~ **de agua**¹, argot (Salv): bdění u mrtvého; (14) ~ **de agua**², lid. (Salv): místo, kde se bdí u mrtvého; (15) ~ **de agua**³, lid. (Salv): výčep, kde se pije kořalka; (16) ~ **de agua**⁴ (Urug): louže; místo, kde na okraji řeky či potoka stojí voda; (17) ~ **de ángel** (Hond): halogenové světlo automobilu; (18) ~ **de bife** (Arg): hovězí maso; ► z oblasti žeber; k přípravě steaků; (19) ~ **de buey**¹ (Nik, Kost, Kol, výchPer): viz: *ojo de venado*; (20) ~ **de buey**² (Kost, Kol): *Entada phaseoloides*; ► popínavá rostlina; s dřevnatými úponky; s hnědými lusky; s velkými plochými leskle černými semeny; využívá se v lidovém léčitelství; (21) ~ **de buey**³ (Kub, Dom, Portor): viz: *petena*; (22) ~ **de buey**⁴ (Kub): *Mucuna urens*; ► popínavá rostlina; dorůstá délky přes 10 m; s dřevnatým stonkem; se žlutými květy; s tlustými lusky; s třemi až čtyřmi plochými kulatými hnědými semeny s černým pruhem; (23) ~ **de cangrejo**¹ (Mex): *Rhynchosia*; viz též: *frijolillo*; (24) ~ **de cangrejo**², pl. (Guat, Hond): výsměšné gesto; ► spočívá v přiložení zavřených pěstí před oči a place jsou mezi ukazováčkem a prostředníčkem; (25) ~ **de conejo**, lid. (Chil): o oku: zarudlé, podrážděné; ► zejména při užívání drog; (26) ~ **de gallo**¹, venk. (Mex, Dom, Guat, Hond, Nik, Kost): onemocnění kávovníku; ► způsobované houbami *Mycena citricolor*; projevuje se skvrnami na listech, jejich opadáváním a ztrátou produktivity; (27) ~ **de gallo**² (Mex): kvašený nápoj; ► vyrobený z *pulque*, vody a medu; povařený s paprikami, anýzem a čili (*chile ancho*); (28) ~ **de gallo**³, lid. (Urug): směs alkoholických nápojů; (29) ~ **de gato**¹ (Arg, Urug): cyklistické světlo; reflexní materiál; ► používaný cyklisty či chodci kvůli zvýšené viditelnosti na silnicích a cestách; (30) ~ **de gato**², m/f. (Per): viz: *mutishco*; (31) ~ **de gorgojo**, m. (Salv): o osobě: s jasnýma, se světlýma očima; (32) ~ **de ópalo** (Salv): o oku: s šedým zákalem; (33) ~ **de Pancha**¹ (Mex): pečivo; ► oválného tvaru, pečené dozlatova, plněné těstem a na povrchu posypané cukrem; připomínající oko; (34) ~ **de Pancha**² (Mex): guláš z vařenými vejci, omáčkou z *jitomate* a kousky čili (*chile*); (35) ~ **de peje** (Dom): mozol, bradavice; viz též: *ojo de pescado*; (36) ~ **de pescado**¹ (Mex, Nik, Pan, Kub, Dom, sevKol): mozol; viz též: *ojo de peje*; (37) ~ **de pescado**² (Mex): rybí oko; ► velmi prohnutá fotografická čočka; pokrývá úhel 180°; (38) ~ **de pescado**³

(Mex): *Sanvitalia procumbens*; ► bylina; s průměrem až 80 cm; s členitým stonkem; se vstřícně postavenými jednoduchými celokrajnými listy s drsným povrchem po obou stranách; vrcholičnaté květenství tvoří jednotlivé hlavičky; květy jsou žluté se špičatými okvětními lístky; plody tvoří nažky; viz též: *xkantumbul*; (39) ~ **de pescado**⁴ (Hond, Salv, Nik): kuří oko; ► infekce chodidel; červený vřed s bílou hlavičkou; (40) ~ **de poeta** (Dom): viz: *ojo de venus*; (41) ~ **de sapo**, lid. (Guat): potají vypálená kořalka; (42) ~ **de uva** (Per): *Hemilutjanus macrophthalamus*; ► ryba; dorůstá délky až 60 cm; podobná rybě *mero*; s velkýma oválnýma očima; lesklými šupinami; s namodralým hřbetem; viz též: *ojón*; (43) ~ **de venado**¹ (Mex, Nik, Pan, Kol, Ekv): *Macuna*; ► popínavá rostlina; se složenými trojčetnými listy; s fialovými či žlutými květy v hroznovitém květenství; s ochmýřenými hnědými lusky a hnědými semeny; v lidovém léčitelství se využívá k léčbě hemeroidů a jako amulet; viz též: *ojo de buey*; (44) ~ **de venado**² (Hond, Salv): *Macura arayrophilla*; ► velká dřevnatá liána (*bejuco*); s purpurovými květy; s lusky s několika černými semeny; využívána v lidovém léčitelství; (45) ~ **de venado**³ (Hond, Salv): semeno liány (*bejuco*) se zářezem ve formě kříže pro štěstí; (46) ~ **de venus** (Mex): *Thunbergia alata*; ► okrasná bylina; dorůstá výšky až 2 m; se vstřícně postavenými pilovatými trojčetnými listy; s velkými, obvykle žlutými květy s černou skvrnou ve středu; viz též: *ojo de poeta*; (47) ~ **de zanate** (Mex): *Rhynchosia* spp.; viz též: *frijolillo*; (48) ~ **en compota**, lid. (Bol, Chil, Arg, Urug): monokl; nateklé a nafialovělé oko po úderu; viz též: *ojo en tinta*; (49) ~ **en tinta** (Bol, Chil, Arg): viz: *ojo en compota*; (50) ~ **maraca** (Portor): o kohoutích zápasech: kohout s velkýma černýma očima; (51) ~ **moro** (Mex): monokl; nafialovělé oko po úderu; (52) ~ **negro**, venk. (Hond): hniloba na palici kukuřice; (53) ~ **sin fondo** (Portor): o kohoutích zápasech: kohout, který utrpěl zranění zadní strany oka a kvůli tomu nemá barevnou zornici; (54) ~ **tapado**, lid. (Bol): monokl; nafialovělé oko po úderu; (55) ~ **vago** (Portor): oko pokleslým horním víčkem; (56) ~ **volteado** (Hond): oči v sloup; ► pozice oka, kdy je vidět jen bělmo; (57) ~ **s de chivo ahorcado**, pl., lid. (Nik, Salv): o osobě: s velkýma očima; (58) ~ **s de pavo cagón**, pl., lid. (Dom): velmi velké vypoulené oči; (59) ~ **s de perro envenenado**, pl. (Nik): velké vypoulené oči; (60) ~ **s de vaca cagona** (Portor): viz: *ojos de perro envenenado*; (61) ~ **s de vaca parida** (Nik): viz: *ojos de perro envenenado*; (62) ~ **s fritos** (Kub): viz: *ojos marchitos*; (63) ~ **s marchitos**, pl. (Kub): propadlé oči s nateklými víčky; ► obvykle kvůli horečce, únavě či ospalosti; viz též: *ojos fritos*; (64) ~ **a ~ cerrado** (Nik, Kost, Dom, Kol, Per, Bol, Par, Urug): bezpochyby, s úplnou jistotou; (65) ~ **¡adiós ~s que te vieron, paloma turca!** (Ven): vyj. stesk po něčem, co se nikdy nevrátí; (66) ~ **al ~** (Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil, Par): přibližně; od oka; viz též: *al ojo por ciento*; (67) ~ **al ~ por ciento** (Portor): viz: *al ojo*; (68) ~ **aquí mis ~s**, lid. (Mex): výzva k někomu, kdo je přítomen, ale jehož jméno se nechce vyslovit; (69) ~ **¿cómo te quedó el ~?**, lid. (Nik, Dom, Ven, Par, Pan, Kol, Chil, Per): opravdu? ► vyj. překvapení či obdiv; (70) ~ **con el ~ cuadrado**, lid. (Mex, Nik, Par): velmi překvapený; (71) ~ **con el ~ pelón** (Mex): beze spánku, bezesný; (72) ~ **con ~s de ver**, lid. (Per): vidět jasně to, co jiní nevidí; (73) ~ **con un ~ al gato y otro al garabato** (Mex): s pozorností upřenou na dvě věci zároveň; (74) ~ **de ~** (Arg): zadarmo; (75) ~ **hasta el ~**, lid. (Ven): velmi plně, přeplněné; (76) ~ **¡ni qué ~ de hacha!**, lid. (Mex): tak to ani náhodou!; ► vyj. důrazný negativní postoj k něčemu řečenému; (77) ~ **al charque** (stř, záp, jižBol): viz: *ojo al charqui*; (78) ~ **al charqui**, lid. (Chil, szArg): ostražitě, pečlivě pozorovat; (79) ~ **¡~ al Cristo!**, málo použ. (Guat, Kost, Pan, Urug): dávej pozor, pro Krista! ► vyj. výstrahu; (80) ~ **¡~ al pillo!** (Portor): pozor! ► vyj. výstrahu; (81) ~ **alegre**¹ (Mex): o osobě: neustále s někým koketující, flirtující; (82) ~ **alegre**² (Guat): o osobě, zejm. o muži: se zalíbením si prohlízející ženské tělo; (83) ~ **alegre**³ (Guat): o osobě: bez sexuálních zábran; (84) ~ **alegre**⁴, lid. (Bol): o muži: záletník; mající poměr s více ženami zároveň; (85) ~ **alegre**⁵, lid. (Bol): o osobě: milující pozorovat osoby opačného pohlaví; (86) ~ **de águila**¹, lid. (Mex): o osobě: pozorná a vědoma si nebezpečí a rizika; viz: *vista de chícharo*; (87) ~ **de águila**², lid. (Portor, Ekv, Per, Chil; málo použ. Urug): ostříží pohled; (88) ~ **de águila**³, lid. (Chil): předvídavost, schopnost předpokládat a vyřešit problémy; (89) ~ **de chícharo** (Mex): viz: *ojo de águila*; (90) ~ **de coco**, vulg. (Salv):

anus, řiť; **(91) ~ de pato**, lid. (Salv): špión; udavač; vyšetřovatel; **(92) ~ de pollo**¹, lid. (Chil): hýždě; **(93) ~ de pollo**², lid. (Chil): anus, řiť; **(94) ~ de queque**, venk., vulg. (Salv): anus, řiť; **(95) ~ de zope**, vulg. (Guat): anus, řiť; **(96) ~ del pie**, přen. (Hond, Salv, Nik): kotník; **(97) ~ mágico** (Mex, Pan, Kub, Per, zápBol): kukátko; špehýrka; ► malý průhledný otvor ve dveřích, kterým se dá vidět skrz; **(98) ~ pache**, lid. (Guat): mrknutí oka; **(99) ~s de gato** (Pan, Ekv, Bol): retardér; ► vyvýšeniny na silnicích, ulicích či třídách z asfaltu nebo cementu, které mají snižovat rychlost vozidel; **(100) ~s de guapurú** (Bol): o osobě, zejm. o ženě: se zářícíma černýma očima; **(101) ~s de pistola**, lid. (Mex): výhrůžný, zastrašující pohled; **(102) ¡sóplame este ~!**, lid. (Chil): ale, to snad ne!; ► vyj. nedůvěřivost, ironii nad právě řečeným; **(103) ~s que te vieron ir**, venk. (Kub, Portor): vyj. trvalé rozloučení s někým či něčím ztraceným či odcházejícím; **(104) agarrar de ~ de gallo**, lid. (Hond): opakovaně někoho obtěžovat; viz též: *agarrar de ojo de piche*; *tomar de ojo de gallo*; **(105) agarrar de ~ de piche** (Hond): viz: *agarrar de ojo de gallo*; **(106) aguarle el ~** (Mex, Pan, Kub, Dom, Ven): zatlačit slzu; dojmout se; **(107) alimentar el ~**, lid. (Kol): prohlížet si atraktivní osobu; **(108) apagar el ~**, lid. (Mex): praštit někoho do oka; viz též: *apagar las luces*; **(109) bailar los ~s**, lid. (Guat, Nik): koketovat, flirtovat; **(110) caer como pedrada en ~ tuerto**, lid. (Kol): být ve správnou dobu na správném místě; stát se něco v příhodný okamžik; **(111) cortar los ~s** (Dom): blýskat očima; dívat se pohrdavě či zlostně; **(112) dejar con los ~s cuadrados** (Mex, Nik, Kost, Pan): zapůsobit na někoho; viz též: *dejar cuadrado*; **(113) dejar los ~s azules**, lid. (Nik): mít monokl; mít nafialovělé okolí očí po úderu (*golpiza*) **(114) hacer ~itos**¹, lid. (Mex): zálibně koukat; líbit se něco; **(115) hacer ~itos**² (Ekv): o dítěti: zračit se v pohledu nebo v gestech nezbednost, šibalství; **(116) hacer ~**, venk. (Guat, Hond, Salv): dívat se zle na dítě; **(117) hacerse del ~ pacho**¹ (Salv): přehlížet; ignorovat skutky, jako by se nestaly; **(118) hacerse del ~ pacho**² (Salv): mrknout; **(119) hacerse ~ de hormiga**¹, lid. (Mex, Ekv): zmizet něco nebo někdo; **(120) hacerse ~ de hormiga**², lid. (Mex): být hloupý; neporozumět něčemu; viz též: *hacerse ojo de Pancha*; **(121) hacerse ~ de hormiga**³ (Salv): nenajít ztracenou věc; **(122) hacerse ~ de Pancha**, lid. (Mex): být hloupý; viz též: *hacerse ojo de hormiga*; **(123) irse por ~**, lid. (Chil): nedosáhnout svých tužeb; **(124) lamber el ~**, lid. (Portor): lichotit; **(125) llenarse primero los ~s que la barriga**, lid. (Portor): o osobě: mluvit více než zdrávo, než je vhodné; **(126) llorar ante los ~s de Dios** (Pan, Kub, Portor, Ven): být něco velmi škodlivé, vzbuzující opovržení a nelibost; viz též: *llorar ante la presencia de Dios*; **(127) matar los ~s** (Dom): dělat na někoho oči; dívat se na někoho zamilovaně; **(128) meter el ~**¹, lid. (Pan, Dom, Ven): prohlížet, zkoumat něco kvůli nepravděpodobnosti; **(129) meter el ~**², lid. (Pan): hlídat, pozorně něco pozorovat, aby se nic nestalo; **(130) mirar con ~(s) de gallina que acaba de poner un huevo**, lid. (Hond): upřeně se na někoho dívat; **(131) mirar con ~s llenos de puñales y de turuncas** (Hond): nenávisťně se na někoho dívat; **(132) morderse un ~**¹, lid. (Portor): zlobit se; **(133) morderse un ~**², lid. (Portor): zmlknout; **(134) pelar el ~**¹, lid. (Mex, Nik, Ven, Ekv): být obezřetný vůči lžím a podvodům; ; viz též: *pelar los ojos*; **(135) pelar el ~**², lid. (Nik, Kost, Pan, Ven): mít oči otevřené; pozorně sledovat; viz též: *pelar los ojos*; **(136) pelar el ~**³, lid. (szPer): zemřít; **(137) pelar el ~**⁴, lid. (Guat, Kost): chovat se obezřetně; viz též: *pelar los ojos*; **(138) pelar los ~s**¹ (Mex, Guat, Nik, Pan, Ven): obdivem či úlekem vykultit otevřít oči; **(139) pelar los ~s**² (Mex, Kost, Pan): viz: *pelar el ojo*; **(140) pelar los ~s**³, lid. (Hond): být velmi pozorný, dohlížet; **(141) picar el ~** (Dom, Portor, Kol, Ven): mrknout; ► vyj. přetvářku, znamení nebo výzvu; **(142) ponerle un ~ en compota**, lid. (Bol, Urug): dostat ránu do oka; udělat monokl; **(143) ponerse los ~s como dos arepas** (Ven): viz: *ponerse los ojos como el dos de oro*; **(144) ponerse los ~s como dos parapas** (Ven): viz: *ponerse los ojos como el dos de oro*; **(145) ponerse los ~s como el dos de oro** (Ven, Urug): o osobě: být velmi překvapená; viz též: *ponerse los ojos como dos arepas*; *ponerse los ojos como dos parapas*; **(146) revirar los ~s** (Kub, Urug): dívat se na někoho pokradmu; odvrátit pohled na znamení zlosti či antipatie; **(147) soplar el ~** (Guat): dýchnout na někoho; ► kvůli zjištění, zda dotyčný pil alkohol; **(148) taparle el ~ al macho**¹, lid. (Mex, Hond): zamést stopy; zakrýt či zatajit způsobenou chybu či škodu; **(149) taparle el ~ al macho**², venk. (Guat, Hond):

chtít schovat něco, co schovat nejde; **(150) tener el ~ largo** (Pan): vypadat unaveně či nemocně; **(151) tener el ~ más grande que la barriga** (střKol): hlad má velké oči; ► naložit si na talíř více jídla, než se dokáže sníst; **(152) tener el ~ puesto** (Pan): nesnášet někoho; **(153) tener ~ de cacalote**, venk. (Hond): mít ostříží zrak; **(154) tener ~ de gargajo**, venk. (zápHond): mít šedý zákal; **(155) tener ~ de piche** (Nik): mít ostříží zrak; **(156) tener ~s de gato**, lid. (Portor): vidět ve tmě; **(157) tener un ~ fumando y el otro esperando el cabo** (Kub): šilhat; **(158) tirar(le) el ~** (Salv, Kub): přát si něco, usilovat o něco; **(159) tirar(le) ~**, lid. (Kost): pokradmu něco či někoho upřeně pozorovat; **(160) tomar de ~ de gallo** (Hond): viz: *agarrar de ojo de gallo*; **(161) tomar de ~ de piche** (Hond): svést na někoho vinu; **(162) torcer los ~s**, lid. (Guat, Nik, Kost, Ven, Ekv, Bol, Urug): dívat se na někoho pokradmu; odvrátit pohled na znamení zlosti či antipatie; **(163) traer entre ~s** (Mex, Nik): mít k někomu odpor, být vůči někomu zlovolný; **(164) tragarse con los ~s¹**, lid. (zápBol): dívat se někdo na někoho nenávislně; **(165) tragarse con los ~s²** (Nik): dívat se někdo na někoho láskyplně, toužebně; **(166) verle el ~ a la papa¹**, lid. (Arg): souložit; **(167) verle el ~ a la papa²**, lid. (Chil): mít první pohlavní styk; **(168) virar los ~s** (Kub): obrátit oči v sloup; ► vyj. mrzutost, nelibost; **(169) volar ~** (Guat, Hond, Salv, Kost): hlídat něco či někoho; podrobně něco zkoumat; **(170) voltear los ~s**, lid. (Hond): dosáhnout vyvrcholení, orgasmu; **(171) volverse ~ de hormiga**, lid. (Mex): zmizet po anglicku; vypařit se; (DA).

¡ojó!, citosl. **(1)** venk., lid. (jižEkv): nikdy!, to ne!; ► vyj. nelibost, nesouhlas; (DA).

ojobuey, m. **(1)** (Portor): viz: *pancha*; **(2)** (Portor): viz: *jurel ojón*; (DA).

ojoche, m. **(1)** (← z nah. *oxitl*, „terpentýnový olej“), (Mex): viz: *huje*; **(2)** (Hond, Salv, Nik, Kost): *Brosimum costaricanum*; ► strom; dorůstá výšky až 30 m; s hladkou světle šedou kůrou; s bílošedými květy; považovaná semena plodů jsou jedlá; dřevo se využívá ve stavebnictví a v truhlářství; viz též: *ojuche*, *berbá*, *juche*, *jujushte*, *ojite*, *ojuste*; **(3)** pl. (Nik): lidské oči; (DA).

ojolote, m. **(1)** (← z nah. *atl*, „voda“, *xolotl*, „hračka, žert“), (Mex): nit či provaz z přírodních vláken; (DA).

ojón, m. **(1)** (Per): ryba; viz též: *ojo de uva*; **(2)** (Portor): chrochtal prasečí; *Anisotremus virginicus*;²⁶ ► mořská ryba; dorůstá délky 30 cm; žlutomodře pruhovaná se stříbrnými odlesky; se dvěma výraznými černými pruhy; se žlutými ploutvemi; s vyhledávaným masem; **(3)** (Hond, Nik): *Elaeis olifera*; ► palma; dorůstá výšky až 30 m; s velkými listy; s hroznovitým květenstvím; v plodech se nachází pecka (*endocarpo*), která chrání zárodek; **(4)** (Hond, Nik): olej extrahovaný z plodů palmy *ojón*; **(5)** (Kub): *Vireo gundlachii*; viz též: *Juan chiví*; **(6) ¡ay, ~!** (Mex): ale fuj! ► vyj. úlek, překvapení; (DA).

ojón, -na, adj. **(1)** lid. (Mex, Salv, Kost, Kol, Ekv, Per): o osobě: okatá, s velkýma očima; **(2)** lid. (Mex, Kost, Pan, Portor, Ven, Par, Arg): o osobě, o zvířeti: s výrazným velkýma očima; (DA).

ojoroso, -sa, adj. **(1)** venk., lid. (szArg): o osobě: s velkýma krásnýma očima; (DA).

ojoso, m. **(1)** (Bol): *Celtis schippii*; ► strom; dorůstá výšky až 25 m; s jednoduchými listy; plody tvoří peckovice; viz též: *ojoso blanco*; *palo chonta*; **(2) ~ blanco** (svBol): viz: *ojoso*; **(3) ~ colorado** (výchBol): *Pseudolmedia laevis*; ► strom; dorůstá výšky až 40 m; s jednoduchými sudozpeřenými listy; s jednopohlavními květy; plody tvoří peckovice; viz též: *palo chonta*; (DA).

ojoso, -sa, adj. **(1)** lid. (Bol, szArg): o osobě: s velkýma očima; **(2)** (Per, Bol): o bramboře: s dírami po rašících klíčcích; (DA).

ojota, f. **(1)** (← z keč. *usuta*), (Kol, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): neumělá obuv; ► podobná sandálům; z kůže nebo přírodních vláken; používaná indiány z Peru a Chile; dodnes používané venkovany a indiány z některých regionů Jižní Ameriky; viz též: *osota*; *llanque*; *ushuta*; *usuta*; **(2)** (Per, Bol, Chil): venkovské sandály; ► vyrobené obvykle ze staré gumy; **(3)** (Arg, Urug): gumové sandály; ► používané na plážích, koupalištích a u bazénů; **(4) mostrar la ~**, lid. (Chil): viz: *mostrar la hilacha*; **(5) parar la ~**, lid. (szArg): zemřít; (DA).

²⁶ viz: příloha č. 17

ojotero, -ra, m/f. (1) lid. (stř, již Bol): prodavač obuvi (*ojotas*); (DA).
ojotes, m. (1) pl. (Kost): o osobě: s velkýma, výraznýma očima; (DA).
ojotudo, -da, adj. (1) lid., hanl. (szArg): o osobě: obutá do sandálů (*ojotas*); (DA).
ojovivo, m. (1) málo použ. (jižPer): o muži středního věku: záletný; (DA).
ojú, -úa, adj/subst. (1) (Kub): o osobě, zejm. o dítěti: toužebně, dychtivě se dívat; požadovat věci, co mají ostatní; (DA).
ojuche, m. (1) (Hond): strom; viz: *ojoche*; (DA).
ojudo, -da, adj. (1) lid. (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Per, Chil, szArg): o osobě, o zvířeti: s velkýma, výraznýma očima; (2) (Hond): o osobě: s brýlemi; (DA).
ojushtal, m. (1) (Salv): viz: *ojustal*; (DA).
ojushte, m. (1) (Salv): viz: *ojuste*; (DA).
ojustal, m. (1) (Hond): terén porostlý stromy *ojuste* (*ojushtal*); (DA).
ojuste, m. (1) (← z nah. *oxitl*, „terpentýnový olej“), (Hond): strom; viz: *ojoche*; *ojushte*; (DA).

3.12. Oreja

oreja, m/f. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Par): informátor, udavač policie či jiné instituce; viz též: *orellana*; (2) (Mex, Guat, Nik): zvěd, který odposlouchává cizí rozhovory a tlumočí je jiným; (3) f., lid. (Dom): klep, drb, pomluva; (4) přen. (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Ekv, Per): sladké pečivo; ► z listového těsta; ve tvaru dvou spojených uší; (5) (Kol): objížďka; ► vedená okolními ulicemi kvůli uzavírce mostu; (6) adj/subst., málo použ., lid. (Arg, Urug): o osobě: pochlebovačná, podlézavá; ► obvykle pro vlastní užitek; (7) (Dom): o ženě: jakákoliv odhalená část těla, za kterou se stydí; (8) (Hond): při skákání panáka (*rayuela*): čtyři čtvercové části, které do kříže obklopují středovou kruhovou část (*chocolón*); (9) (Portor): *Eugenia borinquensis*; ► trvalá rostlina; se vstřícně postavenými listy; s květenstvím vyrůstajícím z paždí; bílými květy; plody tvoří bobule; (10) přen. (Hond): ovoce rostliny *guanacaste*; (11) ~ **de burro**¹ (Mex): *Echeveria gibbiflora*; ► rostlina; dorůstá výšky až 1 m; s masitými stonky; se silnými vejčitými modrozelenými listy s červenými okraji rozprostřené v růžici; s květenstvím lata; s malými četnými květy na vnější straně růžovými, na vnitřní naoranžovělými; (12) ~ **de burro**² (Kub): *Oncidium luridum* Lindl; ► epifytická rostlina; s malými až žádnými hlízkami; se silnými vejčitými středovými listy; se žlutými květy, které rostou až na 2 m dlouhém stvolu; (13) ~ **de conejo** (Hond): trvalá rostlina; viz též: *mozote*; (14) ~ **de coyote** (Hond): 1 m vysoký keř; viz též: *pastora*; (15) ~ **de león**¹ (Per): *Alseis peruviana*; ► okrasný strom; dorůstající výšky až 20 m; s velkými nápadnými zvoncovitými květy, dle druhu růžovými, žlutými či bílými; dřevo se využívá v truhlářství; (16) ~ **de león**² (Per): dřevo tohoto stromu; viz: *oreja de león*; (17) ~ **de marrano** (Hond): trvalá rostlina; viz též: *oreja de chancho*; *oreja de marrano*; (18) ~ **de mono** (výchBol): až 30 m vysoký strom; viz též: *timbó*; (19) ~ **de negro** (Arg, Urug): až 30 m vysoký strom; viz též: *timbó*; (20) ~ **de paila**, lid. (Chil): velmi velké ucho; (21) ~ **de palo** (jižChil): *Polyporus senex*; ► houba; trvalá; o průměru až 30 cm; roste na odumřelých stromech; hnědá; s velmi měkkou a pórovitou vrchní částí; trpké chuti; s méně pórovitou a méně trpkou spodní částí; (22) ~ **de perro** (Kol, Per): *Salvia palaefolia*; ► polopopínavá rostlina; se vstřícně postavenými ochmýřenými listy srdčitého tvaru se zubatým okrajem; s vrcholičnatým květenstvím klas; s modrými květy; užívá se v lidovém léčitelství; viz též: *mastranto*; (23) ~ **de plata** (Mex): lesňáček rudočelý; *Cardelina rubrifrons*;²⁷ ► pták; dorůstající až 14 cm; horní část těla má šedou, hlavu, krk a přední část břicha červenou, břicho bílé; s černým pruhem na zadní části hlavy; (24) ~ **de puerco** (Mex): *Clitocybe*; ► houba; dorůstá výšky až 13 cm; barevně kolísá mezi žlutou až hnědou; vnější část porostlá sametovými chloupky; (25) ~ **de ratón** (svArg): *Dichondra*; ► popínavá rostlina; s podzemními stonky; se vstřícně postavenými ledvinovitými listy; s bílými květy; (26) ~ **de chancho**¹, lid., hanl. (Chil): o osobě:

²⁷ viz: příloha č. 18

zajímající se o vše, co se kde šustne, aniž by to pro ni bylo důležité a rychle šířící tyto novinky po okolí; (27) ~ **de chancho**² (Hond): viz: *mozote*; (28) ~ **de paila**, lid. (Chil): o osobě: s velkýma ušima; (29) ~ **s de conejo** (Guat): televizní anténa ve tvaru písmene V sloužící k přijímání signálu; (30) **aparse por las ~s**, venk. (Portor): spadnout z koně či jiného jízdního zvířete; (31) **arderle las ~s** (Nik, Kol, Per, Bol, Arg, Urug): být ve své nepřítomnosti cílem kritiky či uštěpačných poznámek; (32) **calentar la ~**, lid. (Ven): zamilovat se muž do ženy; (33) **echar ~**, lid. (Kol): natahovat uši; špicovat uši; ► snažit se zaslechnout obvykle cizí rozhovor; (34) **entregar la ~**, lid. (Chil): přenechat někomu velení, moc k rozhodování a nechat se vést; (35) **estar como ~ de perro**, venk. (Nik): být něco velmi tenké; (36) **hacerse el de la ~ mocha**, lid. (Kol): nevypadat informovaně, zasvěceně; (37) **halar las ~s**, lid. (Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom, Portor, Ekv): upoutat pozornost; kárat někoho; (38) **ir con la ~ pará**, lid. (Dom, Portor): být obezřetný; (39) **jalar las ~s**, lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol): upoutat pozornost; kárat někoho; (40) **majar la ~**, lid. (Kost): spát; (41) **parar la(s) ~(s)**, lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): natahovat, špicovat uši; ► snažit se zaslechnout zejména cizí rozhovor; viz též: *parar el oído*; (42) **pelar la ~**, lid. (Guat): pozorně poslouchat; (43) **quitarse la mosca de la ~** (Portor): zbavit se nepříjemného problému; (44) **tener las ~s paradas** (Portor): tajně, nepozorovaně poslouchat; (45) **tener rojas las ~s**, lid. (Kol, Ekv, Chil, Urug): být ve své nepřítomnosti cílem kritiky či uštěpačných poznámek; (DA).

orejano, m. (1) lid. (výchBol): něčí syn; (2) (Urug): potomek s neznámým otcem; (DA).

orejano, -na, adj/subst. (1) venk. (Mex, Dom, Ven, výchBol, Arg, Urug): o koni, o jízdním zvířeti, o dobytku (*res*): bez identifikační značky; (2) adj. (Hond): o dobytku, o koni: uprchlý a zpola zdivočelý; (DA).

orejazo, m. (1) (Arg): letmý poslech; viz: *orejeada*; (2) (szArg): vytahání za uši; viz též: *orejeada*; (DA).

orejeada, f. (1) lid. (Guat, Hond, Salv, szArg): vytahání za uši; ► potrestání; viz též: *orejazo*; (2) lid. (Dom, Arg): letmý, rychlý poslech např. hudební skladby; viz též: *orejazo*; (3) (Hond): obvinění; něčí ostražitost; (DA).

orejear, tr. (1) (Mex, Salv, Nik, Kost, Dom, jižBol): neohleduplně poslouchat něčí rozhovor; (2) málo použ., lid. (Arg, Chil): letmo, rychle si něco poslechnout, zejména hudební skladbu; (3) intr., lid. (Bol): tajně, nepozorovaně poslouchat; (4) tr., argot (zápBol): nedbale někoho pozorovat; (5) (Dom): předat někomu neznámou a zajímavou zprávu; (6) lid. (Hond, Salv, Nik, Guat, zápBol, szArg): vytahat někoho za uši; potrestat; (7) lid., málo použ. (Arg, Urug, Chil): o karetní hře: prohlédnout si barvu a znak karet na ruce; (8) lid. (Arg): nadbíhat někomu; (9) (Hond, Salv): dávat někdo pozor, aby mohl informovat policii; (10) (Salv, Nik): udat někoho policii; (11) intr., lid. (Chil): šeptat někomu do ucha drby, poznámky a tajemství; (12) tr. (Dom): koukat pod sukni; nepozorovaně si prohlížet ženské intimní partie bez jejího vědomí; (DA).

orejeras, f. (1) pl., málo použ. (Hond, Pan, Chil): naslouchátka; (DA).

orejero, m. (1) (Guat, Kol): až 35 m vysoký strom; viz též: *guanacaste*; (DA).

orejero, -ra, adj/subst. (1) lid. (Chil, szArg, Urug): pochlebující, lichotící osoba, obvykle s nějakým úmyslem; (2) lid. (szArg): o osobě: zlomyslná; která mluví škaredě o ostatních aby jim v očích ostatních ublížila; (3) lid. (Chil): o osobě: drbna, klevetník; (4) lid. (Nik, Arg): o osobě: umějící hrát na hudební nástroj bez teoretického vzdělání; (5) (Dom): o osobě: nepozorovaně si prohlížející ženské intimní partie bez jejího vědomí; koukající ženě pod sukni; (6) (Kost): o osobě: opatrná; dávající pozor na potenciální nebezpečí či past, která se na ni chystá; (DA).

orejiblanco, adj. (1) (Portor): o bojovém kohoutovi: s bílýma ušima; (DA).

orejinegro, -ra, adj. (1) (Kol): o chovném dobytku: bílý s černýma ušima; (DA).

orejismo, m. (1) (Hond): pozorování a udání někoho; (DA).

orejita, f. (1) lid. (Dom, Portor): nápověda, stopa, předtucha; (2) (Pan): pečivo z listového těsta ve tvaru uší; (3) **dar una ~¹** (Dom, Portor): viz: *dar el la*; (4) **dar una ~²**, lid. (Portor): předat tajně někomu zajímavou zprávu; (DA).

orejón, m. (1) (Mex, Hond): strom; viz též: *guanacaste*; (2) pl. (Mex): příušnice; ► zánětlivé onemocnění slinných žláz; (3) (svBol): neoznačené zvíře, zejména tur; (4) (výchBol): papírové uši na létajícím drakovi (*volador*); (DA).

orejón, -na, m/f. (1) lid. (Guat): o osobě: neomalená, hrubá; (2) adj. (Hond, Kost): o osobě: hloupá; předstírající hloupost; (3) (Hond, Salv, Nik): o nádobě: s velkými uchy; (4) (Salv): o osobě: mírně opilá; líznutá; (5) (Hond): o osobě: dávající na něco nebo na někoho pozor; (6) (jižHond): o soli: bez jódu; (7) (Hond): o osobě: dohazovačka; (8) **último ~ del tarro**, m/f. (Arg, Urug): nedůležitá osoba či věc; k ničemu; (DA).

orejuela, m. (1) (Mex): *Cymbopetalum penduliflorum*; ► strom; dorůstá výšky až 8 m; s jednoduchými, vstřícně postavenými eliptickými podlouhlými listy; jednotlivými purpurovými květy s šesti zvrásněnými okvětními lístky; plody tvoří dlouhé lusky s jedním červeným semínkem; viz též: *sochinacaste*; (DA).

orellana, m/f. (1) (Salv): udavač; viz též: *oreja*; (DA).

3.13. Pata

pata, m/f. (1) lid. (Kub, Per, jzBol, Chil): nejlepší přítel; (2) f., lid. (Ekv): parta kamarádů; (3) (stř, sevArg): viz: *pata del monte*; (4) lid. (Chil): následující část, oddíl či etapa; (5) (Chil): typické chování všetečných a odvážných lidí; (6) (Chil): dámské elastické kalhoty s provázky na konci nohavic; (7) lid., hanl. (Dom, Portor): lesba; (8) (Nik): oprávněný vliv; (9) (Kost): vlivná osoba, kterou někdo využívá pro získání výhod; (10) (Hond): dlouhotrvající opilost; (11) **qué ~ puso ese huevo** (Guat, Dom): a tohle má být co/kdo?; ► vyj. obavu vůči něčemu neznámému; (12) **¡qué tres ~s para una mesa!** (Kub): ti se hledali, až se našli; ► vyj., že tři osoby, o kterých se mluví mají jednu společnou vlastnost; (13) **~ de breque**, m/f., fest. (Nik): o osobě: s jednou nohou; viz též: *patebreque*; (14) **~ de buey**, f. (výchBol, Arg, Urug): *Bauhinia candicans*; ► strom; dorůstá výšky až 6 m; s málo hustým listovím; s velkými bílými květy; listy se používají v lidovém léčitelství; viz též: *cauba*; *falsa caoba*; (15) **~ de burro** (Per): viz: *chanque*; (16) **~ de cabra** (Dom): viz: *pie de cabra*; (17) **~ de cotorra** (Dom): viz: *hoja ancha*; (18) **~ de gallina** (Guat, Portor, Kol): *Eleusine indica*; ► jednoletá bylina; píce; dorůstá výšky až 1 m; se vztyčeným stonkem; listy vyrůstají z pochvy; květy tvoří ostny; používá se v lidovém léčitelství; viz též: *pata de ganso*; *pie de gallo*; *zacate gallina*; (19) **~ de ganso** (Guat): viz: *pata de gallina*; (20) **~ de león** (Mex): *Ranunculus petiolaris*;²⁸ ► bylina; dorůstá výšky až 80 cm; listy jsou přizemní, od celokrajných až po složené; s obvykle jednotlivými květy; se žlutými okvětními lístky; malými suchými, obvykle čtyřúhelníkovými plody; květenství tvoří úbor; (21) **~ de perro** (Per): viz: *manayupa*; (22) **~ de vaca** (Kol, střBol, Chil, Urug): *Bauhinia*; ► strom; dorůstá výšky až 10 m; se složenými dvojlaločnatými listy; se světle fialovými, narůžovělými či bílými květy, podobnými orchidejím; viz též: *casco de vaca*; (23) **~ de yanke**, m/f. (Nik): velmi velká noha; (24) **~ del monte**, f. (stř, sevArg): *Ximenia americana*; ► trnitý keř; dorůstá výšky až 3 m; s vejčitými našedlými listy; s vonícími krémovými květy; s hořkosladkými plody; viz též: *pata*; (25) **a ~ de mingo** (Ven): co by kamenem dohodil; velmi blízko; (26) **a ~ limpia** (Kol): naboso; (27) **a ~ pelada**, lid. (Nik, Kost, Dom, Ekv, Per, Bol, Chil): naboso; (28) **con la ~ en el suelo**, lid. (sevKol, Urug): o osobě: bosá; (29) **con las ~s** (Mex, Nik, Kost, Portor, Bol, Chil): neopatrným způsobem, lajdácky; (30) **con las ~s y el buche**, lid. (Chil): velmi těsně; jen tak tak; ► o situaci, ze které někdo odešel s hlavou vztyčenou, důstojně, bez újmy; (31) **con toda la ~¹**, lid. (Kost): o osobě: být zdravá mít se velmi dobře; (32) **con toda la ~²**, lid. (Kost): o věci: v dobrém stavu; (33) **con una ~ aquí y otra allá** (Portor): viz: *con una pata en el cajón*; (34) **con una ~ en el cajón**, lid., málo použ. (Chil, Urug): jednou nohou v hrobě; ► blízko stárí, smrti, těžké nemoci; viz též: *con una pata aquí y otra allá*; (35) **de a ~¹** (Bol, Chil, Urug): o osobě, o zvířeti: chodící, kráčeující; (36) **de a ~²**, lid. (Kost): o osobě: normální, běžná; (37) **de a ~³**, lid. (Kost): o osobě: vlastníci dopravní prostředek; (38) **en las ~s de los caballos**, lid. (Nik,

²⁸ viz: příloha č. 19

Kub, Chil): v těžké, problematické, konfliktní situaci; (39) **hasta la** ~¹ (Hond, Nik): přeplněný; (40) **hasta la** ~² (Hond): v opilém stavu; (41) **hasta las** ~s¹, lid. (Mex, Ekv, Bol, Chil, Arg, Urug): úplně; viz též: *hasta las huevas*; (42) **hasta las** ~s² (Ekv, Per): za špatných podmínek, ve špatném stavu; viz též: *hasta las huevas*; (43) **lame** ~s, málo použ., lid. (Ekv): o osobě: pochlebující; (44) ~ **al suelo**, lid. (Ekv): o osobě: bez obuvi; (45) ~ **caliente**¹, lid. (Kost, Pan, Kub, Portor, Ven, Ekv): o osobě: mající ráda procházky; (46) ~ **caliente**², lid. (Kub, Portor): osoba, která často rychle zničí podrážky bot; (47) ~ **de cabra**¹ (Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Arg): páčidlo; ► používané v zednictví; železné; se dvěma háky na konci; k vytahování hřebíků a k páčení; (48) ~ **de cabra**² (Arg): nemoc zažívacího ústrojí novorozenců; ► mýtická nemoc způsobovaná uhranutím; (49) ~ **de cabra**³ (szArg): alkoholický nápoj; ► z pálenky *chicha*, skořice, pomerančové kůry a cukru; (50) ~ **de cabra**⁴ (Hond): břitva, nůž, mačeta; ► určené k boji; (51) ~ **de cabra**⁵ (Hond): parní válec; (52) ~ **de cabra**⁶ (Hond): vyklepávací kladivo; ► kovový ruční nástroj na vyklepávání karosérií; (53) ~ **de cabro** (Salv): doutník; viz též: *patecabra*; (54) ~ **de catre**¹, lid. (Arg): nohy do X; ► vada nohou, kdy v oblasti kolen jsou blíže u sebe; (55) ~ **de catre**², lid. (Arg): o osobě: s nohama do X; ► vada nohou, kdy v oblasti kolen jsou blíže u sebe; (56) ~ **de chancha** (Nik): páčidlo; ► nástroj používaný k páčení velkých hřebíků či jiných objektů; (57) ~ **de cheje** (Salv): podílení se na obchodním zisku; (58) ~ **de chucho** (Guat, Hond, Salv, Nik): o osobě: ráda chodící ven z domu; viz též: *pata de perro*; (59) ~ **de gallina**¹, lid. (Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Bol, Urug): vrásky kolem očí; (60) ~ **de gallina**² (Hond, Nik): ve vojenství: automatická palná zbraň se stabilizační trojnožkou; ► např. samopal; (61) ~ **de gallina**³ (Dom): tradiční vánoční rachejtle; (62) ~ **de gallina**⁴ (Nik): nízká trojnožka, stolička; (63) ~ **de gallina**⁵ (Pan): podpis; (64) ~ **de gallo** (Per): čtvercová podpěra, která se připevňuje na zeď; ► slouží k upevnění polic a knihoven; (65) ~ **de jaiba**, lid. (Chil): drobnost, maličkost, nedůležitá věc; (66) ~ **de Judas**¹, lid. (Guat, Pan, Per): o osobě, zejm. o dítěti: rozpustilý, zlobivý; (67) ~ **de Judas**², lid. (Pan, Per): o osobě: špatného charakteru, zlomyslný; (68) ~ **de Judas**³, lid. (Pan): o osobě: velmi zábavná a sympatická; (69) ~ **de la guagua** (Chil): nesmysl; nevhodná věc; (70) ~ **de la laucha**, lid. (Chil): o osobě, o zvířeti: na pokraji smrti, ve stavu agónie; (71) ~ **de lora** (Nik): o osobě: kulhající; (72) ~ **de mico** (Hond): ševcovské kopyto; (73) ~ **de perro** (Mex, Kost, Pan, Dom, střKol, výchBol, Chil, szArg; venk. Hond, Nik; málo použ. Per; lid. Pan; Ekv): o osobě: ráda chodící ven, na procházky; viz též: *pata de chucho*; (74) ~ **de plancha**, lid. (Kub): o osobě: s plochýma nohama; (75) ~ **de puerco**, lid. (Kub, Dom): o osobě: malicherná, nevzdělaná; (76) ~ **de rana** (Arg, Urug): ploutve do vody; ► gumové ploutve, které pomáhají při plavání či potápění; (77) ~ **de rolo**, lid. (Ven): o osobě: klidná, bezstarostná, lhostejná; flegmatická; (78) ~ **de turco** (Hond): o nohách: zapáchající; (79) ~ **de vaca**, lid., hanl. (Chil): o osobě: necitlivého a hrubého chování; (80) ~ **del diablo**, lid. (Kub, sev, záp, výchBol): o osobě, zvláště o dítěti: velmi zlobivý, mazaný; (81) ~ **dura**, lid. (jižBol, Urug): o osobě: nemající vlohy pro tanec, neumějící tančit; (82) ~ **en el suelo**, málo použ. (Ven, Ekv): o osobě: s nedostačujícími ekonomickými prostředky; (83) ~ **juca** (Hond): o osobě, o věci: velmi zápachající; (84) ~ **llucha** (Ekv): o osobě: bosá; (85) ~ **loca**¹ (Chil): spráhlo; (86) ~ **loca**², lid. (Chil): o osobě při řízení: mající tendence jezdit velkou rychlostí; (87) ~ **pila** (Bol, szArg): viz: *patapila*; (88) ~ **polvosa** (Dom): viz: *pata por suelo*; (89) ~ **por suelo**, hanl. (Dom): o osobě: bezvýznamná, s málo prostředky; viz též: *pata polvosa*; *patiporsuelo*; (90) ~ **rajada**¹, lid., hanl. (Mex, Ekv, Chil, Pan): o osobě: nevychovaná, bez řádných způsobů a vzdělání; (91) ~ **rajada**², lid., hanl. (Dom): viz: *pata por suelo*, *pata rajada*; (92) ~ **rajada**³ (Hond): o osobě: jdoucí bez bot; (93) ~ **rajada**⁴, lid., hanl. (Pan): o osobě: venkovan, indián; (94) ~ **sucia**, lid., hanl. (Kub): o osobě: sprostá, opovržená; (95) ~ **verde**, lid. (Bol): osoba, která při výrobě kokainu sešlapává listy koky smíchané s petrolejem (*querosén*); (96) ~ **s de cabra**, lid. (Mex, Chil): dáběl, čert; viz též: *patas de chivo*; (97) ~ **s de cañafistola** (Hond, Nik): velmi hubené nohy; (98) ~ **s de chicle** (Nik): o osobě: neklidná, vrtící se; (99) ~ **s de chivo** (Mex): viz: *patas de cabra*; (100) ~ **s de fierro**, lid. (Chil): vlak, železnice; (101) ~ **s de hilo**, lid. (Mex): smrt; (102) ~ **s de hule**¹, fest., lid. (Mex, Hond, Salv): automobil; (103)

~s de hule², lid. (Kost): policejní vůz; ► mající na starosti veřejný pořádek; **(104) ~s de lora en cumba** (Hond): o osobě: chodící s velkými obtížemi; **(105) ~s de rifle** (Hond): o osobě: se silnými stehny; **(106) ~s de yagual** (Hond): o osobě: se slabostí v nohách; **(107) ~s negras**, lid. (Chil): milenec, milenka ženaté, vdané osoby; **(108) no saber qué ~ puso ese huevo**, lid. (Hond, Salv, Nik): nevědět komu dát něco za vinu, kdo provedl něco špatného; **(109) otra ~ que le nace al cojo**, lid. (Kol): aby toho nebylo málo; ► vyj., že už i tak k těžkostem se přidávají další; **(110) abrirse de ~s**, lid. (Kub): vyděsit se, polekat se; **(111) aflojarse las ~s** (Kub, Ven, Ekv, Arg, Urug): vyděsit se; **(112) agarrar ~**, lid. (Hond): být někdo opilý během několika dní; viz též: *agarrar zafra*; **(113) alzar la ~** (Kub): přestat chodit na dříve pravidelně navštěvované místo; viz též: *levantar la pata*; **(114) andar hasta la ~**, lid. (Hond, Nik): být velmi podnapilý či pod vlivem drog; viz též: *andar hasta los cachos*; **(115) bailar en chulla ~**, lid. (Ekv): radovat se; ► kvůli události či dobrým nečekaným zprávám; **(116) bailar en una ~¹**, lid., málo použ. (Portor, Arg, Urug, Nik, Kost): být velmi šťastný; **(117) bailar en una ~²**, lid. (Portor): pohybovat se na ostří nože; být v nebezpečí; **(118) buscarle la quinta ~ al gato** (Kub): komplikovat něco; **(119) caer a las ~s¹**, lid. (Hond): nesednout někomu; být někdo nesympatický; **(120) cejar a las ~s²**, lid. (Hond): nebýt někomu dobře z jídla či pití; **(121) caer en las ~s** (Nik): být někdo nepřijemný, odporný; **(122) chupar las ~s**, lid. (Chil): podlézat, lichotit, pochlebovat někomu; **(123) comer por una ~¹** (Kub): využít, zneužít někoho; **(124) comer por una ~²** (Kub): pýt pro někoho něco či někdo velmi drahé; mít kvůli takovému velké výdaje; **(125) cortar las ~s¹** (Ven): ukončit s někým citový vztah; **(126) cortar las ~s²**, lid. (Portor): odepřít někomu něco, po čem toužil; **(127) cortar las ~s³**, argot. (Portor): odebrat někomu privilegia, která měl ve vězení; **(128) cortar las ~s⁴** (Portor): viz: *cortar majagua*; **(129) cortar las ~s⁵**, lid. (Portor): ztratit v někoho důvěru, dobrou vůli; **(130) creerse de la ~ del rey** (Guat): moc si o sobě myslet; připadat si nejdůležitější nebo jedinečný; **(131) curarse hasta las ~s**, lid. (Bol, Chil): velmi se opít; **(132) dar ~** (Kub): nachodit se; **(133) dormir a ~ ancha**, lid. (Kub, Arg): spát jak pařež; **(134) empacar las ~s**, vulg. (Nik): obout se někdo, komu zapáchají nohy; **(135) estar ~s** (Guat, Nik): být spojený, nerozlučný; **(136) hacer con las ~s**, lid. (Mex, Hond, Salv, Portor, Kol, Bol): dělat někdo neopatrně něco velmi špatného; **(137) hacer la ~**, lid. (Chil): dělat či říkat lichotivé věci; **(138) hacer (la) ~ ancha**, lid. (Arg, Urug): vykonávat něco v ohrožení, s těžkostmi; **(139) ir a parar las ~s** (Nik): spadnout, uhodit se; **(140) irse de ~s**, lid. (Ekv): o osobě: udělat vážnou chybu svým výrokem či skutkem; **(141) írsele las ~s**, lid. (Pan): chovat se nerozumně; **(142) levantar la ~¹** (Kub): viz: *alzar la pata*; **(143) levantar la ~²** (Nik): pohybovat se, chodit; **(144) llevarse entre las ~s**, lid. (Mex): uškodit někomu svou činností; **(145) meter la ~¹**, lid. (Salv, Nik, Pan, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol): o ženě: neplánovaně otěhotnět; **(146) meter la ~²**, lid. (Salv, Nik, Kost, Per): při řízení vozidla: šlápnout na to; přidat plyn; **(147) meter las ~s¹**, lid. (Guat, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ekv, Chil, Par): chovat se nevhodně, nepřiměřeně; **(148) meter las ~s²**, lid. (Guat): chybovat, mýlit se; **(149) meter las cuatro ~s**, lid. (Pan, Dom, Portor, Bol): chovat se nevhodně, nepřiměřeně; **(150) meterle la ~ a un carro** (Hond): jet plnou rychlostí; **(151) meterse entre las ~s de los caballos** (Nik, Pan, Kub, Dom): ocitnout se v ožehavé, složité, nebezpečné situaci; **(152) mirar con las ~s** (Hond): chovat se k někomu pohrdavě; **(153) parar las ~s¹**, lid. (Guat, Hond, Nik, Bol, Chil, zápArg): zaklepat bačkorama, natáhnout brka; zemřít; **(154) parar las ~s²** (Kost, Kol): spadnout; **(155) parar las ~s³**, lid. (Guat, Chil): spadnout na záda; **(156) pararse en dos ~s** (Dom, Chil): chovat se v komplikované situaci rozhodně a enegricky; **(157) pararse en las ~s de atrás¹**, venk. (Portor): stát si tvrdošijně na svém; neustoupit; **(158) pararse en las ~s de atrás²**, venk. (Portor): naštvat se, rozhněvat se, rozzlobit se; **(159) partir las ~s** (Kub): potrestat někoho za způsobenou chybu; **(160) perder la ~** (Portor): o kohoutích zápasech: vyčerpat síly během zápasu; **(161) ponerse a la ~**, lid. (Kol, Urug): být na někom závislý; ► čekat než někdo dokončí zadaný úkol; **(162) quedar ~s**, lid. (Guat): dohrát hru bez vítězství či porážky; **(163) revolear la ~**, lid. (Urug): jít na večírek, párty, oslavu; vyhodit si z kopytka; odvázat se; **(164) saber dar la ~**, lid. (Portor): být schopný a ohleduplný, chovat se obezřetně; **(165) saber de la ~ que cojea**,

lid. (Kub, Dom, Portor): znát dopodrobna něčí slabá místa; **(166) saber de qué ~ cojea**, vulg., lid. (Pan): znát velmi dobře něčí slabá místa; **(167) sacar las ~s de barro**¹ (Ven): napravit chybu; **(168) sacar las ~s de barro**² (Ven): vyřešit problém; **(169) saltar en una ~**, lid. (Nik, Kub, Ekv, zápBol, Chil, Arg, Urug): dávat najevo radost, spokojenost; viz též: *saltar en una sola pata*; *saltar en un pie*; **(170) saltar en una sola ~** (Kub): viz: *saltar en una pata*; **(171) ser la ~ del diablo**¹ (Kub, Bol): o dítěti: být velmi neklidný; šít s ním všichni čerti; **(172) ser la ~ del diablo**² (Kub): o osobě: být velmi zábavná, sympatická; **(173) ser muy ~** (Kost, Per): být velmi dobrý kamarád, udržovat s někým vřelé přátelství; **(174) serruchar las ~s**¹, lid. (Kub): zadržet někoho s nevhodným chováním; **(175) serruchar las ~s**², lid. (Kub): morálně někoho zkazit; **(176) serruchar las ~s**³, lid. (Urug): uškodit někomu; viz též: *serruchar*; **(177) tener la ~ alzada**, lid. (Portor): být vždy ochotný jít ven, procházet se; **(178) tirar ~**, lid. (Per): chodit; **(179) tratar con las ~s**, lid. (Hond; málo použ. Mex): urazit někoho, týrat někoho, nebýt k někomu zdvořilý; **(180) tumbar las ~s**, lid. (Portor): tvrdě se pomstít nepříteli; **(181) verle las ~s a la sota**, lid. (Arg, Urug): podezřívát; tušit pravdivé okolnosti ohledně situace, osoby; **(182) verle ~s a la culebra** (Nik): viz: *verle patas a la sota*; **(183) verle ~s a la sota** (Nik): mít halucinace, vidět neexistující věci; **(184) volar ~**, lid. (Guat, Salv, Nik, Kost): urazit pěšky dlouhou vzdálenost; **(185) volear ~**, lid. (Kol): urazit pěšky dlouhou vzdálenost; (DA).

patá, f. **(1) darse una ~** (Kub, Portor, Ven): viz: *darse una patada*; (DA).

pata-pata, f. **(1)** (Bol): hračka; ► míček přivázaný ke kotníku; **(2)** (Bol): hra; ► spočívá v přivázání míčku *pata-pata* ke kotníku, poté se roztočí a musí se přeskakovat; (DA).

patacala, adj/subst. **(1)** lid. (Per, zápBol): o osobě: bosá; **(2)** adv. (Per): naboso; (DA).

pataconear, intr. **(1)** lid. (stř, szArg): jít pěšky, pochodovat; (DA).

patadeporro, m. **(1)** (Mex, Kost, sevKol): o osobě: mající ráda procházky, cestování; (DA).

patadura, subst/adj. **(1)** lid. (Bol, Par, Arg, Urug): o osobě: nemotorná, zejména při tanci či při fotbalu; (DA).

patagüino, -na, adj. **(1)** lid. (Chil): o věci: ohromná, přehnaná; (DA).

pataiporro, -ra, subst/adj. **(1)** lid. (Per, Bol): o osobě: ráda se bezcílně toulající po ulicích; (DA).

patajahua, m. **(1)** (Per): kamenná lavice sloužící jako lůžko; (DA).

patajuca, m/f. **(1)** (Hond): o osobě: se zapáchajícíma nohama; **(2)** subst/adj. (Hond): zápach; (DA).

pataleo, m. **(1) ~ de ahogado** (Pan, Bol, Chil): bezvýznamný protest; (DA).

pataleta, f. **(1)** lid. (Chil, Arg, Urug): indispozice či náhlé příznaky nemoci, zejména při onemocnění jater; **(2)** (Guat, Nik, Dom): ploutve; ► gumová obuv používaná při potápění; (DA).

pataletear, intr. **(1)** venk. (Ven): kopat, dupat; (DA).

pataleteo, m. **(1)** (Dom, Portor): kopání, dupot; (DA).

patalsuelo, adj. **(1)** (Ekv): o osobě: nenosící obuv; (DA).

patango, adj. **(1)** (Hond, Salv): o osobě: s křivýma nohama; **(2)** venk. (střHond, Nik): o osobě: malého vzrůstu se silným tělem; (DA).

patantaco, -ca, adj. **(1)** (Guat): o osobě: toporná; chodící těžkopádně; (DA).

patapata, f. **(1)** lid. (Chil): ruční pých; (DA).

patapelada, subst/adj. **(1)** (Bol, Chil): o osobě: chudá a bez bot; (DA).

pataperrear, intr. **(1)** lid. (vých a záp Bol, Chil, sz, zápArg): chodit po ulicích; korzovat; **(2)** lid. (Chil): hodně cestovat, projet mnoho míst a zemí; (DA).

pataperro, adj/subst. **(1)** lid. (Per): o osobě: pouliční povaleč; toulající se po ulicích; (DA).

patapila, adj. **(1)** lid. (szArg; adj/subst. Bol): o osobě: bosá; viz též: *pata pila*; (DA).

patapluma, adj. **(1)** (Portor): o kohoutovi: s opeřenýma nohama; (DA).

patarrajada, subst/adj. **(1)** lid., hanl. (Mex, Pan, Dom): o osobě: s chudých poměrů; **(2)** m/f., lid., hanl. (stř, zápBol): indián, který se z venkova přestěhuje do města; **(3)** subst/adj., lid., hanl. (stř, jižBol): o osobě: s neomaleným chováním a neupraveným vzezřením; (DA).

patarrasa, m. **(1)** (Portor): o kohoutích zápasech: mladý kohout bez ostruh; (DA).

patarrenca, m/f. (1) (Hond): o osobě: chromá, kulhající; viz též: *patachenca*; (DA).

pataruco, -ca, adj. (1) (Ven): kohout, který není z čisté rasy a je nevhodný pro zápasy; (2) lid., hanl. (Ven): o osobě: malomyslná, sklíčená, zbabělá; (3) m/f. (Ven): o osobě: nezkušená pro nějaký úkol; (DA).

patas, adj. (1) (Guat): o dvou a více osobách: nerozlučné, rovnocenné; (DA).

patasola, f. (1) (Kol): imaginární osoba, kterou se straší děti; (2) málo použ. (Kol): dětská hra; ► skákání po jedné noze, s druhou skrčenou; (DA).

patasucia, subst/adj. (1) hanl., lid. (Arg, Urug): o osobě: hrubá, neslušná, opovržením hodná; (DA).

patatín, m. (1) a ~, lid. (zápBol): po svých, pěšky; (DA).

patato, -ta, adj/subst. (1) (Kub): o osobě: velmi nízkého vzrůstu; (DA).

pateada, f. (1) (Hond, Salv, Nik): výprask, tlučení, bití; nakládačka (*golpiza*); (2) (Nik, Kost): kopání, dupání, bití nohama; (3) lid. (Hond, Nik): naprostá porážka ve sportu, v soutěži (*competencia*) či sporu; (4) (Hond): dlouhá a vyčerpávající chůze; (DA).

pateado, -da, adj. (1) lid. (Hond, Salv, Portor): o věci, o zákroku: špatná; (2) (Hond): o věci: nekvalitní; (3) (Hond): o osobě: zklamaná, rozčarovaná z něčeho špatného; (4) (Nik): o věci: opakující se; (5) ~ **de moscas** (Ven): potrava, na kterou sedaly mouchy; (DA).

pateador, -ra, adj. (1) (Mex, Nik, Kub, Kol, Chil; venk. Arg, Urug): o koních, o dobytku: velmi útočný, kopající; (2) m/f. (Hond, Per, Bol, Chil, Par): o fotbale: hráč, který dobře a silně kope do míče; (3) adj., přen. (Chil): o palné zbrani: se silným zpětným nárazem; (4) (Dom): o kohoutovi při zápasech: napadající nohama; (DA).

pateadura, f. (1) lid. (Kub, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): bití, tlučení, nakládačka (*golpiza*), kdy převážují úderů nohama; (2) lid. (Kub, Per, Chil): konečná porážka v soutěži (*competencia*), při debatě či ve volbách; (DA).

patear(se), intr. (1) (Mex, Salv, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven, Ekv, Bol, Chil, Arg, Urug): o palné zbrani: způsobit zpětný náraz při výstřelu; kopnout; (2) tr., lid. (Mex): rozloučit se, vyhodit či odmítnout někoho; (3) lid. (Chil): rozejít se; opustit partnera; (4) intr. (Mex, Kost, Kub, Par): o alkoholickém nápoji: být velmi silný; (5) tr., lid. (Kost, Pan, Portor, Ekv, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): mít po jídle či nápoji bolesti trávicího ústrojí; (6) (Chil): způsobovat něco či někdo nepohodlí, nepříjemnosti, být na obtíž; (7) lid. (Bol): o jídle: být nechutné, odporné; (8) lid. (Nik, Kost, Pan, zápKol, zápBol, Chil, Arg, Urug): o elektrickém spotřebiči: kopnout; ► během manipulace způsobit elektrický náboj; (9) tr/zvrat., lid. (střKol): upřeně něco pozorovat; (10) tr., lid. (Hond, Nik, Dom, Portor): převálcovat někoho ve sportu či ve sporu; (11) (Hond, Nik, Kub): bít, udeřit někoho; (12) lid. (Chil): odložit, odsunout povinnosti na později; (13) (Chil): falšovat; šidit, nařezávat kokain; (14) lid. (Dom): bez potíží plnit úkoly; (15) lid. (Portor): nedbale vykonávat věci; (16) lid. (Ekv): krást; (17) (Hond): o hrnčívství: zpracovávat jíl nohama; (18) ~ **con la izquierda**, lid. (Guat, Kost): o člověku: být homosexuál; (19) ~ **con la zurda**, lid. (Guat, Kost): o člověku: být homosexuál; (20) ~ **el alambre**, lid. (Salv): o osobě: opít se; (21) ~ **el balde**, lid. (← angl. *kick the bucket*, „zaklepat bačkorama, zemřít“), (Hond, Nik, Kost, Pan): zemřít, zaklepat bačkorama; (22) ~ **el cable** (Salv): o osobě: opít se; (23) ~ **el hígado** (Nik, Pan, Chik, Urug): být někomu špatně z jídla; (24) ~ **el nido**, lid. (vých, záp Bol, Arg, Urug): zničit, zhatit projekt, plán, vyjednávání; viz též: *patear el tablero*; (25) ~ **el tablero**¹ (Bol, Arg, Urug): viz: *patear el nido*; (26) ~ **el tablero**², lid. (Bol, Arg, Urug): říct nebo udělat něco nečekaného; (27) ~ **el tablero**³ (Per): bez přiznání se k neúspěchu odstoupit od návrhu, projektu či plánu; (28) ~ **el tarro**, lid. (Arg): pomoci někomu, zvýhodnit někoho; viz též: *patear los tarros*; (29) ~ **en contra**, lid. (Arg, Urug): přetvořit něco škodlivého pro vlastní účely; (30) ~ **la cubeta**, lid. (Guat, Hond): zemřít; (31) ~ **la perra**, lid. (Chil): být mrzutý a dávat to najevo; (32) ~ **las canillas**, lid. (Chil): opětovně a neustále na někoho útočit; (33) ~ **latas**, lid. (Per): být bez práce, bez peněz; (34) ~ **los tarros** (Arg): viz: *patear el tarro*; (35) ~ **oxígeno**¹, lid. (zápBol): chybovat; ► kvůli málo zkušenostem či kvůli nevhodnosti pro plnění úkolu; (36) ~ **oxígeno**², lid. (zápBol): dělat něco zbytečně; zbytečně na něčem trvat; (37) ~

pedras, lid. (Bol, Chil): nedělat nic užitečného či prospěšného; **(38) pateando sapos**, lid. (Arg): chodit velmi pomalu; (DA).

patebrique, m/f. **(1)** (Nik): viz: *pata de braque*; (DA).

pateca, f. **(1)** (Portor): v cukrovarském průmyslu: podpůrná část jeřábu; (DA).

patecabra, f. **(1)** argot (Dom, Kol): bodný nástroj, používaný zločinci; **(2)** (Dom, Ven): páčidlo; ► na jednom konci se dvěma zuby, na druhém konci s dlátem; používané u demoličních prací; **(3)** (Hond, Salv): ručně vyrobený doutník; viz též: *pata de cabro*; (DA).

patecabrazo, m. **(1)** (Hond): zářez udělaný páčidlem (*pata de cabra*); (DA).

patechucho, m/f. **(1)** (Hond, Salv): o osobě: toulající se; (DA).

pategallina, f. **(1)** lid. (Kol): vrásky kolem očí; **(2)** (Hond): palná zbraň se stabilizační trojnožkou; ► např. samopal; (DA).

patejuso, m. **(1)** lid. (Ven): ďábel; (DA).

pateperro, subst/adj. **(1)** lid. (Nik, střKol): pouliční povaleč; (DA).

patepuerco, subst/adj. **(1)** hanl. (Dom): o osobě: bezvýznamná, nevzdělaná; (DA).

patera, f. **(1)** venk. (Kub): lano, které slouží ke svázání nohou zvířat; **(2)** (Kub): místo, kde je mnoho homosexuálů; **(3)** venk. (Hond): místo, kde se chovají kachny; (DA).

patería, f. **(1)** lid. (Per, Chil): občasné a přehnané projevy přátelství; ► obvykle za účelem sympatií či dosažení nějakého cíle; **(2)** lid., hanl. (Portor): homosexualita; **(3)** lid., hanl. (Portor): zženštilý zvyk; **(4)** lid., hanl. (Portor): vlastnost některých homosexuálů; **(5) hacer la ~** (Per): viz: *hacer la pata*; (DA).

paterna, f. **(1)** (Guat, Hond, Salv, Nik): ovoce stromu *paterno*; **(2)** (Salv): noha; **(3)** (Salv): velký nůž, tesák; (DA).

patero, -ra, adj/subst. **(1)** lid. (Per, Chil): o osobě: pochlebovačná; lichotník; **(2)** (Per): o osobě: snadno si vytvářející přátele; **(3)** (Bol, Arg): o víně: šlapané; ► při zpracování hroznů; **(4)** (Hond, Salv): viz: *alcoholista*; (DA).

pateta, adj/subst. **(1)** (zápHond): dítě, chlapec; **(2)** (Hond): o osobě: chodící se špičkami od sebe; (DA).

patialegre, adj. **(1)** lid. (Kol): o osobě: mající ráda zábavu a rozptýlení, oslavy; (DA).

patiamarillo, m. **(1)** (Kub, Portor): o bojovém kohoutovi: tmavě žlutý s černýma nohama; (DA).

patibarcino, -na, adj. **(1)** (Kub): o koni: s bílými pruhy na nohou; (DA).

patica, f. **(1) a ~** (Ven): pěšky, po svých; (DA).

paticaliente, adj/subst. **(1)** lid. (Portor): o osobě: často chodící pěšky, toulavá; (DA).

patichi, adj/subst. **(1)** lid. (výchBol): o osobě: kulhající; (DA).

patichueco, -ca, adj/subst. **(1)** hanl. (Mex, Per, Chil): o osobě: s nohama do X; (DA).

paticuervo, m. **(1)** (Pen): viz: *mbiguá*; (DA).

patihinchado, f. **(1)** (Pan): lovecká puška; (DA).

patihinchado, -da, adj/subst. **(1)** lid., hanl. (Kol): o osobě: bez peněz a nízkého sociálního postavení; (DA).

patijuey, m. **(1)** (Portor): o kohoutích zápasech: kohout s velmi útočnými modrými či zelenými nohama; (DA).

patijunto, adj. **(1)** lid. (Kol, Chil): o osobě: s nohama vytočenými směrem ven a s koleny u sebe; (DA).

patilla, f. **(1)** (Dom, Portor, Kol, Ven): viz: *sacobari*; **(2)** (Bol, Per): sedadlo z vepřovice či z kamene připevněné ke zdi; **(3)** (Chil): v hornictví: kusy dřeva, které slouží jako schodiště, žebřík; **(4)** (sev, szKol): zadní část člunu, kde bývá kormidelník; **(5)** (Bol, Chil): sazenička; stonek rostliny; **(6) ~ de león** (Guat): bolest ledvin; **(7) hacerse la ~**, lid. (Chil): oholit se; **(8) llevarse de ~** (Hond): zmizet někdo nebo něco beze stopy; (DA).

patilludo, -da, adj. **(1)** lid. (Arg, Urug): o osobě: unavená, mající něčeho plné zuby; viz též: *patiyudo*; (DA).

patimorado, m. **(1)** venk. (Portor): o bojovém kohoutovi: s velmi útočnými žlutými a tmavými nohama; (DA).

patipelado, -da, adj. **(1)** lid. (Chil): o osobě: bosá; **(2)** adj/subst., lid., hanl. (Chil): o osobě: žijící v chudobě, bez prostředků; (DA).

patiperrear, intr. (1) (Bol, Chil): toulat se po ulicích, bezcílně se potulovat; (2) (Chil): často cestovat; objíždět svět; (DA).

patiperreo, m. (1) (Chil): potulky, bezcílné toulání se; (DA).

patiperro, -ra, subst/adj. (1) (Bol, Chil): o osobě: mající ráda cestování; ráda se toulající po různých místech bez stálého domova; (DA).

patiporsuelo, m/f. (1) (Dom): viz: *pata por suelo*; (DA).

patirrajado, -da, adj. (1) lid., hanl. (Kol): o osobě: s nižších společenských vrstev; (2) hanl. (Pan): o osobě z vnitrozemí: s velmi zažitými kořeny; (DA).

patiseco, -ca, adj. (1) lid. (Kol): o osobě: s velmi dlouhýma nohama; (2) (Kub): o ovoci: bez šťávy, bez chuti; (3) adj/subst. (Kub): o osobě: nevýrazná; (DA).

patitas, f., pl. (1) (Guat, Portor): nasolené prasečí nožky; (2) (zápBol): polévka; ► z jehněčích či vepřových nožek, sladkých brambor a sušených brambor *chuño*; (3) (Pan): očištěné a okořeněné vepřové nožky, připravené k vaření; (4) **de ~s** (Pan): pěšky, po svých; (5) **¡las ~s!**, lid. (Chil): to by stačilo!; ► pokárání vůči někomu, kdo se choval sprostě nebo cynicky; (6) **~s de tero**, lid. (Arg, Urug) o osobě: s velmi hubenýma nohama; (7) **gustarle las ~s de chanco** (Chil): viz: *gustarle el arroz con popote*; (DA).

patito, m. (1) (Mex, Chil): žabky; vlnky, které udělá kámen poslaný po povrchu vodní hladiny; (2) (jižMex): *Canavalia villosa*; ► popínavá rostlina; se vstříčně postavenými, oválnými a celokrajnými listy; hroznovitým květenstvím; zvonkovitými modrofialovými květy s bílými skvrnkami; plody tvoří rovné a ploché lusky; (3) (výchBol): *Ampelocera ruizii*; viz též: *balnquillo*; (4) adj., lid. (Mex): o věci: napodobenina, obvykle levnější a nižší kvality než originál; (5) **~ cuello listado** (výchBol): viz: *pájaro cantil*; (6) **~ punpún** (výchBol): viz: *pájaro cantil*; (DA).

patiyudo, -da, adj. (1) (Arg): viz: *patilludo*; (DA).

patiza, f. (1) málo použ., lid. (Mex, Ekv): kopance, údery nohama; (DA).

3.14. Pelo

pele, adj. (1) (Hond, Salv): o věci: špatná, škaredá; (DA).

pelicolorado, -da, adj/subst. (1) (Portor): o osobě: zrzavá; (DA).

pelicolorao, -aa, adj. (1) (Portor): zrzavý; viz též: *colorado*; (DA).

peliduro, -ra, adj. (1) lid., hanl. (Pan): o osobě: s kudrnatými vlasy; (DA).

peliento, -ta, adj/subst. (1) hanl. (Chil): o osobě: sprostá, vulgární, špatných způsobů, nevzdělaná; (DA).

pelietas, adj/subst. (1) lid. (Kol): o osobě: provokatérská; ráda vyvolávající hádky a roztržky; (DA).

peligro, m. (1) (Guat): vlasy; (DA).

pelili, m. (1) (Salv): neupravené vlasy; (DA).

pelillal, m. (1) venk. (Mex): viz: *pelillar*; (DA).

pelillar, m. (1) venk. (Mex): místo, kde roste pícína *pelillo*; viz též: *pelillal*; (DA).

pelillo, m. (1) (Mex, Hond): *Cyperus haspan*²⁹, *C. fugax*, *C. tenerrimus*; ► travina; dorůstá výšky až 50 cm; s rovným, vzpřímeným, tenkým a dlouhým stonkem; se zelenými malými květy; viz též: *navajueta*; (2) (Guat, Hond): tenké šlahouny některých travin, zejména na pastvinách a loukách; (3) (Hond): stěvní potíže; ► způsobené travinou *pelillo* u hovězího dobytka (*res*); způsobené masem tohoto dobytka; (4) (Chil): *Grarcilaria* spp.; ► řasa; dorůstá délky až 50 cm; tvaru dlouhého válce; se rovným stonkem s hnědočerveným větvením; (DA).

pelío, -ía, adj. (1) (Hond): o osobě: nedůležitá, průměrná, bez sociálního či ekonomického postavení; (DA).

pelionero, -ra, m/f. (1) (Mex, Portor, Kol): viz: *peleonero*; (DA).

pelis, adj/subst. (1) (Hond, Salv): o osobě: pozorná; závislá na někom; (2) (Hond, Salv): o koncertu, o vystoupení: dobrý, výborný, excelentní; (3) (Hond): o osobě: chytrá; (4) (Hond): expert; viz též: *ácido*; (5) adj. (Hond, Kost): o situaci, o problému, o záležitosti:

²⁹ viz: příloha č. 20

těžko vyřešitelná, těžko srozumitelná; (6) m., pl. (Hond): chlupy; (7) málo použ., lid. (Kost): viz: *pele*; (8) **andar** ~, lid. (Hond, Salv, Nik): dávat na něco či někoho velmi dobrý pozor; (9) **pararse el** ~ (Hond): mít strach; leknout se něčeho; (10) **pasar** ~s (Hond, Salv, Nik): dávat na něco či na někoho velmi dobrý pozor; (DA).

peliteñido, -da, adj/subst. (1) hanl. (Kol, Ekv, Par): o osobě: s valse obarvenými na blond; (DA).

pelito, m. (1) (Hond): hádka, šarvátka, diskuze; (DA).

pelo, m. (1) (Hond, Nik, Bol): načervenalé čnělky kukuřice; (2) (Chil): tenká slupka brambor (*papa*); (3) lid. (Chil): stav, hodnost; ► za zásluhy či objevy; (4) (Chil): vlákna sirupu, marmelády či cukru, které se tvoří při dosáhnutí bodu varu; (5) (Guat): dovození o chvilkové vzdálení se od hry, které žádají děti; (6) (Hond): velmi malý prostor; (7) venk. (Portor): ostnatý drát; (8) ~ **suelto y carretera**, fórm. (Kub): dělej si co chceš; jak myslíš, je to na tobě; ► pobídka k naprosto svobodnému jednání; (9) ~ **bueno**, lid. (Pan, Kub, Dom, Portor): rovné či vlnité jemné a poddajné vlasy; ► typické pro bělochy a indiány; (10) ~ **chicharrón** (Ven): kudrnaté vlasy; (11) ~ **cuscú** (Pan): stažené kudrnaté vlasy; (12) ~ **de alambre**¹ (Mex): foxteriér; (13) ~ **de alambre**², venk. (Portor): ostnatý drát na plotech; viz též: *pelo de púas*; (14) ~ **de chanco** (Hond): tvrdé nepoddajné vlasy; (15) ~ **de clavo**, m/f., lid. (výchBol): o osobě: se silnými zplihlými vlasy; (16) ~ **de cuca**¹, m. (Salv): kudrnaté vlasy; (17) ~ **de cuca**² (Salv): o osobě: lakomá; (18) ~ **de cuca**³ (Salv): o osobě: zlá; (19) ~ **de elote**¹ (Mex, Guat, Hond, Nik): blond vlasy; (20) ~ **de elote**² (Guat, Hond, Nik): načervenalé čnělky kukuřice; (21) ~ **de gato**¹ (Mex): *Asclepias curassavica*,³⁰ ► trvalá bylina; dorůstající výšky až 60 cm; se vstřícně postavenými listy; s elipticko-kopinatými světle zelenými listy; s květenstvím typu okolík; s nápadnými květy s červeným okvětím a žlutou korunou; viz též: *bencenuco*; *lavarropa*; *niño muerto*; *plato y taza*; *revienta muelas*; *viborana*; (22) ~ **de gato**² (Kol): viz: *cuatronarices*; (23) ~ **de gato**³, lid. (Kost): drobný, jemný déšť; (24) ~ **de guatuza** (Hond, Nik): kudrnaté zrzavé vlasy; (25) ~ **de jilote**¹ (Guat, Hond): načervenalé čnělky kukuřice; (26) ~ **de jilote**² (Guat, Hond): zrzavé vlasy; (27) ~ **de ñaña** (Nik): kudrnaté vlasy; (28) ~ **de púas**, venk. (Portor): viz: *pelo de alambre*; (29) ~ **de vieja** (Kol): *Antropogon bicornis*; ► travina; dorůstá výšky až 1,50 m; se vztyčeným rovným polodřevnatým stonkem s hrubým okrajem; s nažloutle bílými květy; s velkým, ochmýřeným a hroznovitým květenstvím; (30) ~ **duro** (Pan, Dom): kadeřavé, kudrnaté vlasy; (31) ~ **indio** (Kub, Portor, Ven): černé, rovné a silné vlasy; (32) ~ **kinky** (Portor): viz: *pelo quinqui*; (33) ~ **malo**¹ (Kub, Dom, Portor, sevKol, Ven): kadeřavé, kudrnaté vlasy; (34) ~ **malo**², lid., hanl. (Portor): velmi kudrnaté suché vlasy s tendencemi se třepit; ► typické pro černochoy; (35) ~ **muerto** (Dom): dlouhé jemné vlasy; (36) ~ **parado** (Mex, Hond, Nik, Kol, Ven): nepoddajné, kudrnaté, pichlavé vlasy; (37) ~ **quieto** (Kol): kadeřavé, kudrnaté vlasy; (38) ~ **quinqui**, lid., hanl. (Pan, Portor): kudrnaté suché vlasy, které má tendence růst od hlavy vzhůru; (39) **a** ~ (Pan): o vlasek; velmi těsně, zázrakem; (40) **al** ~ (Nik, Ven): z paměti a bez chyby; (41) **como un** ~, lid. (Kol): špatně naladěný, se špatnou náladou; (42) **de a** ~s, lid. (Guat): výborný, skvělý; (43) **de al** ~s¹, lid. (Guat): o osobě: využívající něčeho; (44) **de al** ~s² (Guat): kvalitní; (45) **de medio** ~¹ (Ven, Ekv, Per, Bol): o osobě: ze střední společenské třídy; (46) **de medio** ~², lid., hanl. (Kub, Ven, Urug): o osobě: z nezáviděníhodných společenských podmínek; (47) **de** ~s, vulg. (Mex, Nik): výborně, skvěle; viz: *de peluche*; *de peluches*; (48) **de un** ~, lid. (Nik, Bol): sotva, skoro; (49) **en** ~ (Guat, výchBol, Chil, Arg, Urug): o jízdě na zvířeti: bez postroje; (50) **en** ~s (Ven): v rouše Evině; bez oblečení, úplně nahý; (51) ~ **a** ~¹, málo použ., lid. (Guat, Urug): výměnný obchod; přímá směna jedné věci za jinou bez použití peněz; (52) ~ **a** ~², lid. (Guat, Urug): výměnou; směnou jedné věci za jinou; (53) ~ **con tuco**, lid. (Urug): o osobě: zrzavá; (54) ~ **de caña** (Portor): o bojových kohoutech: s jemnými peříčky; ► připomínající květy cukrové třtiny; (55) ~ **de choclo**¹, lid. (Ekv, Per, Chil): vlákna klasů kukuřice; (56) ~ **de choclo**², lid. (Ekv, zápBol, Chil): o osobě: s blond vlasy; se slámově žlutými vlasy; (57) ~ **de erizo**, lid. (zápBol): o osobě: se zplihlými a silnými vlasy; (58) ~

³⁰ viz: příloha č. 21

de guama (Ven): sametový či filcový klobouk; ► používaný zejména muži na venezuelských planinách; **(59) ~ de la cola**, lid. (Chil): nedůležitá, bezvýznamná věc; **(60) ~ en la leche** (Chil, Urug): viz: *pelo en la sopa*; **(61) ~ en la sopa**, lid. (Nik, Chil, Urug): věc způsobující nepohodlí, zlost či obtíže; viz též: *pelo en la leche*; **(62) ~ y barba** (Salv): oplacená či dvojnásobná laskavost; **(63) nunca falta un ~ en un sancocho** (Dom): to tak ještě chybělo!; ► vyj., že i přes příznivou situaci se vždy najde něco nevhodného či nepříjemného; **(64) pierde el ~, pero no las mañas**, lid. (Nik, Bol, Urug): starého psa novým kouskům nenaučíš; ► vyj., že člověk během let změní své chování jen těžko; **(65) alzar ~**, lid. (Guat, Salv): vstávat vlasy na hlavě; mít strach; **(66) bajarse el ~** (Pan): ostříhat si vlasy; **(67) cear a ~**, lid. (Ekv, Per, Bol): přihodit se něco ve správný okamžik; **(68) caer un ~ en la sopa** (Hond): dopadnout něco špatně; mít nepříjemnosti; **(69) cagar ~** (Portor): mít s někým či něčím nepříjemnosti; **(70) cargar ~** (Guat): mít strach; **(71) correrla en ~** (Guat): ohrožovat někdo něco; **(72) crecer(le) el ~** (Chil): velmi rychle vystoupat na lepší pracovní pozici; **(73) dar hasta entre el ~** (Portor): zbit; viz: *dar como a pillo de película*; **(74) dar ~**, lid. (Chil): kategorizovat, konkretizovat něco; **(75) echar el ~**, lid. (Chil): bavit se, užívat si; **(76) echar ~s a la leche** (Chil): viz: *echar pelos a la sopa*; **(77) echar ~s a la sopa**, lid. (Dom, Chil): házet klacky pod nohy; obtěžovat, vyrušovat, škodit něčemu či někomu; viz též: *echar pelos a la leche*; **(78) estar del ~**, lid. (Hond): být pod tlakem, nervózní; **(79) faltarle ~ pa' moña**, lid. (Kol): nemít dostatečné zkušenosti k realizaci úkolu či k důstojnému vyřešení problému; **(80) halarse de los ~s** (Pan): vidět vzteky rudě; být velmi rozzlobený; **(81) ir ~ a ~**, lid. (Portor): při soutěži (*competencia*), při hádce: ruku v ruce; táhnout za jeden provaz; **(82) jalarse los ~s¹** (Per): trápit se; ► kvůli přemíře práce a nedostatku času k včasnému dokončení; **(83) jalarse los ~s²** (Pan): být velmi rozzlobený, vzteklý; **(84) meter(le) los ~s para dentro**, lid. (Pan, Dom): vystrašit někoho; **(85) no tener un ~ de bobo**, lid. (Kub): být velmi chytrý a zvědavý; viz též: *no tener un pelo de lesa*; **(86) no tener un ~ pelo de lesa** (Chil): viz: *no tener un pelo de bobo*; **(87) no tener ~ pelo de zonzo**, lid. (Kub, Bol, Arg, Urug): být chytrý a zvědavý; **(88) parar los ~s**, lid. (Mex, Guat, Pan, Ven, Bol, Chil, Urug): velmi ohromit; **(89) pararse(le) el ~¹** (Mex, Nik, Kost, Pan, Kol): zažívat obavy, leknout se, divit se; **(90) pararse(le) el ~²**, lid. (Guat, Hond, Pan, Kol, Bol, Chil, lid. Kost, Par, Urug; málo použ. Per): vystrašit se; vstávat hrůzou vlasy na hlavě; **(91) pararse los ~s**, lid. (Guat, Hond, Kost, Kub, Portor, Kol, Ven, Per, Bol, Chil): zježit se někomu vlasy na hlavě; ► ze strachu či z chladu; **(92) pedir ~¹** (Guat): při dětské hře: žádat o oddech či přestávku; viz též: *pedir paro*; **(93) pedir ~²**, přen. (Guat): při konfliktu, v kritické situaci: požadovat na nějaký čas klid, příměří; **(94) poner un ~ en la sopa** (Hond): neshodovat se v něčem; pokazit správnou věc; **(95) subir el ~**, lid. (Chil): zvýšit kvalitu nebo vzhled něčeho; **(96) tener hasta el último ~** (Kub): mít něčeho plné zuby; mít něčeho až po krk; **(97) tener más ~ que un empacho de coco**, lid. (Portor): být velmi zarostlý, vlasatý; **(98) tener poco ~**, lid. (Portor): nebýt způsobilý, vhodný pro zadaný úkol; **(99) tirar más de un ~ de crica**, vulg., lid. (Portor): být něco velmi vlivné, mocné; **(100) tomar del ~** (Nik, Kol, Par): vysmívat se, posmívat se někomu; (DA).

peloláis, adj/subst. **(1)** (Chil): zejména o mladé ženě: s dlouhými rovnými vlasy a s chováním mládeže z vyšší společenské třídy; fíflena; (DA).

pelón, m. **(1)** vulg. (Mex, Hond, Salv, Nik): penis, pyj; **(2)** (Par, Arg, Urug): broskev (*durazno*) bez chloupků; **(3)** (jižBol): osvěžující nápoj; ► připravený z uvařených sušených broskví (*durazno*) se skořicí a cukrem; **(4)** (Hond, Salv): o loterii: číslo obvykle zakončené nulou; **(5)** (Hond, Nik): krátký sen; **(6)** (Salv): oděrka, škrábnutí; **(7)** přen. (Hond): voják; **(8)** lid. (Hond): zamračení se; **(9)** (Portor): viz: *gallo pelón*; **(10) cuatro ~es**, lid. (Guat, Hond, Nik): málo lidí; **(11) echar un ~**, lid. (Nik): držet siestu; spát; (DA).

pelón, -na, m/f. **(1)** (Guat, Salv, Nik): dítě, chlapec; **(2)** lid., hanl. (Guat): o osobě: nedůležitá, jíž jméno se nechce vyslovit; **(3)** hanl. (Hond): o osobě: chudá, ze zavřehňohdné společenské třídy; **(4)** adj. (Guat, Hond, Salv): o terénu, o krajině: bez porostu; **(5)** lid. (Ekv): o osobě: vlasatá; (DA).

pelona, f. (1) lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Ven, Per, Bol Kost, zápEkv; tabu Pan; lid. Kol): něčí smrt; (2) (Guat, Nik, Kost, Kub, Dom, Ven, Per): smrt, smrtka; ► symbol smrti, obvykle zobrazovaný jako kostlivec s kosou; (3) hanl. (Guat, Hond, Salv, Nik): o hlavě: plešatá; (4) (Ekv): nezdár, omyl, kvůli kterému se někdo stane terčem posměchu; (5) (Nik): sjetá pneumatika (*llanta*), bez vzorku; (6) **cargarse la ~** (Mex, Chil): viz: *cargarse de cadejo*; (7) **coger una ~**, argot (Portor): dostat doživotní trest; (8) **llevarse la ~**, lid. (Kub, Hond, Salv, Kol): zemřít; (DA).

pelonar, tr. (1) lid. (sevMex): ostříhat dohola; viz též: *pelonear*; (DA).

peloneada, f. (1) lid. (Hond, Salv, Nik): o stříhání vlasů: dohola; (DA).

pelonear(se), tr. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik): ostříhat vlasy dohola; viz též: (*pelonar*) (2) tr/zvrat. (Guat, Hond, Salv, Nik): ostříhat se dohola; (DA).

pelonera, f. (1) (Pan): dětská hra; ► ten, kdo prohraje, bývá jemně bit rukama po hlavě; (2) lid. (Pan): pohlavek, políček; ► slabá rána rukou po hlavě; (3) málo použ., přen., lid. (Pan): pokárání; (DA).

pelópidas, m/f. (1) lid. (Per, Bol): o osobě: hloupá, pošetilá; (DA).

pelucón, -na, adj/subst. (1) lid. (Kub, Per, zápBol, Chil): o osobě, o její hlavě: s hustými dlouhými vlasy; (2) lid., hanl. (Ekv, Urug): o osobě: zámožná, bohatá, která svůj majetek dává ostentativně najevo; (DA).

peluqueada, f. (1) lid. (Mex, Hond, Nik, Kol, Per, Bol, Par, Arg, Urug, Chil; m. Kost, Ekv): ostříhání vlasů; (2) lid. (Par): hrubá výtka; (DA).

peluqueado, -da, adj. (1) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Bol): o osobě: s ostříhanými vlasy; (DA).

peluquear(se), tr. (1) lid., (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kol, Ven, Ekv, Per, Chil, sevArg, zápBol, Par; málo použ. Per, Urug): ostříhat vlasy; (2) tr/zvrat., lid. (Mex, Guat, Hond, Nik, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, sevArg, Par; málo použ. Urug): ostříhat si vlasy; (DA).

peluquera, f. (1) (Kub): bohaté, husté vlasy; (DA).

peluquerita, f. (1) (Arg): viz: *llana*; (DA).

pelusa, f. (1) hanl. (Mex): skupina lidí z nízkých společenských vrstev; (2) m/f. (Chil): o dítěti: nezbedné, toulající se po ulicích; obvykle z nízkých poměrů; (3) adj/subst., málo použ., lid. (Chil): o osobě: ráda páchající neplechty, čertoviny, taškařice; (4) m. (Pan): kožní vyrážka; ► způsobená některými nakažlivými nemocemi; častá u dětí a dospívajících; (5) **¡la ~!** (Ven): nikoliv!; ► vzletná negace; (6) **la ~ de la contrapelusa**, lid. (Kub): nejmenší, nejtěšnější podrobnost; (DA).

pelusada, f. (1) (Hond, Kost): velké množství chlupů; ► zejména v podpaží a v oblasti genitálií; viz též: *pelusanga*; (2) tabú (Hond): vulva, ženské lůno; viz též: *pelusanga*; (DA).

pelusanga, f. (1) (Hond): velké množství chlupů; viz též: *pelusada*; (2) tabú (Hond): vulva; ženské lůno; viz též: *pelusada*; (DA).

pelusear, intr. (1) (Chil): zejména o dítěti: páchat nezbednosti, alotria; (2) málo použ. (Chil): o dospělé osobě: vtípkovat, popichovat; (DA).

pelusiento, -ta, adj. (1) lid. (Per, Chil, Arg): o věci: chlupatá; (2) adj/subst., lid. (Chil): o dítěti: nezbedné, rošťácké (*pelusa*); (DA).

pelusón, -na, m/f. (1) lid. (Chil): o mladé osobě: ráda se chovající uličnický, šibalský; (DA).

3.15. Pie

pie, m. (1) (← angl. *feet*, „stopa, noha“), (Bol, Chil, Arg): záloha; peněžní částka, která se platí u nákupu na splátky; (2) (Hond, Par): stopa; ► jednotka délky; 9,29034 dm; u měření povrchu dřeva; viz též: *pie tablar*; (3) (Hond): jednotka výšky; ► 9,29034 dm; (4) (Hond): kubická jednotka; ► u měření dřeva; 0,0023597 m³; viz též: *pie de madera*; *pie tablar*; (5) (← angl. *pie*, „koláč, dort“), (US, Kub, Portor): ovocný koláč; (6) (Hond): dezert plněný citrónovou či jablečnou náplní (*poleada*) polévaný krémem (*betún*); (7) (Chil): viz: *pie de cueca*; (8) (Portor): kvašený alkoholický nápoj dochucený *mabí*; (9)

venk. (Portor): minimální množství pikantního *mabí*, přidávaného do této směsi; **(10)** venk. (Portor): verš; ► u básni *décima*; slouží k ukončení improvizovaného přednesu lidových zpěváků; **(11)** venk. (Portor): list tabáku; nejhorší; druhotné kvality; **(12) ~ de cabra** (Mex): *Bauhinia divaricata*; ► keř; dorůstá výšky až 8 m; se složenými dvojlaločnatými listy; s bílými či růžovými květy ve vrcholičnatém květenství; plody tvoří lusky; viz též: *huella de chivo*; *pata de cabra*; **(13) ~ de chivo** (Dom): viz: *pie de cabra*; **(14) ~ de gallo**¹ (Mex): viz: *plumajillo*; **(15) ~ de gallo**² (Guat): viz: *pata de gallina*; **(16) ~ de madera** (Urug): kubická jednotka; viz též: *pie*; **(17) ~ de niño**¹ (Hond): bylina; viz též: *golondrina*; **(18) ~ de niño**² (Pan): *Pedilantus tithymaloides*; ► okrasný keř; dorůstá výšky až 3 m; s mnoha stonky; se vstřícně postavenými vejčitými až eliptickými částečně masitými listy; s drobnými květy v květenství úbor obklopeném červenými listeny; plody tvoří tobolky s třemi laloky; vařené stonky a listy mají své využití v lidovém léčiteství; **(19) ~ de paloma** (Hond): bylina; viz též: *mazorquilla*; **(20) ~ tablar** (Hond): jednotka délky a objemu; viz též: *pie*; **(21) a ~**, lid. (Mex, Kost, Par): bez podpory; **(22) a ~ pelado**, lid. (Mex, Bol, Chil): naboso; **(23) al ~ de la vaca**¹, lid. (Nik, Kost, Per, Chil, Arg, Urug, výchBol): o mléce: čerstvé, právě nadojené; **(24) al ~ de la vaca**², lid. (Kost, Arg): místo, kde se napjatě čeká na událost s neznámým koncem; **(25) con el ~ en el suelo** (Par, Urug): o osobě: bosá; **(26) con un ~ aquí y otro allá** (Dom): jednou nohou v hrobě; na smrtelné posteli; **(27) con un ~ en el cajón**, lid. (Chil, Par, Urug): o osobě: na smrtelné posteli; ► kvůli nemoci či kvůli stáří; **(28) de cuatro ~s**, lid. (Bol): na všech čtyřech; ► s rukama a nohama na zemi; **(29) de ~** (Salv, Nik): často; neúnavně; **(30) en el BMV dobel ~**, lid. (Hond): pěšky; **(31) en el mero ~** (Hond): na začátku, na startu; **(32) en ~**, venk. (Mex, Kost, Per, Par, Arg, Urug): o zvířeti: prodávající se živé; **(33) ~ de amigo**¹ (Hond, Nik, Dom): u ohraničení pozemků, u plotů a branek: podpěrný sloup; ► šikmo umístěný sloupek, který podpírá rohové sloupy; **(34) ~ de amigo**² (Kub): podpůrná část knihoven či regálů; **(35) ~ de barba** (Ven): licousy; část vousů; **(36) ~ de cueca** (Chil): části, na které se dělí tradiční tanec *cueca*; viz též: *pie*; **(37) ~ de gallina** (Nik): trojnožka; třínohá stolička; **(38) ~ de gallo** (Guat): vrásky kolem očí; **(39) ~ de Judas**, lid. (Per): o osobě, zejména o dítěti: nezbedné, velmi živé, neklidné; **(40) ~ de mico** (Hond): ševcovské kopyto; **(41) para que no dé ~, démosle Juan** (Salv): musíme ho umlčet!; ► vyj., že je nutné někoho zabít, aby mlčel; **(42) bailar en un ~**, lid. (Hond): být smutný ze situace; **(43) caer con los ~s hinchados** (Guat): být někdo přepadený; **(44) dar ~** (Kub): v moři či v řece: dosáhnout nohama na dno s hlavou nad hladinou; **(45) dar ~ atrás**, lid. (Kol, Chil, Bol): ustoupit, změnit názor ohledně vykonávané věci; přestat tuto věc vykonávat; **(46) dar el ~ forzado** (Kub, Portor): o tradiční venkovské hudbě: improvizovat verš, aby se dala ukončit sloka *décima*; **(47) dejar a ~**, argot (Salv): o vše někoho okrást; **(48) dejar los ~s en la calle**, lid. (Chil): velmi mnoho chodit; našlapat se; ► být unavený z pochůzek; **(49) echar ~ atrás**, lid. (Chil): ustoupit, změnit názor ohledně vykonávané věci; přestat tuto věc vykonávat; **(50) echar un ~**, lid. (Kub, Portor, Ven): tančit; **(51) estar a ~**, lid. (Portor): zůstat bez automobilu; **(52) levantar el ~** (Kub): přestat navštěvovat nějaké místo; **(53) llegar golpeando con los ~s**, lid. (Chil): přinést na schůzku či na návštěvu mnoho darů; **(54) llevárselo entre los ~s** (Guat): zruinovat, způsobit někomu, něčemu velké škody; **(55) no dar ~ en bola**, lid. (Kost, Kol, Per, Bol, Chil, Urug): kvůli nevědomosti či zmatku vykonat špatně úkol; **(56) no perder ~ ni pisada** (Pan, Kub, Dom, Portor): opatrovat jako oko v hlavě; nespustit někoho z očí; ► někoho pečlivě kontrolovat, hlídat; stále někoho doprovázet; viz též: *no perderle ni pie ni pisada*; **(57) pararse en dos ~s**, lid. (Nik, výchBol): zaujmout rozhodný postoj; **(58) picar los ~s**¹ (Hond, Nik, Ekv): velmi si přát něco vykonat; **(59) picar los ~s**² (Pan): toužit po účasti na něčem vysněném; **(60) poner ~s y cabeza** (Guat): přehánět; **(61) quedarse a ~** (Nik): viz: *quedarse en blanco*; **(62) sacar el ~**, lid. (Kub): opustit něco či někoho; **(63) saltar en un ~** (Nik, Pan, Per, Bol, Arg): viz: *saltar en una pata*; (DA).

piecera, f. **(1)** (Mex, Urug): v nohách postele; spodní část postele; (DA).

piecero, m. **(1)** (Mex, Pan): podnožka; malá stolička pod nohy; (DA).

piecito, m. **(1)** (Guat): zadní noha vepře; (DA).

pierruli, m. (1) a ~ (Kub): pěšky; (DA).

piesera, f. (1) lid. (Mex, Arg, Urug, Ekv): deska ohraničující spodní část postele; (DA).

piesero, m. (1) (sevKol): v nohách postele; spodní část postele; (DA).

pieses, m. (1) pl., venk., lid. (Guat, Hond, Nik, Kost, Salv): nohy; (DA).

3.16. Piedra

piedra, f. (1) (Mex, Hond, Nik, Kost, Pan): o droze: ve formě krystalů; ► získaná smícháním kokainu hydrochloridu s hydrogenuhličitanem; (2) (Nik, Kost, Ven): dávka cracku, drogy; (3) lid. (Kol): zlost, vztek; (4) argot (Per): lidský obličej; ksicht, ciferník; (5) (Ven): dominová kostka; (6) (Hond, Nik, Bol): nahromadění zkamenělé soli v ledvinách některých zvířat, zejména u vysoké zvěře; (7) adj. (Guat, Nik): o osobě: nesympatická, s nepříjemným chováním; (8) f., venk. (Hond, Nik): ptačí vole; (9) (Kub): náhodný úspěch; (10) adj. (Nik): o osobě: lakomá; (11) f. (Portor): o osobě: s nepříjemným chováním; (12) ~ **berenguela**, málo použ. (Per, sevChil): sádrovec, alabastr; ► nepříliš tvrdý bílý kámen; občas průsvitný; viz též: *piedra de Puno*; *piedra de lago*; (13) ~ **bola** (Ekv, Arg): oblázek; ► erozí a tokem vody ohlazený a zakulacený kámen; (14) ~ **canteada** (Hond, Bol): kámen opracovaný kameníkem; (15) ~ **chispa** (Ekv): štěrk; štěrkopísek; ► konstrukční materiál podobný suti; kamínky jsou však jemné, podobné písku; používaný v zednictví a při úpravě povrchu vozovek; (16) ~ **de Huamanga** (střPer): druh bílého (občas šedého či sépiového) sádrovce (alabastru); ► sopečného původu; kujný; používá se v keramice a k dekoracím; (17) ~ **de moler** (Mex, Nik, Kost, Kol, Ekv, Chil, Par, Pan): čtvercový kámen s jednou stranou rovnou nebo mírně vydutou; ► slouží k drcení zrn za pomoci druhé ruky či dalšího kamene; (18) ~ **de Puno** (Per): viz: *piedra berenguela*; (19) ~ **de rayo**¹, venk. (Dom, szArg): v lidových náboženstvích: zčernalý kámen se zářezem, kterému se připisují nadpřirozené schopnosti; (20) ~ **de rayo**² (Guat, Salv): sekera z předkolonizační doby; (21) ~ **de rayo**³ (Guat, Hond): nefrit; (22) ~ **de rayo**⁴ (Hond): křemen; (23) ~ **del lago** (Per): viz: *piedra berenguela*; (24) ~ **lipe** (Hond): síran měďnatý; (25) ~ **manzana** (zápBol): dlažební kámen; ► zakulacený kámen; s průměrem 10 – 15 cm; používaný k dláždění; (26) ~ **pirimán** (jzChil): kámen s magnetickými vlastnostmi, kterému se připisují magické vlastnosti; (27) ~ **poma**, venk. (Hond, Nik, szArg): pemza; (28) ~ **sapo** (Arg): snadno opracovatelný měkký zelenkavě černý kámen; (29) **con cuatro ~s en la mano** (Nik, Pan, Kol, Ven): dávající najevo nepřátelství; násilnicky reagující; (30) **con una ~ en el pecho** (Kost, Pan, Chil): s velkým zadostiučiněním; ► když se obdrží lepší než očekávaná odměna; (31) ~ **de tope**¹ (Chil): kámen úrazu; nevhodná věc; důvod, kvůli kterému se musí něco zařizovat, řešit; (32) ~ **de tope**² (Ekv): prubířský kámen; ► pomáhá zjistit dobré a špatné okolnosti, vlastnosti; (33) ~ **de tope**³, lid. (Ekv): o osobě, o věci: objekt či častý terč kritiky; (34) ~ **de tranca** (Ven): o osobě, o věci: objekt či častý terč kritiky; (35) ~ **libre**¹, lid. (Arg, Urug): mít volnou ruku; mít volnost k rozhodování či k jednání; ► obvykle udělené osobě, která je podřízená; (36) ~ **libre**² (jzBol, Urug): dětská hra na honěnou; ► cílem je pochyťat členy soupeřícího týmu, kteří běží z jednoho místa na jiné bezpečné místo; (37) **¡qué ~!** (Portor): ani ve snu!, jen přes mou mrtvolu! ► vyj. odmítnutí vůči nepříjemné, nesympatické osobě; (38) **tres ~s** (Salv): o věci: velmi dobrá; viz též: *tres piedras y un tejo encima*; *tres piedras y un tetunte*; (39) **tres ~s y un tejo encima** (Salv): viz: *tres piedras*; (40) **tres ~s yun tetunte** (Salv): viz: *tres piedras*; (41) **las ~s rodeando se encuentran** (Kub): dříve nebo později se zase setkáme; ► vyj. nevyhnutelné opětovné setkání dvou a více osob; (42) **botar la ~**, lid. (Chil): ukojit muž či zvířecí samec svůj sexuální chtíč; (43) **darse con ~s en el pecho** (Kost, Portor): viz: *darse con una piedra en el pecho*; (44) **darse con una ~ en el pecho**, lid. (Kub, Chil): s velkým zadostiučiněním; ► když se obdrží lepší než očekávaná odměna; viz též: *darse con piedras en el pecho*; *darse con un canto en el pecho*; *darse con una piedra en los dientes*; (45) **darse con una ~ en los dientes** (Ven, Chil): viz: *darse con una piedra en el pecho*; (46) **darse la ~ con el coyol**, lid. (Hond): sejít se dvě stejné osoby; chodit spolu; (47) **dormir como ~ en pozo**, lid. (Mex): tvrdě spát; (48) **encontrarse la ~ con el coyol**

(Guat): střetnout se, pohádat se dvě tvrdohlavé osoby, které odmítají přistoupit na jiné názory, než své vlastní; **(49) estar tres ~s** (Guat): být dobrý; dobré kvality; s dobrými vlastnostmi; **(50) hablar ~s**, lid. (Ekv, Per): žvanit; plácát hlouposti, absurdní a nepřístojné věci; viz též: *hablar rocas*; **(51) hacer la ~**, lid. (Bol): nechat někoho čekat na schůzce; **(52) juntarse la ~ con el coyol** (Guat, Hond, Salv): střetnout se, pohádat se dvě tvrdohlavé osoby, které odmítají přistoupit na jiné názory, než své vlastní; **(53) lanzar la ~ con la mano ajena** (Guat): dělat něco pokrytecky, s přetvářkou; **(54) pasar por la ~¹**, lid. (Portor): posmívat se někomu; **(55) pasar por la ~²** (Portor): hádat se s někým ve vyučování; **(56) pasar por la ~³** (Portor): propadnout; neudělat někdo zkoušku; **(57) patear ~s**, lid. (Bol, Chil): nedělat nic užitečného či prospěšného; **(58) recibir con cuatro ~s en la mano**, lid. (Nik, Kol, Urug): nepřátelsky někoho přijmout; viz též: *recibir con una piedra en cada mano*; **(59) recibir con una ~ en cada mano**, lid. (Pan): viz: *recibir con cuatro piedras en la mano*; **(60) sacar la ~**, lid. (Kol): ztratit s někým trpělivost; **(61) salirse la ~**, lid. (Kol): dojít někomu trpělivost; **(62) ser ~ en el zapato** (Portor): viz: *ser la arena en su zapato*; **(63) tener ~**, lid. (Kol): mít špatnou náladu; **(64) tirar ~s** (Kub): chtít někoho náhodou přistihnout; **(65) toparse la ~ con el coyol¹** (Guat, Nik): střetnout se, pohádat se dvě tvrdohlavé osoby, které odmítají přistoupit na jiné názory, než své vlastní; **(66) toparse la ~ con el coyol²**, lid. (Hond): sejít se dvě stejné osoby; chodit spolu; **(67) volar ~** (Guat): házet kamení; kamenovat; (DA).

piedraje, m. **(1)** venk. (Hond): krupobití; (DA).

piebrero, m. **(1)** málo použ. (Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Portor, Ven, Ekv): kamenité místo; **(2)** (Hond): krupobití; (DA).

piebrero, -ra, adj. **(1)** lid. (střKol): o osobě: snadno rozhněvaná; **(2)** adj/subst. (Hond, Kost, Pan): o osobě: užívající drogu crack; **(3)** lid., hanl. (Pan): o osobě: závislá na drogách, toulající se po ulicích, špinavá a neupravená; (DA).

piebrin, m. **(1)** (Guat, Hond, Salv, Nik): šterk, jemně rozdrčené kamení; (DA).

piebro, m. **(1)** (Kol): viz: *chirrinchao*; **(2)** (Pan): viz: *palo curtidor*; (DA).

piebro, -ra, adj. **(1)** lid. (Kol): o osobě: dopálená, rozzlobená; (DA).

piebrón, adj/subst. **(1)** lid. (Per): o muži: atraktivní, přitažlivý; (DA).

piebronón, m. **(1)** lid. (Kol): ohromný vztek, zlost; (DA).

piebroso, -sa, adj. **(1)** (Salv): o terénu: kamenitý; (DA).

3.17. Pierna

pierna, f. **(1)** (Mex, Guat, Nik, Kol, Per, Bol): o ptácích, zejména o kuřatech: noha, stehno; **(2)** adj., lid. (výchBol, Arg, Urug): o osobě: vždy připravená spolupracovat či pomoci; **(3)** f. (Arg): o karetní hře: tři karty stejného čísla, ale jiné barvy; **(4)** m/f., málo použ. (Arg): při hře v karty: hráči, karbaníci; **(5)** f. (Ekv, Chil): o regatě: každá z částí či z vylučovacích kol soutěže (*competencia*); **(6)** lid. (Chil): o osobě: partner; ve vztahu s jinou osobou; viz též: *pierna suave*; **(7)** (Hond): udidlo; **(8) ~ de freno**, venk. (Hond): pákové udidlo; ► část uzdy; k oběma jejím vnějším stranám jsou připevněny otěže; **(9) ~ negra** (Guat): onemocnění hovězího dobytka; ► způsobené bakterií *Clostridium chauvoei*; způsobuje kulhání, nadýmání a smrt; **(10) ~s de chichicuilote**, pl., lid. (Mex): o osobě: s dlouhýma a hubenýma nohama; viz též: *piernas de chorro de atole*; **(11) ~s de chorro de atole**, lid. (Mex): viz: *piernas de chichicuilote*; **(12) ~s de clis clis**, pl. (Guat): velmi hubené nohy; **(13) ~ suave**, lid. (Chil): partner; viz: *pierna*; **(14) echar ~** (Ven): nadšeně se do něčeho pustit; **(15) hacer una ~**, lid. (Par, Urug): nezištně někomu pomoci; **(16) meterle ~** (Nik): uspíšit vykonávanou činnost; (DA).

piernamenta, f. **(1)** (Hond): skupina nohou (*pierna*), obvykle velmi pěkných; (DA).

piernear, intr. **(1)** málo použ. (Par): být něčí komplic; provést nezištnou službu; (DA).

pienera, f. **(1)** (Chil): stehenní pouzdro na zbraň; (DA).

piernipeludo, m. **(1)** málo použ., lid. (zápKol): o adolescentovi: oblékající se do krátkých kalhot; (DA).

piernón, -na, adj/subst. **(1)** lid. (Dom, Ekv, Per): o osobě. s velkýma nohama; **(2)** lid. (Pan, Kol): o osobě: především o ženě: s nápadnýma a přitažlivýma nohama; **(3)** lid. (Pan): o osobě: se silnýma a tlustýma nohama; (DA).

piernudo, -da, adj. **(1)** lid. (Mex, Salv, Nik, Kost, Per, Bol, Par, Arg, Urug): o osobě: s tlustýma nohama; (DA).

4. Comentario de la traducción

A lo largo del nuestro trabajo nos encontramos con varios problemas que querríamos comentar en la siguiente parte de nuestro trabajo final.

Primeramente nos gustaría aclarar la selección de las entradas. Originalmente teníamos que elaborar solamente la traducción de las voces *boca, brazo, cabeza, cara, cuello, dedo, diente, lengua, mano, nariz, ojo, oreja, pata, pelo, pie, piedra y pierna*, pero como estas entradas no serían suficientes para cumplir las normas de extensión, añadimos también las variantes derivadas de cada sustantivo.

Originalmente tratábamos escoger solamente las palabras que tienen la relación etimológica directa con las entradas contratadas. Con esta decisión nos encontramos ante un problema difícil, porque no siempre fuimos capaces de encontrar la etimología de las voces a pesar de consultar con varios diccionarios. Por este motivo, durante nuestras consultas con el tutor, decidimos incluir en la elaboración también tales palabras con las que no estamos seguros si tienen la relación etimológica con las palabras listadas más arriba.

Por un lado siempre intentábamos escoger las voces que con mayor probabilidad tienen alguna relación con los sustantivos contratados, por otro lado, si elaboráramos todas las palabras que tienen la etimología común con las partes del cuerpo, la extensión de nuestro trabajo sería muy amplia. Con estas condiciones trabajábamos durante la escogida e tratábamos escoger tales voces cuales sí tendrían la etimología común, pero tales para que nuestro trabajo no sería excesivamente largo. Por lo tanto estamos seguros que la lista de las voces derivadas no está completa y que sí pueden aparecer palabras demás.

Nos gustaría ahora mencionar un par de detalles de la elaboración formal de nuestra traducción. Primeramente nos vamos a dedicar al uso de las abreviaturas que aparecen en el *Diccionario de Americanismos*, que están muy variadas. El mayor problema lo encontramos cuando algunas de las abreviaturas están válidas solamente para un par de países de la lista respecto a una voz. Otro problema teníamos cuando varios significados de una voz tenían la misma propiedad. Al final pusimos las abreviaturas para cada una de las traducciones separadamente, o sea, si todos los significados son de habla popular, esta circunstancia está mencionada en cada entrada particular. Cuando algún aspecto vale solamente para

un par de países y no para los otros, este aspecto está mencionado dentro de las paréntesis y está separado por el punto y coma. He aquí algunos ejemplos:

lengüetero, -ra, adj/subst. **(1)** lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Dom, Ven; adj., hanl. Portor): o osobě: pomlouvačná, rozšiřující drby; **(2)** (Ven; lid., hanl. Portor): o osobě: velmi upovídáná; (DA).
pata, m/f. [...] **(73)** ~ **de perro** (Mex, Kost, Pan, Dom, střKol, výchBol, Chil, szArg; venk. Hond, Nik; málo použ. Per; lid. Pan; Ekv): o osobě: ráda chodící ven, na procházky; viz též: *pata de chucho*; [...] (DA).

Otro aspecto formal que quisiéramos mencionar trata de las referencias a otras voces que están presentes dentro de las descripciones de los significados de algunas entradas en el *Diccionario de Americanismos*. Hemos decidido guardar estas referencias también en las traducciones checas. Si fuera posible, tradujimos la referencia al checo y en el paréntesis seguido hay alusión a la referencia en el español en la letra cursiva como se puede ver en el siguiente ejemplo:

caratular, tr. **(1)** (Chil, Par, Arg, Urug): vyplnit úřednímu dokumentu hlavičku (*carátula*); [...] **(3)** (Par, Arg): vyplnit ve školním sešitě úvodní stranu (*carátula*); (DA).

Si no era posible o necesario traducir la referencia al checo, la voz está solamente acentuada por la letra cursiva:

bocadillo, m. [...] **(9)** ~ **veleño** (Kol): bonbóny, cukroví; ► z *guayaby* a cukru; typické pro kolumbijské město Vélez; (DA).

Ahora queríamos pasar en nuestro comentario a los problemas concretos con los que nos hemos encontrado durante la traducción. Para nosotros era más bien sorprendente la gran cantidad de entradas cuyos significados no tienen nada que ver con las partes del cuerpo. A menudo se describen tecnicismos de diferentes campos, aparecen entradas botánicas y zoológicas y hay gran cantidad de variaciones de proverbios y refranes, para cuales no siempre fue fácil encontrar un equivalente exacto. A estas entradas problemáticas nos vamos a dedicar en las siguientes páginas.

La mayoría de los problemas trataba de diferentes tecnicismos y nomenclatura con la que no estamos en contacto cotidianamente. Con aquellas entradas nos ayudaron mucho los ya mencionados foros de diferentes páginas web,

como el foro en www.wordreference.com³¹, donde encontramos algunos significados de entradas problemáticas, trabajábamos mucho con las descripciones y dibujos en el buscador Google³² y por su puesto consultamos las voces problemáticas con varia gente.

Los primeros problemas que deseáramos comentar tienen relación con diferentes partes de vehículos. Un problema interesante tuvimos con la entrada **cabezal**, concretamente con su significado número tres que describe la parte de vehículo automotor al que se adapta una plataforma para transportar cargas³³. De esta descripción no estuvimos seguros si se trata de una parte de los camiones o si se puede tratar también a otros tipos de vehículos. Al final encontramos en el foro de las páginas web forum.wordreference.com una discusión³⁴ que nos ayudó con la solución de este problema de la siguiente manera:

cabezal, m. [...] (3) (Nik, Kost, Ekv): tahač; ► motorové vozidlo na které je možnost připojit plošinu na převoz těžkých nákladů; [...] (DA).

Un problema similar surgió con las entradas tres y cuatro de la voz **cabezote**. La descripción del vehículo era diferente y para nosotros aún más confuso. En el apartado tercero nos encontramos con la parte delantera de camiones o vehículos de carga y remolque³⁵ y en el cuarto se habla del camión sin cama pero con remolque para ser enganchado a las plataformas utilizadas para el transporte marítimo³⁶. Ambas entradas las consideramos parecidas con la entrada **cabezal**, entonces decidimos de acomodarnos con las voces checas parecidas, con una especificación en el cuarto significado de **cabezote**:

cabezote, m. [...] (3) (Dom): tahač; (4) (Dom): tahač s návěsnou plošinou pro přepravu kontejnerů (námořní doprava); [...] (DA).

El problema muy técnico surgió con la entrada **maniful** que describe un tubo de salida de gases desde la culata hasta el cubo de escape³⁷. Después de buscar

³¹ <http://forum.wordreference.com/>

³² www.google.es/imghp?hl=cs&tab=wi

³³ Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 322.

³⁴ <http://forum.wordreference.com/showthread.php?t=803950>

³⁵ Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 322.

³⁶ *Ibid.*, pág 322.

³⁷ *Ibid.*, pág 1371.

varios imágenes en el internet decidimos de simplificar la entrada de manera siguiente con especificación descriptiva:

maniful, m. (1) (← angl. *manifold*, „sběratel“), (Hond, Salv): o motoru: svody do výfuku; ► trubky odvádějící plyny ze závěru motoru do výfuku; (DA).

Diferente tecnicismo muy complicado lo representa la entrada **pata loca** o sea el puente de apoyo de un vehículo³⁸. Otra vez buscamos diferentes significados e imágenes en varias páginas web (por ejemplo unas páginas chilenas donde **la pata loca** está ofrecida para vender), pero ninguna nos dio la información de qué se trata concretamente. Al final nos ayudó una entrada de la enciclopedia wikipedia, donde se describen los puentes de apoyo detalladamente. Trás la versión española junto con la inglesa nos enteramos de que se podría tratar de una construcción que se utiliza para conectar los vagones ferrocarriles y las partes de los camiones³⁹.

pata, m/f. [...] (85) ~ **loca**¹ (Chil): spřáhlo; [...] (DA).

Otras entradas no muy claras para nosotros describían diferentes tipos de armas. Durante la elaboración del diccionario nos encontramos con la terminología de arma blanca, arma de fuego e instrumento punzante. Las armas blancas deberían ser las armas que tienen los bordes puntiagudos y que pueden cortar⁴⁰ y con esta descripción ya era fácil de encontrar el equivalente checo. He aquí un par de ejemplos, donde utilizamos esta terminología:

cara, m/f. [...] (71) ~ **de gallo**², venk. (Hond): mačeta; ► chladná zbraň s velkou čepelí; s vyrytým logem kohoutí hlavy; [...] (DA).
ojalar, tr. (1) lid., venk. (Arg): poranit chladnou zbraní; (DA).

La denominación de arma de fuego quedó más bien clara, pese encontramos un problema con la entrada **pata de gallina** y su derivada **pategallina**. La descripción hablaba de metralleta de trípode⁴¹ y nuestro problema surgió cuando queríamos asegurar el significado del tipo de arma más concretamente. Los diccionarios e imágenes nos dieron muchas variedades de las armas de fuego debajo

³⁸ Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 1623.

³⁹ [http://es.wikipedia.org/wiki/Acople_\(ferrocarril\)](http://es.wikipedia.org/wiki/Acople_(ferrocarril))

⁴⁰ <http://forum.wordreference.com/showthread.php?t=308900>;
http://es.wikipedia.org/wiki/Arma_blanca

⁴¹ Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 1621.

de la denominación *metralleta* por eso decidimos explicar el tipo de la arma de manera siguiente:

pata, m/f. [...] (60) ~ **de gallina**² (Hond, Nik): ve vojenství: automatická palná zbraň se stabilizační trojnožkou; ► např. samopal; [...] (DA).
pategallina, f. [...] (2) (Hond): palná zbraň se stabilizační trojnožkou; ► např. samopal; [...] (DA).

El último tipo de arma con el que encontramos era el instrumento punzante en la entrada **patecabra**, el que tradujimos de sigüientemente sin concretización alguna del tipo del instrumento, como se trata de un nombre muy general:

patecabra, f. (1) argot (Dom, Kol): bodný nástroj, používaný zločinci; [...] (DA).

Otro grupo de tencicismos lo representa el vocabulario de construcción, de agricultura y del accesorio de las caballerías, del ganado e incluso nos gustaría comentar la elección de equivalentes checos para los diferentes tipos de comidas o partes de los cuerpos de los animales. Escogimos solamente los problemas más interesantes.

Nos vamos a regresar a la entrada **cabezal**. La traducción de su segundo significado, un travesaño, sobre el que descansa un larguero⁴², no nos quedaba muy claro. Otra vez buscamos en el internet los diferentes significados de *cabezal* y otra vez en el foro de wordreference.com nos ayudó una discusión⁴³. En ésta compararon la voz española con la inglesa, para hacer claro que el dicho travesaño podría representar:

cabezal, m. [...] (2) (Urug): podpůrný sloup; tyč, která podpírá břevno; [...] (DA).

La voz **patapata** es interesante por la búsqueda de la exacta traducción al checo. Según la descripción de la máquina sabíamos de que se debería tratar, por otro lado no sabíamos qué denominación este instrumento tiene. Después de buscar otra vez en los imágenes en google.com y de la consulta con varias páginas web (en mayoría se trataba de las tiendas on-line con maquinaria) encontramos la denominación checa apropiada:

⁴² Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 322.

⁴³ <http://forum.wordreference.com/showthread.php?t=2240952>

patapata, f. (1) lid. (Chil): ruční pěk; (DA).

En el campo de construcción también pertenece la siguiente entrada. Con la elaboración de la voz *pedra* surgieron varias complicaciones con la nomenclatura y nos gustaría comentar la más destacada. El problema de la locución **pedra chispa** era en su descripción. Al final escogimos la denominación checa que mejor coincide con la descripción y la complementamos por una explicación de la estructura de esta *pedra* y de su uso:

pedra, f. [...] (15) ~ **chispa** (Ekv): štěrk; štěrkopísek; ► konstrukční materiál podobný suti; kamínky jsou však jemné, podobné písku; používány v zednictví a při úpravě povrchu vozovek; [...] (DA).

Durante la traducción de las entradas **cabeza** y **cabezada** nos encontramos con un vocablo *arzőn*, el cual no fuimos capaces de encontrar en ningún diccionario consultado. De nuevo buscamos entre las imágenes de google.com y encontramos un solo dibujo de la silla de montar que en su descripción tenía incluida esta voz. Todavía no supimos su nomenclatura checa, entonces consultamos las partes de la silla de montar con una amiga nuestra, la cual nos explicó, que en el checo no hay nombre para esta parte y que lo más cercano era la posibilidad que al final escogimos:

cabeza, f. [...] (13) venk. (Ekv): přední rozsocha sedla; ► část sedla, která spojuje jeho boční části; [...] (DA).

cabezada, f. (1) venk. (Nik, Kol, Ekv, Bol, Par, Arg, Urug): přední rozsocha sedla; ► část sedla, která spojuje jeho boční části; [...] (DA).

Muy interesante era la búsqueda del significado de la entrada **lengua de erizo**. El *Diccionario de Americanismos* explica que se trata de la gónada del erizo de mar⁴⁴, pero durante la búsqueda de la propia traducción de la voz nos dimos cuenta, que las gónadas, como nos puede indicar la denominación, son en realidad las lenguas de este animal y que estas partes del cuerpo son muy apreciadas en la cocina chilena⁴⁵.

lengua, f. [...] (25) ~ **de erizo** (Chil): pohlavní orgán, jazyk ježovky; ► delikatesa; [...] (DA).

⁴⁴ Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 1279.

⁴⁵ <http://www.lasartenyelmango.cl/mi-amigo-el-erizo>

Una sola entrada, **pata de cabra**, fue capaz de presentar varios problemas de traducción interesantes, que brevemente intentaremos de comentar. Todos los cinco significados contenían algún detalle que teníamos que consultar, buscar e traducir con equivalentes más exactos posibles:

pata, m/f. [...] (47) ~ **de cabra**¹ (Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Arg): pácidlo; ► používané v zednictví; železný; se dvěma háky na konci; k vytahování hřebíků a k páčení; (48) ~ **de cabra**² (Arg): nemoc zažívacího ústrojí novorozenců; ► mýtická nemoc způsobovaná uhranutím; (49) ~ **de cabra**³ (szArg): alkoholický nápoj; ► z pálenky *chicha*, skořice, pomerančové kůry a cukru; (50) ~ **de cabra**⁴ (Hond): břitva, nůž, mačeta; ► určené k boji; (51) ~ **de cabra**⁵ (Hond): parní válec; (52) ~ **de cabra**⁶ (Hond): vyklepávací kladivo; ► kovový ruční nástroj na vyklepávání karosérií; [...] (DA).

Mintras que las entradas (47), (50), (51) y (52) al final resultaron fáciles de traducir, a pesar de la búsqueda de nomenclatura exacta de los tecnicismos, y no encontramos ninguna especificación de la entrada (49) para poder denominar la bebida alcohólica, el problema más destacado apareció con la entrada (48).

El *Diccionario de Americanismos* nos dice sin ninguna especificación más concreta que se trata de trastorno digestivo del bebé, supuestamente originado desde la región sacra por un maleficio⁴⁶. Lo que nos captó la atención era la alusión al maleficio y nos pusimos a buscar las circunstancias de esta enfermedad. Todavía pensamos que se trata de una enfermedad digestiva de niños más bien común, pero cuando hemos encontrado solamente un par de referencias a este mal de bebés, entendimos que sí va a ser una enfermedad rara con unas condiciones interesantes.

En las páginas web de <answers.yahoo.com> encontramos varias discusiones sobre esta enfermedad, donde la mayoría de los interlocutores expresaba la opinión que se trata de una creencia y que aquellas condiciones de los bebés tienen que tener algún apoyo científico⁴⁷. También encontramos una pregunta cual se interesaba por los orígenes de la enfermedad pata de cabra⁴⁸ con interesantes respuestas o encontramos consejos y descripciones desesperadas de madres que seguramente tienen un bebé con esta enfermedad misteriosa.⁴⁹

⁴⁶ Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 1622.

⁴⁷ <http://espanol.answers.yahoo.com/question/index?qid=20060907175809AAUf7A6>

⁴⁸ <http://ar.answers.yahoo.com/question/index?qid=20061023054315AAH1i6P>

⁴⁹ <http://www.taringa.net/posts/offtopic/5660265/Pata-de-cabra-y-otros.html>

Todas las discusiones acordaban en una cosa: se trata de una enfermedad creada e irreal, de una enfermedad que pueden solamente curar las curanderas y brujos. Supuestamente los síntomas son la diarrea, náusea y una mancha negra en la región bajera de la espalda. Estas descripciones de las páginas web mencionadas eran lo único que fuimos capaces de encontrar y por su puesto que no existe ninguna denominación checa de esta enfermedad, entonces otra vez dejamos la entrada solamente con la traducción de la descripción.

Durante la elaboración de la traducción nos encontramos con muchas entradas que mencionan los términos zoológicos y botánicos. Especialmente con las descripciones de las plantas, arbustos y árboles tuvimos que encontrar la nomenclatura exacta para los tipos de las hojas y su posición en el tallo, para los diferentes tipos de inflorescencias, junto con los nombres, si hay algunos, en el checo; con las entradas zoológicas elaboramos un trabajo interesante con las descripciones de los peces, que en la mayoría de los casos son muy parecidas y con la búsqueda de los nombres checos de todos los animales. Desafortunadamente, en unos casos, ni después de la consulta con varias enciclopedias, no pudimos encontrar si existe alguna denominación checa equivalente.

Durante la traducción de estas entradas, o sea zoológicas y botánicas, decidimos añadir a nuestro trabajo el apéndice con dibujos de los animales y plantas en las que no resultaban muy claras las descripciones. En cuanto a las voces problemáticas he aquí dos entradas que quisiéramos comentar.

En el caso de la serpiente **bocaracá** encontramos en el *Diccionario de Americanismos* un error probablemente tipográfico. Mientras que en el *Diccionario* en la nomenclatura latina aparece *Bothriechis schegeli*⁵⁰, según las enciclopedias consultadas la denominación correcta debería ser *Bothriechis schlegelii*⁵¹, con la que trabajamos. En la traducción de la descripción de la serpiente nos enfrentamos con otro problema, cuando tuvimos que encontrar un término apropiado para placas supercefálicas encima de los ojos⁵². Después de una consulta decidimos de describir esta parte de la cabeza con una perífrasis aproximada:

⁵⁰ Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 260.

⁵¹ http://es.wikipedia.org/wiki/Bothriechis_schlegelii

⁵² Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 260.

bocaracá, f. (1) (Kost, Pan): křovinář ostnitý; *Bothriechis schlegelii*; ► had žijící na stromech; dorůstá až 75 cm; s trojúhelníkovou hlavou a očima s vertikálními zornicemi; barevně rozmanitý od žluté po zelenou, šedou a hnědou; se vyčnělými štítky nad očima; (DA).

La entrada **oreja de burro** describe dos plantas diferentes y nos queríamos dedicar a la segunda, que trata de una orquídea con pseudobulbos⁵³. Nos damos cuenta que se trata de la parte de la planta que tiene una función de almacenamiento. Otra vez no encontramos una denominación checa exacta y por este motivo, después de una consulta, utilizamos un término *hlíza*.

oreja, m/f. [...] (12) ~ **de burro**² (Kub): *Oncidium luridum* Lindl.; ► epifytická rostlina; s malými až žádnými hlízkami; se silnými vejčitými středovými listy; se žlutými květy, které rostou až na 2 m dlouhém stvolu; [...] (DA).

A pesar de todos los problemas ya mencionados en este capítulo de nuestro trabajo, lo más complicado era la búsqueda de los equivalentes checos más adecuados para las locuciones, refranes y proverbios. Para la mayor exactitud, consultamos con varios diccionarios fraseológicos, con los diccionarios de los sinónimos y buscamos ayuda en el internet.

Al final hemos traducido las locuciones con dos diferentes aproximaciones. Primeramente intentábamos de mantener el significado más cercano del original con la posibilidad de no utilizar ninguna alusión de las partes del cuerpo, luego, si era posible, intentábamos encontrar una frase que incluyera la parte del cuerpo. En una minoría de los casos no fuimos capaces de encontrar ningún equivalente y en tal posibilidad la entrada está solamente explicada.

Presentamos aquí varios ejemplos de las traducciones o sin alusión a alguna parte de cuerpo (**¡qué tres patas para una mesa!**), o con el uso de diferente voz pero con el significado tal vez mantenido (**dejar el muerto boca arriba**), o de una traducción siquiera adecuada y exacta (**virar los ojos**), o, últimamente, de una traducción con diferentes variantes (**tener cabezón, parar las patas**).

pata, m/f. [...] (12) **¡qué tres ~s para una mesa!** (Kub): ti se hledali, až se našli; ► vyj., že tři osoby, o kterých se mluví mají jednu společnou vlastnost; [...] (DA).

boca, f. [...] (57) **dejar el muerto ~ arriba** (Salv): kdo nemá v hlavě, má v nohách; [...] (DA).

⁵³ Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010, pág. 1540.

ojo, m. [...] (168) **virar los ~s** (Kub): obrátit oči v sloup; ► vyj. mrzutost, nelibost; [...]. (DA).

cabezón, m. [...] (4) **tener ~**, lid. (Per): dělat si s něčím hlavu; kvůli něčemu nespát; dělat si starosti; (DA).

pata, m/f. [...] (153) **parar las ~s¹**, lid. (Guat, Hond, Nik, Bol, Chil, zápArg): zaklepat bačkorama, natáhnout brka; zemřít; [...]. (DA).

El último comentario de la traducción lo queríamos dedicar a la entrada **piernamenta**, donde se hace referencia a otra voz elaborada, **pierna**, que tiene varios significados diferentes y de la descripción en el *Diccionario de Americanismos* no está muy claro de que entrada se trata en este caso. Por ese motivo escogimos para la traducción de esta voz el significado más común:

piernamenta, f. (1) (Hond): skupina nohou (*pierna*), obvykle velmi pěkných; (DA).

5. Conclusión

En el presentado trabajo intentamos de elaborar la traducción de las locuciones con las voces *boca, brazo, cabeza, cara, cuello, dedo, diente, lengua, mano, nariz, ojo, oreja, pata, pelo, pie, piedra* y *pierna* y un número de sus formas derivadas que formarán parte de un diccionario de americanismos.

La elaboración no era fácil, como la búsqueda de los equivalentes exactos para cada entrada ofrecía varias posibilidades de la traducción. Cada de estas complicaciones con las que encontramos a lo largo de la traducción comentamos en el apartado cuatro de este trabajo final, donde mencionamos todos los recursos con los que hemos trabajado. También complementamos nuestra elaboración con varios apéndices que todos representan entradas zoológicas o botánicas, para dar un imagen más concreto de las descripciones.

Esperamos que nuestro trabajo representa una traducción precisa y que será útil para la completación del diccionario de americanismos de le lengua checa, como esta futura obra la consideramos muy beneficioso para todos que están interesados en la lengua española.

6. Anotación

6.1. Anotace

Autor práce: Bc. Eva Kandráčová

Filozofická fakulta, katedra romanistiky, španělská filologie: jednooborová

Název práce: Španělsko-český slovník amerikanismů: fráze s podstatnými jmény *boca, brazo, cabeza, cara, cuello, dedo, diente, lengua, mano, nariz, ojo, oreja, pata, pelo, pie, piedra a pierna* (DA).

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Počet znaků: 209783

Počet příloh: 21

Počet titulů primární literatury: 1

Počet titulů sekundární literatury: 6

Internetové zdroje: 18

Počet titulů doplňující literatury: 2

Klíčová slova: slovník, amerikanismus, části těla, překlad, fráze, přísloví, spojení

Charakteristika: Cílem této diplomové práce je překlad všech významů hesel *boca, brazo, cabeza, cara, cuello, dedo, diente, lengua, mano, nariz, ojo, oreja, pata, pelo, pie, piedra a pierna* ze slovníku *Diccionario de Americanismos* ze španělštiny do češtiny. Součástí této práce je i komentář k problémovým překladům, se kterými jsem se během zpracování této diplomové práce setkala.

6.2. Annotation

Author: Bc. Eva Kandráčková

Department of romanistic, Spanish philology: single-option

The title: The Spanish–Czech dictionary of Americanisms: periphrasis with substantives *boca, brazo, cabeza, cara, cuello, dedo, diente, lengua, mano, nariz, ojo, oreja, pata, pelo, pie, piedra* and *pierna* (DA).

Headman of the thesis: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Number of signs: 209783

Enclosure: 21

Primary literature: 1

Secondary literature: 6

Internet resources: 18

Referenced literature: 2

Key words: dictionary, Americanisms, parts of body, translation, phrases, proverbs, collocations

Characterization: The purpose of this thesis is to translate every meaning of the words *boca, brazo, cabeza, cara, cuello, dedo, diente, lengua, mano, nariz, ojo, oreja, pata, pelo, pie, piedra* and *pierna* presented in the *Dictionary of Americanisms* from Spanish to Czech language. A chapter where I describe the main problems of translation I was confronted with is also included.

7. Bibliografía

7.1. Literatura primaria

1. Asociación de Academias de la Lengua Española: *Diccionario de americanismos*. Lima, 2010.

7.2. Literatura secundaria

1. ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří, MACHÁČ, Jaroslav: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 1: Přirovnání*. LEDA, Praha, 2009.
2. ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří, MACHÁČ, Jaroslav: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 2: Výrazy neslovesné*. LEDA, Praha, 2009.
3. ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří, MACHÁČ, Jaroslav: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 3: Výrazy slovesné*. LEDA, Praha, 2009.
4. DUBSKÝ, Josef: *Velký španělsko-český slovník*, I, II, Praha: Academia, 1999.
5. DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír: *Španělsko-český slovník: nové výrazy*. Praha: Leda, 1999.
6. CHALUPA, Jiří: *Španělsko-český a česko-španělský slovník*. Praha: FIN publishing, 2006.

7.3. Literatura consultada

1. BURNIE, David *et al*: *Zvíře*. Euromedia Group k.s. - Knižní klub, Praha, 2002.
2. MARINELLI, Janet *et al*: *Rostliny*. Euromedia Group k.s. - Knižní klub, Praha, 2006.

7.4. Recursos electrónicos

1. Real Academia Española: *Diccionario de la lengua española*, 22a ed., Madrid, 2001. <<http://www.rae.es/rae.html>>, [consulta: 21.4.2013]
2. Diccionario español en Wordreference, <<http://www.wordreference.com/definicion/>>, [consulta: 20.4.2013].
3. <<http://www.slovník.cz>>, [consulta: 21.4.2013].
4. <<http://es.thefreedictionary.com>>, [consulta: 19.4.2013].
5. <<http://translation.babylon.com/spanish/to-czech/>>, [consulta: 15.4.2013].

6. <<http://www.merriam-webster.com/spanish/>>, [consulta: 20.4.2013].
7. <<http://www.slovník-synonym.cz/>>, [consulta: 19.4.2013].
8. <<http://aquatab.net/>>, [consulta: 16.4.2013].
9. <<http://avibase.bsc-eoc.org/avibase.jsp>>, [consulta: 16.4.2013].
10. <<http://www.biolib.cz/cz/taxonimage/id128526/?taxonid=33286>>, [consulta: 16.4.2013].
11. <<http://www.jergasdehablahispana.org/>>, [consulta: 10.4.2013].
12. <<http://www.lasartenyelmango.cl/mi-amigo-el-erizo>>, [consulta: 19.4.2013].
13. <http://es.wikipedia.org/wiki/Bothriechis_schlegelii>, [consulta: 18.4.2013].
14. <[http://es.wikipedia.org/wiki/ Arma_blanca](http://es.wikipedia.org/wiki/Arma_blanca)>, [consulta: 20.4.2013].
15. <www.google.es/imghp?hl=cs&tab=wi>, [consulta: 20.4.2013].
16. <espanol.answers.yahoo.com>, [consulta: 20.4.2013].
17. <ar.answers.yahoo.com>, [consulta: 20.4.2013].
18. <<http://www.taringa.net/posts/offtopic/5660265/Pata-de-cabra-y-otros.html>>, [consulta: 20.4.2013].

8. Apéndice

Příloha č. 1: *Prochilodus reticulatus*

Příloha č. 2: *Semaprochilodus kneri*

Příloha č. 3: *Cetengraulis edentulus*

Příloha č. 4: *Anchoa hepsetus*

Příloha č. 5: *Prochilodus nigricans*

Příloha č. 6: *Lutjanus buccanella*

Příloha č. 7: *Ateles fusciceps*

Příloha č. 8: *Ateles geoffroyi*

Příloha č. 9: *Catamblyrhynchus diadema*

Příloha č. 10: *Carduelis magellanica*

Příloha č. 11: *Bothrops nasutus*

Příloha č. 12: *Harengula clupeola*

Příloha č. 13: *Neoraimondia herzogiana*

Příloha č. 14: *Polygonum aviculare*

Příloha č. 15: *Celosia cristata*

Příloha č. 16: *Chiranthodendron pentadactylon*

Příloha č. 17: *Anisotremus virginicus*

Příloha č. 18: *Cardelina rubrifrons*

Příloha č. 19: *Ranunculus petiolaris*

Příloha č. 20: *Cyperus haspan*

Příloha č. 21: *Asclepias curassavica*

Příloha č. 1

Prochilodus reticulatus

http://fishbase.mnhn.fr/images/species/Prret_u0.jpg

Příloha č. 2

Semaprochilodus kneri

<http://izt.ciens.ucv.ve/mbucv/peces/Proyecto%20Atlas/PaginaWeb/Imagenes/FOTOS/Characiformes/PROCHILODONTIDAE/Semaprochilodus%20kneri%20.JPG>

Příloha č. 3

Cetengraulis edentulus

http://www.zipcodezoo.com/hp350/Cetengraulis_edentulus_0.jpg

Příloha č. 4

Anchoa hepsetus

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0f/AnchoaHepsetus.jpg>

Příloha č. 5

Prochilodus nigricans

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a3/Prochilodus_nigricans_Castelnaud.jpg

Příloha č. 6

Lutjanus buccanella

<http://t2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQ-Y2qq04CRgYUfqcaUeC1w62bYTAZXh5Q5jNlc9w-uR6DrzvZt>

Příloha č. 7

Ateles fusciceps

https://encrypted-tbn3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTekmcxeRVFTF7e9yH5F_mf1wpRhhUo9gZPsKE9Zx0tAHRPbuvQdw

Příloha č. 8

Ateles geoffroyi

<http://fotos.naturspot.de/fotos/11-78.jpg>

Příloha č. 9

Catamblyrhynchus diadema

<http://ibc.lynxeds.com/files/pictures/Plushcap2.JPG>

Příloha č. 10

Carduelis magellanica

[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/28/PINTASSILGO_\(Carduelis_magellanica\).jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/28/PINTASSILGO_(Carduelis_magellanica).jpg)

Příloha č. 11

Bothrops nasutus

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a7/Porthidium_nasutum_%28La_Selva_Biological_Station%29_2.jpg/220px-Porthidium_nasutum_%28La_Selva_Biological_Station%29_2.jpg

Příloha č. 12

Harengula clupeola

http://www.zipcodezoo.com/hp350/Harengula_clupeola_0.jpg

Příloha č. 13

Neoraimondia herzogiana

http://www.cactusinhabitat.org/images/uploads/86/d_09-7040.JPG

<http://www.kew.org/science/tropamerica/images/Cactusgarden3.jpg>

Příloha č. 14

Polygonum aviculare

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/78/Polygonum_aviculare_4.JPG/220px-Polygonum_aviculare_4.JPG

Příloha č. 15

Celosia cristata

<http://flowerpicturegallery.com/d/6909-2/Bright+red+Celosia+flower+picture.jpg>

<http://7art-screensavers.com/flowers/2004-08-19-flowers-photos/super-yellow-celosia-cristata-nana.jpg>

Příloha č. 16

Chiranthodendron pentadactylon

<http://i192.photobucket.com/albums/z93/fastfeat/DSC00086-5.jpg>

<http://www.botanicalgarden.ubc.ca/potd/chiranthodendron-pentadactylon3.jpg>

Příloha č. 17

Anisotremus virginicus

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/65/Porkfish_Anisotremus_virginicus.jpg

Příloha č. 18

Cardelina rubrifrons

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/0f/Red-faced_Warbler_NGM-v31-p305-D.jpg/300px-Red-faced_Warbler_NGM-v31-p305-D.jpg

Příloha č. 19

Ranunculus petiolaris

http://content60.eol.org/content/2010/03/24/08/35016_580_360.jpg

Příloha č. 20

Cyperus haspan

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/thumb/0/04/Cyperus_Haspans.jpg/220px-Cyperus_Haspans.jpg

Příloha č. 21

Asclepias curassavica

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b8/Asclepias_curassavica_001.JPG/220px-Asclepias_curassavica_001.JPG